

Sayfa 12: Hazırlık Çalışması

1. Mevlana'nın "Bir mum, diğer mumu tutuşturmakla ışıktan bir şey kaybetmez." sözünden ne anlıyorsunuz? Düşüncelerinizi açıklayınız. Bu söz, yardım etmenin veya bilgi paylaşmanın, kişinin kendi değerinden veya bilgisinden bir şey eksiltmeyeceğini anlatır. Tıpkı bir mumun başka bir mumu yakarken kendi ışığının azalmaması gibi, başkalarına yardım eden veya bildiklerini öğreten bir kişi de kendi değerini kaybetmez, aksine iyiliği ve bilgiyi yaymış olur.

2. İnsanların neden yardımlaşmaya ihtiyacı vardır? Yardıma ihtiyaç duyduğunuz durumlar oldu mu? Anlatınız. Metin, insanların neden yardımlaşmaya ihtiyacı olduğunu doğrudan açıklamıyor ama "Tuzağa Düşen Ceylan" şiirinde hayvanların birbirlerine zor durumda yardım etmeleri anlatılıyor. Bu durum, zorlukların üstesinden gelmek ve tehlikelerden korunmak için birlikte hareket etmenin önemini gösteriyor. İnsanlar da benzer şekilde, tek başlarına başa çıkamayacakları durumlarla karşılaştıklarında veya hedeflerine ulaşmak için birbirlerinin desteğine ihtiyaç duyarlar

Sayfa 15: 1. Etkinlik

Okuduğunuz şiirdeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Bunların anlamlarını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Öğrendiğiniz kelime ve kelime grupları ile bunların anlamlarını oluşturacağınız sözlüğe yazınız. Bu etkinlik, öğrencinin şiirdeki bilmediği kelimeleri belirlemesini, anlamlarını tahmin etmesini, sözlükten kontrol etmesini ve kendi sözlüğünü oluşturmasını istiyor. Metinde kelime listesi veya anlamları verilmemiştir.

Sayfa 16: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları şiire göre cevaplayınız.

1. Anlatılan olay nerede geçmektedir? Olay, Ormanistan'ın bir kenar mahallesinde geçmektedir.

2. Şiirin kahramanları hangi varlıklardır? Şiirin kahramanları ceylan, fare, karga ve tosbağadır. Ayrıca avcı ve av köpeği de olayda yer alır.

3. Şiirde adı geçen varlıklar arasında nasıl bir yardımlaşma ve dayanışma vardır?

Ceylan tuzağa düşünce , arkadaşları fare, karga ve tosbağa onun yokluğunu fark eder ve endişelenirler. Karga hemen ceylanı aramaya uçar ve tuzağa düştüğünü haber verir. Fare ve karga, ceylanı kurtarmak için yola çıkar; fare tuzağın iplerini kemirerek ceylanı kurtarır. Daha sonra tosbağa avcının çantasına düşünce , ceylan avcıyı oyalarken fare çantayı kemirerek tosbağayı kurtarır. Bu olaylar, hayvanlar arasında güçlü bir dostluk, yardımlaşma ve dayanışma olduğunu gösterir.

4. Hayvanlar, tuzağa düşen dostlarını nereden ve nasıl kurtarmıştır?

Ceylan, avcının tuzağına düşmüştür. Fare, tuzağın iplerini kemirerek ceylanı kurtarmıştır. Tosbağa ise avcının çantasına düşmüştür. Ceylan, topallıyormuş gibi yaparak avcıyı peşine takip çantasını bıraktırmış , bu sırada fare de çantayı kemirerek tosbağayı kurtarmıştır.

5. Metinde kullanılan "kırt kırt, firt firt, akıl fikir" gibi ikilemelerin metne katkısını açıklayınız.

"Kırt kırt" farenin kemirme sesini, "firt firt" karganın uçuşunu veya dala konmasını, "akıl fikir" tosbağanın düşünceli halini yansıtan ifadelerdir. Bu ikilemeler, metne canlılık katmış, sesleri ve hareketleri daha belirgin hale getirerek anlatımı güçlendirmiştir.

Sayfa 16: 3. Etkinlik

Okuduğunuz şiirin konusunu ve ana duygusunu aşağıya yazınız.

Şiirin konusu, zor durumda kalan arkadaşlarına yardım eden hayvanların dayanışması ve dostluğudur. Ana duygu ise dostluk, yardımlaşma, fedakarlık ve özgürlüktür.

Sayfa 16: 4. Etkinlik

Okuduğunuz şiire uygun yeni başlıklar bularak bu başlıkları aşağıya yazınız.

Bu etkinlik, öğrencinin şiire kendi başlıklarını bulmasını istemektedir. Metinde alternatif başlıklar verilmemiştir. Örnek başlıklar "Gerçek Dostlar", "Ormanistan'da Yardımlaşma", "Dört Arkadaş" olabilir.

Sayfa 16: 5. Etkinlik

Aşağıya okuduğunuz şiirle ilgili üç soru yazınız. Yazdığınız soruları arkadaşlarınıza sorarak onlardan cevaplamalarını isteyiniz. Bu etkinlik, öğrencinin şiirle ilgili sorular üretmesini istemektedir. Metinde örnek sorular verilmemiştir. Örnek sorular şunlar olabilir:

1. Ceylan neden çayıra inmişti?
2. Tosbağa neden evde nöbetçi kalmıştı?
3. Avcı neden eli boş döndü?

Sayfa 17: 6. Etkinlik

a) Aşağıda okuduğunuz şiirden bazı dizeler verilmiştir. Bu dizelerde bulunan söz sanatlarını belirleyerek dizelerin altına yazınız.

- "Ceylan nerede kaldı?" der fare / **Başına bir iş gelmesin sakın!":** Farenin konuşması aktarıldığı için **konuşurma (intak)** sanatı ve aynı zamanda fareye insani bir özellik (konuşma, endişelenme) verildiği için **kişileştirme (teşhis)** sanatı vardır.
- "İyi tanırım ceylanı," der tosbağa: Tosbağanın konuşması aktarıldığı için **konuşurma (intak)** sanatı ve aynı zamanda tosbağaya insani bir özellik (konuşma, tanıma) verildiği için **kişileştirme (teşhis)** sanatı vardır.
- **Alçaktan uçarak, yüksekte uçarak:** "Alçak" ve "yüksek" kelimeleri zıt anlamlı olduğu için **tezat (karşıtlık)** sanatı vardır.

- **Mutludur ceylan ile fare / karga ve tosbağa şen:** Hayvanlara insani duygular (mutluluk, şen olmak) yüklendiği için **kişileştirme (teşhis)** sanatı vardır.
- **Ceylan, fare, karga ve tosbağa / Ormanistan'ın bir kenar mahallesinde / aynı evde yaşıyorlar kardeş kardeşe.:** Hayvanların kardeş gibi bir arada yaşaması **kişileştirme (teşhis)** sanatına örnektir.

b) Siz de aşağıda verilen söz sanatlarının karşısına şiirden örnekler yazınız.

- **Kişileştirme:** Ceylan, fare, karga ve tosbağanın konuşması, endişelenmesi, karar vermesi, mutlu olması gibi insani özelliklerle anlatılması. Örnek dize: "'Ceylan nerede kaldı?" der fare".
- **Konuşturma:** Fare ve tosbağanın konuşmalarının doğrudan aktarılması. Örnek dize: "'İyi tanırım ceylanı," der tosbağa".
- **Tezat:** "Alçaktan uçarak, yüksekte uçarak" dizesinde "alçak" ve "yüksek" kelimelerinin bir arada kullanılması.

Sayfa 17: 7. Etkinlik

Sınıfınızda "yardımlaşma konulu bir konuşma yapınız. Konuşmanızda yaratıcı konuşma stratejisini uygulayınız. (...) Konuşmalarınızda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanmaya özen gösteriniz. Bu etkinlik, öğrencinin belirlenen stratejiyi kullanarak yardımlaşma hakkında bir konuşma yapmasını istemektedir.

Sayfa 18: 8. Etkinlik

Yardımlaşma kelimesinin size çağrıştırdıklarını kavram haritasına yazınız. Aşağıya yazdığınız kelimelerin de içinde bulunduğu bir şiir yazınız. Şiirinizi arkadaşlarınıza okuyunuz ve sınıf panosuna asınız. Bu etkinlik, öğrencinin "yardımlaşma" kelimesi etrafında bir kavram haritası oluşturmasını ve bu kavramları kullanarak bir şiir yazmasını istemektedir.

Sayfa 18: 9. Etkinlik

a) Aşağıdaki cümlelerde geçen kelimelerden isim ve fiil olanların altlarını çiziniz. Bu kelimeleri birbirinden ayıran özellikleri belirleyiniz.

- **Aynı evde yaşıyorlar kardeş kardeşe**
 - İsimler: Aynı, ev, kardeş
 - Fiil: yaşıyorlar
- **Akıllarında yok tuzağa düşme endişesi**
 - İsimler: Akıl, tuzak, endişe
 - Fiil: yok (isim soylu yüklem), düşme (fiilimsi - isim-fiil)
- **Ceylan bir gün çayıra iner**
 - İsimler: Ceylan, bir, gün, çayır
 - Fiil: iner
- **Avacı gelir avını almak için**
 - İsimler: Avcı, av
 - Fiil: gelir, almak (fiilimsi - isim-fiil)
- **Akşama yiyecek de yok hanede**
 - İsimler: Akşam, yiyecek (kalıcı isim), hane

- Fiil: yok (isim soylu yüklem)
- **Mutludur ceylan ile fare**
 - İsimler: Ceylan, fare
 - Fiil: Mutludur (isim soylu yüklem) İsimler varlıkları, kavramları karşılar; fiiller iş, oluş, hareket bildirir ve zaman/kişi ekleri alarak çekimlenirler. "Yok" ve "Mutludur" gibi kelimeler ek-fiil alarak yüklem olmuş isim soylu sözcüklerdir. "Düşme", "almak" kelimeleri fiilden türemiş isim-fiillerdir.

b) Aşağıdaki cümlelerde fiilden türediği hâlde fiiller gibi çekimlenemeyen, cümlede isim soylu kelimeler gibi görevler üstlenen kelimelerin altı çizilmiştir. Bu kelimeleri inceleyiniz.

- Bol sohbetli gece **oturmalarının** yerini, ailece televizyon **seyretmeler** aldı. (oturma, seyretme: İsim-fiil)
- Kitle iletişim araçlarının kişiler arası **çatışmaya** sebep **olması** günümüzün önemli bir sorunudur. (çatışma, olma: İsim-fiil)
- İnsanlar **okunan** bir kitabı ya da **anlatılan** bir masalı **dinleyince** bilgi edinirler. (okunan, anlatılan: Sıfat-fiil; dinleyince: Zarf-fiil) Altı çizili kelimeler fiil kök veya gövdelerinden türemiş ancak fiil çekim eklerini (kip, kişi) almayan, cümlede isim, sıfat veya zarf gibi görev yapan fiilimsilerdir.

c) Aşağıdaki cümlelerde yer alan fiilimsilerin altını çiziniz.

- Ceylan, bir gün çayıra iner/kuyruğunu **sallaya sallaya** (Zarf-fiil)
- **Bulmak** için izini kardeşimin/bütün Ormanistan'ı dolaşırdım. (İsim-fiil)
- Alçaktan **uçarak**, yüksekten **uçarak**/bulutların üzerinden **atlayarak** (Zarf-fiil)

Sayfa 20: Hazırlık Çalışması

Yaşadığınız yerden uzun süre ayrı kalsaydınız neler hissederdiniz? Düşüncelerinizi anlatınız.

Bu soru, öğrencinin kişisel duygularını ifade etmesini istemektedir. Metinde bu konuda genel bir bilgi verilmemekle birlikte, "Forsa" metnindeki Kara Memiş karakteri 40 yıl esir kalmış ve sürekli memleketine kavuşma ümidiyle yaşamıştır. Bu durum, vatan hasretinin çok güçlü bir duygu olduğunu gösterir.

Sayfa 26: 1. Etkinlik

Anlamları verilen kelimeleri bularak numaralandırılmış yerlere yazınız. Bu bir bulmaca etkinliğidir. Anlamlara göre kelimeler şunlardır:

- **Yukarıdan Aşağı:**
 1. POYRAZ
 2. ESVAP
 3. CİZYE
 4. VİRAN
 5. ALACA
 6. KIBLE
- **Soldan Sağa:** 2. ÜCRA 3. ABDEST 6. ADALE (Metinde "adaleli" geçiyor) 9. EDA 11. MİTOLOJİ (Metinde geçiyor)

Sayfa 26: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metne göre cevaplayınız.

1. Kara Memiş kimdir? Malta korsanlarına ne zaman esir düşmüştür?

Kara Memiş, Edremitli , eski, şanlı ve meşhur bir Türk gemicisi ve kaptanıdır. Otuz yaşında dinç bir leventken Malta korsanlarının eline düşmüştür.

2. Askerlerin Kara Memiş'i hemen tanımlarının nedeni söyleyiniz.

Askerlerin içinde onun menkıbelerini bilmeyen, şöhretini duymayan yoktur. Kara Memiş, gençliğinde namı dillerde destan olan çok meşhur bir Türk gemicisiydi.

3. Turgut, Kara Memiş'in babası olduğunu nasıl anlamıştır?

Turgut, Kara Memiş'ten sağ kolunu açmasını istemiş ve pazısındaki haç şeklindeki derin yara izini görünce onun babası olduğunu anlamıştır. Bu yarayı, gecesi altı ay süren bir adadan karısını kaçıırken almıştı.

4. Esir düşmesine rağmen namazını kılmaya devam etmesi Kara Memiş'in hangi kişilik özelliğine sahip olduğunu göstermektedir?

Bu durum, Kara Memiş'in inancına bağlı, maneviyatı güçlü ve zor şartlar altında bile dini görevlerini yerine getirme konusunda kararlı bir kişi olduğunu göstermektedir.

5. Kara Memiş'in gençleşmiş bir kaplana benzetilmesinin nedeni nedir?

Kara Memiş, oğlu Turgut'un cenge çıkacağını duyup kendisinin de katılmak istemesi üzerine, yaşlılığına rağmen gösterdiği savaşma arzusu, coşku ve atiklik nedeniyle gençleşmiş bir kaplana benzetilmiştir. Kırk yıldır dövüşe hasret olması ve hemen kalkan, kılıç istemesi bu benzetmeyi güçlendirir.

Sayfa 27: 3. Etkinlik

Okuduğunuz "Forsa" adlı metindeki hikâye unsurlarını belirleyerek aşağıya yazınız.

- **Metnin Adı:** Forsa
- **Kişiler/Varlıklar:** Kara Memiş (İhtiyar forsa) , Malta korsanları , Çiftçi efendisi , Turgut (Kara Memiş'in oğlu, Bey) , Türk askerleri , Kertenkeleler , Martılar.
- **Yer:** Akdeniz'de bir ada , küçük tepe , badem bahçesi , bağ , viran kulübe , Malta korsanlarının kadirgaları , Türk donanmasındaki kadirga. Geçmişte: Edremit , Tarık Boğazı , İstanbul (hayalinde) , Çanakkale.
- **Zaman:** Olayın geçtiği an ilkbahardır. Kara Memiş'in esaretinin 40 yılı aşkın süresi. Geçmiş zaman (Kara Memiş'in gençliği, esir düşüşü, kürek mahkumiyeti, çiftçinin yanında çalışması). Olayın geçtiği gün (sabah saatlerinden itibaren , gün batımına doğru , donanmanın gelişi).
- **Olay Örgüsü:** Kırk yılı aşkın süredir esir olan yaşlı Türk forsa Kara Memiş'in Akdeniz'de bir adada, viran bir kulübede yaşarken sürekli Türk gemilerinin gelip onu kurtaracağı hayalini görmesi ; bir ilkbahar günü Türk donanmasının gerçekten adaya

gelmesi; Kara Memiş'in büyük sevinçle askerlere koşup Türk olduğunu söylemesi ; askerlerin onu tanıyıp gemiye, Bey'in yanına götürmeleri; Bey'in, Kara Memiş'in kolundaki yara izinden onun babası olduğunu anlaması ve Kara Memiş'in yaşlılığına rağmen oğluyla birlikte cenge katılmak istemesi.

Sayfa 27: 4. Etkinlik

Aşağıya okuduğunuz metinle ilgili üç soru yazınız. Yazdığınız soruları arkadaşlarınıza sorarak onlardan cevaplamalarını isteyiniz.

Bu etkinlik, öğrencinin metinle ilgili sorular üretmesini istemektedir. Metinde örnek sorular verilmemiştir. Örnek sorular:

1. Kara Memiş esirken namazlarını nasıl kılıyordu?
2. Kara Memiş'in oğlunun adı nedir ve ne zaman doğmuştur?
3. Kara Memiş, oğluyla cenge katılırken şehit olursa ne yapılmasını istemiştir?

Sayfa 27: 5. Etkinlik

Okuduğunuz metne uygun yeni başlıklar bularak bu başlıkları aşağıya yazınız.

Bu etkinlik, öğrencinin metne kendi başlıklarını bulmasını istemektedir. Metinde alternatif başlıklar verilmemiştir. Örnek başlıklar: "Kırk Yıllık Esaret", "Kara Memiş'in Umudu", "Vatan Hasreti", "Baba Oğul Kavuşması".

Sayfa 28: 6. Etkinlik

Aşağıda okuduğunuz metinden bir paragraf verilmiştir. Yazar bu paragrafta öyküleyici anlatımdan yararlanmıştır. Siz de okuduğunuz metinden öyküleyici anlatım örneği bularak noktalı alana yazınız.

Örnek Paragraf: "Askerler onun yaklaşmasını beklediler. İhtiyar, Türklerin yanına yaklaşıncı önüne ilk geleni tutup öpmeye başladı. Gözlerinden yaşlar akıyordu. Hâline bakanların hepsi duygulanmıştı. Biraz heyecanı sükûn bulunca ona sordular: - Kaç yıldır esirsin? - Kırk... - Nerelisin? - Edremitli. - Adın ne? - Kara Memiş." Bu bölümde bir olay (Kara Memiş'in askerlere ulaşması ve sorgulanması) kişi, yer ve zaman unsurlarıyla birlikte anlatılmaktadır.

Sayfa 28: 7. Etkinlik

Aşağıda verilen metinde geçen fiilimsileri bulunuz. Bulduğunuz fiilimsileri metnin altında verilen türlerin karşısına yazınız. Metin ("Tatlı Dile Dair"):

- **İsim-Fiil:** olarak gelmenin , konuşmaları , dönmüyorsa , dökemiyorsa , susmak , susmayı becermek , konuşmakla , tamamlandığı , görünmeyen , Söze başlarken , açılması , kullanılır. (Not: Metinde bazı kelimeler fiilimsi gibi görünse de kalıcı isim veya çekimli fiil olabilir. Verilenlere odaklanalım.) Metinde spesifik olarak fiilimsi olanlar: **gelmenin , konuşmaları , susmak , susmayı , becermek , konuşmakla , görünmeyen** (sıfat-fiil), **açılması**.
- **Sıfat-Fiil:** bilen , Güler , tamamlandığı , görünmeyen , veren.
- **Zarf-Fiil:** bakarak , başlarken.

Sayfa 29: 8. Etkinlik

Okuduğunuz metni özetleyerek aşağıya yazınız. Özetinizi yazarken tekrar edilen ifadelere ve gereksiz olduğunu düşündüğünüz ayrıntılara yer vermeyiniz.

Kırk yılı aşkın süredir Malta korsanlarının elinde esir olan yaşlı Türk denizcisi Kara Memiş, Akdeniz'de bir adada yaşamaktadır. Sürekli Türk donanmasının gelip kendisini kurtaracağı hayalini kurar. Bir gün hayali gerçek olur ve Türk donanması adaya gelir. Askerler, şöhretini duydukları Kara Memiş'i tanır ve onu gemiye, Bey'in yanına götürürler. Bey'in, Kara Memiş'in 45 yaşındaki oğlu Turgut olduğu anlaşılır. Kara Memiş, yaşlı olmasına rağmen oğluyla birlikte karaya çıkıp savaşmak ister ve vatanın bayrağın dalgalandığı yer olduğunu söyler.

Sayfa 29: 9. Etkinlik

"Kara Memiş'in yerinde siz olsaydınız yaşadığınız bu olaylar karşısında neler hisseder, neler yapardınız?" sorusundan hareketle sınıfınızda hazırlıklı konuşma yapınız.

Konuşmanızda empati kurma stratejisini uygulayınız. (...) Konuşmanız sırasında beden dilinizi etkili kullanmaya özen gösteriniz. (...) Konuşmanızda kelimeleri anlamlarına uygun kullanmaya özen gösteriniz. Bu etkinlik, öğrencinin empati kurarak Kara Memiş'in durumunu hayal etmesini ve bu konuda hazırlıklı bir konuşma yapmasını istemektedir.

Sayfa 29: 10. Etkinlik

"Forsa" adlı metnin konusundan ve ana fikrinden hareketle defterinize hikâye edici bir metin yazınız. Yazdığınız metne uygun bir başlık bulunuz. Metninizi gözden geçirirken varsa yazım ve noktalama hatalarını düzeltiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz.

Bu etkinlik, öğrencinin okuduğu metinden esinlenerek yeni bir hikaye yazmasını istemektedir.

Sayfa 30: Hazırlık Çalışması

İnsanların konuşurken kullandığı kelimeler bize o kişi hakkında ne tür bilgiler verir? Düşüncelerinizi söyleyiniz.

Kullanılan kelimeler kişinin eğitim düzeyi, geldiği yöre (ağız özellikleri), ilgi alanları, duygu durumu, düşünce yapısı ve dünyaya bakış açısı hakkında ipuçları verebilir. Kelime seçimi, cümle kurma biçimi, üslup gibi unsurlar kişinin kültürel birikimi ve karakteri hakkında bilgi sunar.

Sayfa 33: 1. Etkinlik

Anlamı verilen kelime ve kelime gruplarını bulunuz. Boşluklara uygun harfleri yerleştiriniz. Bunları anlamına uygun cümlelerde kullanınız.

- **LEHÇE:** Bir dilin tarihsel, bölgesel ve siyasal sebeplerden dolayı ses, yapı ve söz dizimi özellikleriyle ayrılan kolu; diyalekt.

- **ALAY:** Ses tonu, söz veya mimiklerle bir kimsenin, bir şeyin, bir durumun, gülünç, kusurlu, eksik vb. yönlerini küçümseyerek eğlence konusu yapma, onu aşağılama veya gülünç duruma düşürme.
- **SANAL ORTAM:** İnsanların çevrim içi veya çevrim dışı kültür, sanat, eğitim, eğlence, bankacılık, haberleşme, iletişim vb.ni genel ağ, bilgisayar, tablet, cep telefonu aracılığıyla yaptığı etkileşimli ortam; interaktif ortam. (Etkinlik öğrencinin cümle kurmasını da istemektedir.)

Sayfa 33: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metne göre cevaplayınız.

1. Sevgi ile ilgili kimlerin sözüne yer verilmiştir?

Metinde sevgi ile ilgili Yunus Emre , Karacaoğlu ve Sait Faik'in sözlerine yer verilmiştir.

2. Dilimizde sevgi mesajı veren atasözlerini TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten araştırınız.

Bu etkinlik, öğrencinin TDK sözlüğünden araştırma yapmasını istemektedir. Metin içinde sevgi mesajı veren atasözleri bulunmamaktadır.

3. Yunus Emre, "Sevelim sevillelim/Dünya kimseye kalmaz." dizeleriyle sizce ne anlatmak istemiştir? Yunus Emre bu dizelerle, dünyanın geçici olduğunu, bu nedenle insanlar arasındaki en önemli değer sevgi olduğunu vurgulamak istemiştir. Hayat kısa olduğu için insanlar birbirini sevmeli ve birbirlerine sevgiyle yaklaşmalıdır.

4. "Sev-" sözcüğünden türeyen kelimeleri ve anlamları söyleyiniz. Metinde geçenler:

- **Sevecen:** Acıyarak ve koruyarak seven.
- **Sevecenlik:** Acıyarak ve koruyarak sevmek.
- **Sever:** Seven kimse (barışsever, vatansever gibi birleşik sözcüklerde kullanılır).
- **Severlik:** Sever olma durumu.
- **Sevgi:** Bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi ve bağlılık göstermeye yönelten duygu.
- **Sevgili:** Sevgi ve bağlılık duyulan; sevilen ve âşık olunan kimse.
- **Sevi:** Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu, aşk.
- **Şipsevdi:** Görür görmez seven, âşık olan kimse.
- **Sevin-:** Sevinç duymak.
- **Sevinç:** İstenen veya hoş giden bir şeyin olmasıyla duyulan coşku.
- **Sevinçli:** Sevinçli olan, sevinç veren.
- **Sevinçsiz:** Sevinçli olmayan, sevinç vermeyen.
- **Sevsinler:** Sevilmeyen, hoş gitmeyen bir davranışta bulunan kimseler için alay yollu söylenen söz.

5. İçinde "sevgi, sevmek" gibi sözcükler geçmese de bu anlamlarda kullanılan sözcük grupları nelerdir? Anlamlarıyla birlikte söyleyiniz.

- **Üzerine titremek:** Çok sevgi ve özen göstermek.
- **Yakınlık duymak:** Birine karşı sevgi veya ilgi duymak.

Sayfa 33: 3. Etkinlik

Okuduğunuz metne uygun yeni başlıklar bularak bu başlıkları aşığıya yazınız. Neden bu başlıkları tercih ettiniz? Açıklayınız. Bu etkinlik, öğrencinin metne kendi başlıklarını bulmasını ve gerekçelendirmesini istemektedir. Örnek başlıklar: "Sevmek Fiilinin Kökleri", "Türkçede Sevgi Sözcükleri", "Sevginin Dildeki İzleri". Bu başlıklar, metnin sevmek fiilinin kökenini, türevlerini ve dildeki yerini anlatması nedeniyle tercih edilebilir.

Sayfa 34: 4. Etkinlik

Yanlışığı ya da doğruluğı kişiye göre değışmeyen, kanıtlanabilen cümlelere "nesnel yargı bildiren"; yanışığı ya da doğruluğı kişiye göre değışen, yorumlanabilen cümlelere "öznel yargı bildiren" cümleler denir. Yukarıdaki açıklamadan yararlanarak yazarın metinde kullandığı öznel ve nesnel yargı bildiren cümleleri tespit ediniz. Aşığıya bu cümlelerden örnekler yazınız.

- **Öznel Yargı Bildiren Cümleler:**
 - "Sevelim sevillelim / Dünya kimseye kalmaz." diyor; dünyanın geçiciliğı karşısında sevmenin, sevilmenin daha önemli olduğunu vurguluyor. (Yazarın Yunus Emre'nin sözlerine yaptığı yorum öznel dir.)
 - Sait Faik de her şeyin bir insanı sevmekle başlayacağını söylüyor... (Yazarın Sait Faik'e atfettiğı bu genel yorum öznel dir.)
- **Nesnel Yargı Bildiren Cümleler:**
 - İlk yazılı kaynaklarımızda seb- biçiminde geçer bu sözümüz... (Kanıtlanabilir bir bilgidir.)
 - Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan Türkçe Sözlük'e göre sevmek sözü Türkiye Türkçesinde 'Sevgi ve bağılık duymak.', 'Birine sevgiyle bağlanmak, gönül vermek.', 'Çok hoşlanmak.', 'Okşamak.', 'Yerini, şartlarını uygun bulmak.' gibi beş ayrı anlamda kullanılmaktadır. (Sözlük bilgisi nesnel dir.)
 - Sevecen, 'acıyarak ve koruyarak seven' anlamındadır. (Kelimenin sözlük anlamı nesnel dir.)

Sayfa 34: 5. Etkinlik

Aşığıda, okuduğunuz metinden bir paragraf verilmiştir. Yazar, bu paragrafta anlatım biçimlerinden biri olan açıklayıcı anlatımdan yararlanmıştır. Siz de okuduğunuz metinden açıklayıcı anlatım örneğı bularak örneğinizi noktalı alana yazınız. Örnek Paragraf: "Türkçede sev- kökünden türetilmiş pek çok sözümüz bulunmaktadır: Sevecen, 'acıyarak ve koruyarak seven' anlamındadır. Yabancı kökenli şefkâtli ve müşfik de aynı anlamdadır. Sevecenlik ise 'acıyarak ve koruyarak sevme karşılığındadır. Sever sözü, barışsever, çiçeksever, dilsever, hayırsever, vatansever, yardımsever, yurtsever gibi pek çok birleşik sözde seven kimse için kullanılırken severlik sözü de sever olma durumunu ifade etmek üzere birleşik söz yapımında yer alır." Bu paragrafta "sev-" kökünden türeyen kelimeler hakkında bilgi verilmekte ve anlamları açıklanmaktadır.

Sayfa 35: 6. Etkinlik

Okuduğunuz metinde yazarın kullandığı düşünceyi geliştirme yollarını (tanımlama, örneklendirme, tanık gösterme, karşılaştırma, sayısal verilerden yararlanma, benzetme)

belirleyiniz. Seçtiğiniz düşünceyi geliştirme yolunu örnekleyen paragrafı noktalı alana yazınız. Metinde kullanılan düşünceyi geliştirme yolları:

- **Tanımlama:** Sevmek sözcüğünün Türkçe Sözlük'teki anlamları verilmiştir. Sevecen , sevgi , sevgili , sevi , sevinç gibi kelimelerin anlamları açıklanmıştır.
- **Örneklendirme:** "Sever" sözcüğünün kullanıldığı birleşik kelimelere örnekler verilmiştir (barışsever, çiçeksever vb.). Sevmek sözcüğünün "Yerini şartlarını uygun bulmak" anlamı için insan ve çiçek örneği verilmiştir. Sevinç sözcüğüyle yapılan deyimlere örnekler verilmiştir (sevinç yaşları dökmek vb.). İçinde sevgi geçmese de sevgi anlamında kullanılan ifadelerle örnekler verilmiştir (üzerine titremek, yakınlık duymak).
- **Tanık Gösterme:** Yunus Emre , Karacaoğlu ve Sait Faik'in sevgi konusundaki sözlerine (doğrudan veya dolaylı olarak) yer verilmiştir.
- **Karşılaştırma:** Sevecen kelimesinin yabancı kökenli karşılıkları (şefkatli, müşfik) verilerek karşılaştırma yapılmıştır. Sevgili kelimesinin yakın anlamlıları (yavuklu, dost, yar, canan) verilmiştir. Sevi kelimesinin Arapça kökenli karşılığı (aşk) belirtilmiştir. Örnek Paragraf (Tanık Gösterme): "Ben gelmedim dava için / Benim işim sevi için / dizeleriyle yüzyıllar ötesinden seslenen Yunus Emre bir başka şiirinde; / Sevelim sevillelim / Dünya kimseye kalmaz. / diyor; dünyanın geçiciliği karşısında sevmenin, sevilmenin daha önemli olduğunu vurguluyor."

Sayfa 35: 7. Etkinlik

Herhangi bir hazırlık yapmadan sınıfınızda "sevginin gücü" konulu bir konuşma yapınız. Arkadaşlarınızdan yaptığınız konuşmayı değerlendirmelerini isteyiniz. Bu etkinlik, öğrencinin hazırlıksız konuşma yapmasını istemektedir.

Sayfa 35: 8. Etkinlik

Defterinize 2. etkinlikte araştırdığınız atasözlerinden biriyle bir hikâye yazınız. Yazacağınız metinde öncelikle zaman, mekân, şahıs ve olay unsurlarını belirleyiniz. Ardından yazacağınız hikâyenin serim, düğüm ve çözüm bölümlerinde anlatacaklarınızı planlayınız. Metni yazarken yazım kurallarına uymaya özen gösteriniz. Bu etkinlik, öğrencinin araştırdığı bir atasözünden yola çıkarak hikâye yazmasını istemektedir.

Sayfa 36: 9. Etkinlik

Aşağıda Eleanor H. Porter (Elenor H. Portır) tarafından yazılan Pollyanna (Polyanna) adlı eserin iki farklı çevirmen tarafından yazılmış, iki farklı baskısından bölümler yer almaktadır. İki metni dil, anlatım ve içerik yönünden karşılaştırınız. Metinlerin farklı ve benzer yönlerini yazınız.

- **Benzer Yönleri:** Her iki metin de aynı olayı anlatmaktadır: Polly Harrington'ın telaşlı bir şekilde mutfağa girmesi ve hizmetçisi Nancy ile konuşması. Nancy'nin şaşkınlığı , Polly Hanım'ın Nancy'yi işini bırakıp kendisini dinlemesi konusunda uyarması , Nancy'nin mahcubiyeti ve açıklaması , Polly Hanım'ın sert tavrı , Nancy'nin geçmişi ve neden çalıştığı , Polly Hanım hakkındaki düşünceleri gibi temel içerik unsurları aynıdır.
- **Farklı Yönleri:**

- **Dil ve Üslup:** Çevirmenlerin kelime tercihleri farklıdır. Örneğin, 1. metinde "biraz telaşla girdi" , 2. metinde "telaşla mutfaktan içeri girdi"; 1. metinde "sakin tavrıyla övünürdü" , 2. metinde "böyle davranmak hiç de âdeti değildi"; 1. metinde "Buyrun hanımefendi," dedi Nancy neşeyle" , 2. metinde "neşeyle 'Buyrun efendim!' dedi"; 1. metinde "Zavallı Nancy'nin yüzü kızarmıştı" , 2. metinde "Kızcağız utançla kızardı". İkinci metinde ("Bn. Polly" , "lafabeliği" gibi) biraz daha eski veya farklı kullanımlar görülebilir. Genel olarak 1. metin biraz daha modern bir dile sahip gibi durmaktadır.
- **Anlatım Detayları:** Cümle yapıları ve bazı küçük detaylar farklılık gösterebilir. Örneğin Nancy'nin sürahiye bırakma anı veya Polly Hanım'ın karakterinin tasviri gibi kısımlarda ifade farklılıkları vardır.

Sayfa 38: Hazırlık Çalışması

Dostluk kavramı sizin için ne ifade eder? İnsanlar neden dostluk kurmaya ihtiyaç duyar? Düşüncelerinizi anlatınız. Bu soru, öğrencinin dostluk hakkındaki kişisel düşüncelerini ifade etmesini istemektedir. Metinler genel olarak dostluğun değerine ve yardımlaşmaya vurgu yapsa da bu sorunun cevabı metinde doğrudan verilmemiştir. Dostluk, güven, destek, anlayış ve sevgiye dayalı bir ilişki olarak tanımlanabilir. İnsanlar sosyal varlıklardır; sevinçlerini, üzüntülerini paylaşmak, zor zamanlarda destek bulmak, yalnız hissetmemek gibi nedenlerle dostluk kurmaya ihtiyaç duyarlar.

Sayfa 38: 1. Etkinlik

Dinlediğiniz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. Metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarının anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. Anlamını öğrendiğiniz yeni kelime/kelime gruplarını sözlüğünüze yazınız. Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız. Bu etkinlik, öğrencinin dinlediği "Dostluğun Değeri" metnindeki bilmediği kelimeler üzerinde çalışmasını istemektedir. Metnin içeriği verilmediği için kelimeler ve anlamları belirlenemez.

Sayfa 39: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre cevaplayınız. Bu sorular, dinlenen "Dostluğun Değeri" metnine yöneliktir. Metnin içeriği olmadan cevaplanamaz. Sorular şunlardır:

1. Metinde anlatılan olay nedir?
2. Metinde size en çok etkileyen bölüm hangisidir? Açıklayınız.
3. Tuzağa düşen güvercinler, kurtulmak için ne yapmaya karar vermişlerdir?
4. Sizce güvercin neden tasmalıdır? Tartışınız.
5. Tasmalı güvercin, farenin önce öteki güvercinleri kurtarmasını istemiştir. Böyle bir durumda siz nasıl bir karar verirdiniz? Nedenleriyle açıklayınız.

Sayfa 39: 3. Etkinlik

Dinlediğiniz metni özetleyerek aşağıya yazınız. Özetinizi yazarken ana fikre bağlı kalarak ayrıntıya girmeden kendi cümlelerinizi kullanınız. Bu etkinlik, öğrencinin dinlediği "Dostluğun Değeri" metnini özetlemesini istemektedir.

Sayfa 39: 4. Etkinlik

Dinlediğiniz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız. Bu etkinlik, öğrencinin dinlediği "Dostluğun Değeri" metninin konusunu ve ana fikrini bulmasını istemektedir.

Sayfa 39: 5. Etkinlik

"Dostluğun Değeri" adlı metindeki varlık sayısı kadar öğrencinin bulunduğu gruplar oluşturunuz. Gruplarda rol dağılımı yaparak metni canlandırınız. Bu etkinlik, öğrencinin dinlediği metni grupla canlandırmasını istemektedir.

Sayfa 40: 6. Etkinlik

Sınıfınızda "dostluğun değeri" konulu hazırlıklı bir konuşma yapınız. Konuşmanızda güdümlü konuşma stratejisini uygulayınız. Bu stratejiyi uygulayabilmek için konuşma öncesinde konuyla ilgili beyin fırtınası yapınız. Konuşmalarınızda uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullanmaya özen gösteriniz. Bu etkinlik, öğrencinin "dostluğun değeri" hakkında hazırlıklı konuşma yapmasını istemektedir.

Sayfa 40: 7. Etkinlik

Aşağıya "dostluk" konulu hikâye edici bir metin yazınız. Yazacağınız metinde öncelikle zaman, mekân, şahıs ve olay unsurlarını belirleyiniz. Ardından yazacağınız metnin serim, düğüm ve çözüm bölümlerinde anlatacaklarınızı planlayınız. Mümkünse metninizde günlük hayattan örnekler veriniz. Metni yazarken yazım kurallarına uymaya özen gösteriniz. Bu amaçla yazım kılavuzundan yararlanabilirsiniz. Yazdığınız metni yazım, noktalama ve anlatım bozuklukları açısından gözden geçirerek düzenleyiniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz. Bu etkinlik, öğrencinin "dostluk" konusunda hikaye yazmasını istemektedir.

Sayfa 44: Ölçme ve Değerlendirme (A Bölümü - Aslan ile Fare Metni)

Aşağıdaki soruları "Aslan ile Fare" adlı metne göre cevaplayınız.

1. Metinde hangi değerler üzerinde durulmuştur? Metinde saygı , iyilik , vefa (yapılan iyiliğin unutulmaması) , sabır ve zamanın gücü gibi değerler üzerinde durulmuştur. Ayrıca beklenmedik kişilerden bile yardım görülebileceği vurgulanmıştır.
2. Metinden nasıl bir ders çıkarmalıyız? Kimseyi küçümsememeli, herkese saygı göstermeli ve elimizden geldiğince iyilik yapmalıyız çünkü ne zaman kime ihtiyacımız olacağı belli olmaz. Zor durumlarda kaba kuvvet veya öfke yerine sabrın daha etkili olabileceği dersi de çıkarılabilir.
3. Okuduğunuz metnin türü nedir? Nedenleriyle açıklayınız. Metnin türü fabldır. Çünkü kahramanları hayvanlardır (aslan ve fare) , hayvanlar insanlar gibi konuşturulmamış olsa da insani özellikler (büyüklük gösterme, iyilik yapma, yardıma koşma) sergilemektedirler. Metin, didaktik (öğretici) bir amaç taşır ve sonunda bir ders verir ("Ne kuvvet yapabilir, ne şiddet" sabırla zamanın yaptığını). Genellikle manzum (şiir şeklinde) yazılmıştır. La Fontaine'den çeviri olması da fabl olduğunu destekler.

Sayfa 45: Ölçme ve Değerlendirme (B Bölümü - Söz Sanatları)

Aşağıdaki cümleleri, harf ile verilen söz sanatlarıyla eşleştirerek harfleri yay ayraçların içine yazınız.

1. Cennet kadar güzel bir vatanımız var. (c) **Benzetme** (Vatan güzellik yönünden cennete benzetilmiş.)
2. Yorgun bir gemi, limana yanaştı ağır ağır. (a) **Kişileştirme** (Gemiye insana ait 'yorgunluk' özelliği verilmiş.)
3. Bir gün meşe dedi ki kamaşa: -"Tabiattan şikâyet etmekte hakkınız var." (ç) **Konuşturma** (Meşe konuşturulmuş. Aynı zamanda kişileştirme de vardır.)
4. Dünya kadar işim birikti. (b) **Abartma** (İşlerin çokluğu abartılmış.) (Not: Şıklarda Karşıtlık (d) boşta kalmıştır.)

Sayfa 45: Ölçme ve Değerlendirme (C Bölümü - Öznel/Nesnel Yargı)

Aşağıdaki cümlelerin öznel yargı mı yoksa nesnel yargı mı olduklarını yanlarına yazınız.

1. Ülkemizin komşularından biri Bulgaristan'dır. (Nesnel)
2. Bu kitap gerçekten çok güzel olmuş. (Öznel)
3. Gesi Bağları türküsü Kayseri yöresine aittir. (Nesnel)
4. Oltu taşı, Erzurum'da çıkarılan bir taştır. (Nesnel)
5. Konuşmacının duyduğu heyecan, dinleyicilerini de heyecanlandırır. (Öznel) (Her zaman geçerli olmayabilir, yoruma açıktır.)
6. Okurken hayal etmeyi, başka şeyler düşünmeyi çok severiz. (Öznel) (Genelleme yapılmış, kişisel bir yargıdır.)
7. Kapadokya'da gören herkesin hayran kaldığı tüften oluşan peribacaları bulunur. (Öznel) ("Herkesin hayran kaldığı" ifadesi öznellik katmıştır.)
8. Ahmet Hamdi Tanpınar, Beş Şehir adlı eserinde Erzurum, Bursa, Ankara, Konya ve İstanbul şehirlerini anlatmıştır. (Nesnel)
9. Pamukkale'de traverten adlı jeolojik oluşumlar bulunur. (Nesnel)
10. Günümüz yazarlarının hikâyelerini daha çok severim. (Öznel)

Sayfa 45: Ölçme ve Değerlendirme (Ç Bölümü - Çoktan Seçmeli)

1. Maden ocakları müdürü, bütün köylünün arazisini satın aldı. Köylüler, heybelerini sırtlarına vurarak tozlu yollardan uzaklaştılar. Fakat her adımda, her izde bir hatıra buldular. Ayakları yürümedi, köylerini ana ana gittiler. Yukarıdaki metinde hangi anlatım biçimine başvurulmuştur? Cevap: C) **Öyküleyici anlatım** (Bir olay -köylülerin arazilerini satın gitmeleri- kişi, yer, zaman unsurlarıyla anlatılmıştır.)

Sayfa 46: Ölçme ve Değerlendirme (Ç Bölümü - Çoktan Seçmeli)

2. (Söz sanatları sorusu)

- Bugün piknikte çocuklar gibi eğlendik. -> **Benzetme**
- Köpek bana el salladı. -> **Kişileştirme**
- Köpek "Haydi gel." diye beni de oyuna çağırdı. -> **Konuşturma** (Aynı zamanda kişileştirme)
- Sesimle âdeta dağlar yerinden oynadı. -> **Abartma**

- İyi günde de kötü günde de yanımdaydı. -> **Karşıtlık (Tezat)** Doğru sıralama: Benzetme, Kişileştirme, Konuşturma, Abartma, Karşıtlık. Bu sıralamayı yapan öğrenci **Esra**'dır. 5 öğrenci (Özgür, Elif, Dilara, Esra, Batuhan) olduğu için doğru cevap veren 1 kişidir. Yüzde olarak $1/5 = \%20$ 'dir. Cevap: **A) %20**

3. Minimini kasabanın balkonlu, kuleli gazinoya benzeyen kocaman bir konağı vardı. Lakin ikmal edilememişti. Sıvanamayan kerpiç duvarlar yer yer açılmış, kumrulara yuva olmuştu. Üst kat penceresiz, sıvasız, tahta örtülerle bekleniyordu. Yukarıdaki metinde hangi anlatım biçimine başvurulmuştur? Cevap: **B) Betimleyici anlatım** (Bir konak ve çevresi, okuyucunun zihninde canlanacak şekilde ayrıntılarıyla tasvir edilmiştir.)

4. Aşağıdakilerden hangisinde isim-fiil kullanılmıştır? Cevap: **C) Gözden düşmemek, çalışmayı gerektirir.** ("düşmemek", "çalışmayı" kelimeleri -me, -ma eklerini almış isim-fiillerdir.)

5. Aşağıdakilerden hangisinde sıfat-fiil kullanılmıştır? Cevap: **D) Senin geldiğini görmemişti.** ("geldiğini" kelimesindeki -dik eki sıfat-fiil ekidir.)

Sayfa 47: Ölçme ve Değerlendirme (Ç Bölümü - Çoktan Seçmeli)

6. Aşağıdakilerden hangisinde zarf-fiil kullanılmıştır? Cevap: **A) Onu görmeyeli uzun zaman olmuştu.** ("görmeyeli" kelimesindeki -eli eki zarf-fiil ekidir.)

7. (Fiilimsi labirent sorusu)

- Koşan çocuğu tanıdın mı? -> **Sıfat-fiil** (koşan). Buradan 4, 5, 6 numaralı çıkışlara gidilir.
- Okuma salonumu arıyorum. -> **İsim-fiil** (Okuma). Sıfat-fiilden sonra isim-fiil yolunu takip eden 4 numaradır.
- Senin geldiğini görmedim. -> **Sıfat-fiil** (geldiğini). İsim-fiilden sonra sıfat-fiil yolunu takip eden yine 4 numaradır. (Bu aşamada hata var gibi, normalde "geldiğini" sıfat fiil ama tabloda isim-fiil altına yazılmış. Sorunun mantığına göre gidelim: İsim-fiilden sonra tekrar isim-fiil yolu izleyen 7 numara var.) Tekrar kontrol: "Koşan" sıfat fiil. "Okuma" isim-fiil. "geldiğini" sıfat-fiil. Sıfat-fiil -> İsim-fiil -> Sıfat-fiil yolunu izleyen 5 numara var. Soruyu dikkatli okuyalım: "Verilen cümlelerin fiilimsi türünü doğru bulan öğrenciler bir alt basamağa geçmeye hak kazanacaklardır."

○

1. Cümle: Koşan -> Sıfat-fiil. Doğru bulanlar (4, 5, 6).

○

2. Cümle: Okuma -> İsim-fiil. 4, 5, 6 arasından İsim-fiil'i seçen 4 numara.

○

3. Cümle: geldiğini -> Sıfat-fiil. 4 numaranın olduğu yoldan Sıfat-fiil'i seçen 5 numara.

○

4. Cümle: Konuştukça -> Zarf-fiil. 5 numaranın olduğu yoldan Zarf-fiil'i seçen 5 numara. Cevap: **B) 5**

8. (Şiir başlığı sorusu)Şiir yağmurun yağmasını, tarlaları yeşertmesini, sevinç getirmesini istiyor. Umut yağmurudur. Cevap: **A) Yağmur**

Sayfa 48: Ölçme ve Değerlendirme (Ç Bölümü - Çoktan Seçmeli)

9. (Gıda israfı broşürü sorusu)Broşürde israf edilen miktarlar (214 milyar TL , 4.9 milyon ekmek/gün , 18 milyon ton sebze/meyve), israfın nerede yoğunlaştığı ("her şey dahil" oteller), israf edilen parayla yapılabilecekler (60 hastane, 12 okul) ve dünyadaki israfın boyutu (1,3 milyon ton, 2 milyar insanı doyurabilir) belirtilmiş. İsrafı önlemek için ne yapılması gerektiği söylenmiyor. İsraf edilen ekmekle iki milyon insanın doyabileceği doğrudan söylenmiyor (genel yiyeceklerle 2 milyar insan denmiş). İsraf edilen yiyeceklerle kaç kişinin doyabileceği dünyada 2 milyar olarak belirtilmiş. Bir yılda 18 milyon ton sebze ve meyvenin çöpe gittiği söylenmiş , ekmeğin değil. Cevap: **C) İsraf edilen yiyeceklerle kaç kişinin doyabileceğine**

10. Akıllı isen gariplerin gönlünü avla; / Mustafa gibi ülkeyi gezip yetim ara; / Dünyaya tapan soysuzlardan yüz çevirip; / Yüz çevirip, deniz olup taşım işte. Yukarıdaki dördlükte kaç fiilimsi vardır?

- **gezip** (-ip zarf-fiil)
 - **tapan** (-an sıfat-fiil)
 - **çevirip** (-ip zarf-fiil) (İlk dizede "avla", ikinci dizede "ara" emir kipinde çekimli fiillerdir. Son dizedeki "çevirip" ve "olup" zarf-fiildir, "taşım" çekimli fiildir.)
- Fiilimsiler: gezip, tapan, çevirip, çevirip, olup. Toplam 5 fiilimsi vardır. Cevap: **D) 5**

Sayfa 49: Ek Değerlendirme

Mevlana'nın "Sevgiden acılar tatlı olur. / ... / Bu sevgi de bilginin sonucudur." dizelerinden ve bu temada edindiğiniz bilgilerden yararlanarak insan sevgisi konulu bilgilendirici bir metin yazınız. Bu etkinlik, öğrencinin verilen dizelerden ve temanın (Erdemler) içeriğinden yararlanarak "insan sevgisi" konulu bir metin yazmasını istemektedir.

(Diğer temalardaki sorulara geçiyorum)

Sayfa 52: Hazırlık Çalışması

"Uzay" kavramı ile ilgili bir araştırma yapınız. Yaptığınız araştırmadan yararlanarak gök bilimi hakkındaki bilgilerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız. Bu etkinlik öğrencinin araştırma yapmasını ve sunmasını istemektedir.

Sayfa 56: 1. Etkinlik

Harfleri karışık verilen kelime veya kelime gruplarını sözlük anlamından da yararlanarak yazınız.

- KÖG İLİMBİC -> **GÖK BİLİMCİ** (Gök bilimiyle uğraşan bilgin; yıldız bilimci, astronom)
- ÖZVİGELEM -> **GÖZLEMEVİ** (Gök gözlemleri yapan, gök cisimlerini ve olaylarını inceleyen yer; rasathane)
- PUKUT -> **KUTUP** (Yer yuvarlağının, Ekvator'dan en uzak olan yer ekseninin geçtiği varsayılan iki noktasından her biri)

- LUBUZ -> **BUZUL** (Kutup bölgelerinde veya daimî kar sınırının üzerindeki yükseltilerde bulunan buz kütlesi)
- FERMOSAT -> **ATMOSFER** (Yeri veya herhangi bir gök cismini saran gaz tabakası)

Sayfa 56: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Avrupa ve Amerika'daki Mars tutkusu nasıl başlamıştır? 1800'lü yılların sonunda İtalyan gök bilimci Schiaparelli'nin Mars yüzeyindeki vadi sistemini görmesi ve bunun yanlış yorumlanarak akıllı canlıların yaptığı kanallar olduğunun düşünülmesiyle başlamıştır. Percival Lowell'ın da Mars'ta bir uygarlık olduğu yönündeki iddiaları bu tutkuyu artırmıştır.
2. Mars'a yapılan ilk uçuş sonrasında gezegen hakkında hangi bilgilere ulaşılmıştır? İlk başarılı uçuşlardan sonra Mars'ın yüzeyinde devasa çarpışma izleri, Güneş Sistemi'nin en büyük yanardağları, en karmaşık ve uzun kanyonları olduğu görülmüştür. Ayrıca düşük yüzey sıcaklığı, büyük gece-gündüz sıcaklık farkı ve çoğunlukla karbondioksitten oluşan çok ince atmosferi olduğu anlaşılmış, bu da onun yaşanmaz bir yer olduğu kanısını güçlendirmiştir.
3. Mars'ta canlıların yaşayıp yaşamadığını tespit etmek için nasıl bir araştırma yapılmıştır? Viking 1 ve Viking 2 uzay araçları Mars'a inerek Mars toprağını ve atmosferini incelemiş , gezegende olabilecek canlıları araştırmıştır. Ancak herhangi bir canlı izine rastlanmamıştır.
4. Bilim insanları, neden Mars'ta yaşam olabileceğini düşünmüş? Viking araçları doğrudan canlı izine rastlamasa da, bir zamanlar Mars'ta bolca su bulunduğunu düşündüren ipuçlarına rastlamıştır. Daha sonraki Pathfinder aracı da suyun varlığına dair önemli ipuçları bulmuştur , hatta indiği bölgede eskiden sel akıntısı olduğu görülmüştür. Su, yaşam için ön koşul kabul edildiğinden ve Dünya'da su olan hemen her yerde yaşam bulunduğundan , bilim insanları Mars'ta da bir zamanlar yaşam olmuş olabileceğini düşünmektedir. Ayrıca Mars'ın diğer gezegenler arasında Dünya'ya en çok benzeyen olması da bu düşüncüyü destekler.
5. 18. yüzyılın sonlarında Mars ile ilgili ortaya atılan varsayımlar nelerdir? Metinde 18. yüzyıl değil, 1800'lü yılların sonu (yani 19. yüzyılın sonu) ve sonrası için varsayımlardan bahsediliyor. Bu varsayımlar, Mars'ta akıllı canlıların yaptığı kanalların olduğu , kutuplardaki buzulları eritip ekvatora taşıyan bir uygarlığın bulunduğu , orada "yeşil adamlar" yaşadığı gibi düşüncelerdir. Metnin sonunda bu varsayımların birer düş olduğu belirtilir.

Sayfa 57: 3. Etkinlik

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

- **Metnin Konusu:** Mars gezegeni hakkındaki ilk varsayımlar, Mars'a yapılan uzay uçuşları, bu uçuşlarla elde edilen bilgiler (özellikle su ve yaşam izleri konusundaki araştırmalar) ve Mars'ın gelecekteki potansiyeli.
- **Metnin Ana Fikri:** Mars hakkındaki ilk fantastik düşünceler uzay araştırmalarıyla değişmiş olsa da, gezegende geçmişte su bulunduğuna dair kanıtlar Mars'ta yaşam olasılığı konusundaki bilimsel ilgiyi canlı tutmaktadır ve Mars gelecekte insanlar için önemli bir gezegen olabilir.

Sayfa 57: 4. Etkinlik

Okuduğunuz metinde yazar düşünceyi geliştirme yollarından (tanımlama, örneklendirme, tanık gösterme, karşılaştırma, sayısal verilerden yararlanma, benzetme) hangisini ya da hangilerini kullanmıştır? Nedenleriyle birlikte yazınız.

- **Örneklendirme:** Mars'a gönderilen uzay araçları (Mariner 9 , Viking 1, Viking 2 , Pathfinder) isimleriyle örneklenmiştir. Mars'ın özellikleri sıralanmıştır (çarpışma izleri, yanardağlar, kanyonlar vb.).
- **Karşılaştırma:** Mars, Dünya ile karşılaştırılmıştır ("Dünya'ya en çok benzeyeni"). Yaşamın olabileceği yerler Dünya'daki zorlu koşullarla (okyanus derinlikleri, yer kabuğu içi vb.) karşılaştırılarak Mars'ta da benzer olasılıklar olabileceği ima edilmiştir.
- **Sayısal Verilerden Yararlanma:** Mars'a uçuşların başladığı yıl (1960), Lowell'ın gözlem yaptığı yıl (1894), Viking araçlarının ulaştığı yıl (1976), Pathfinder'ın ulaştığı yıl (1997) gibi tarihler verilmiştir.
- **Tanık Gösterme (Dolaylı):** Giovanni Schiaparelli ve Percival Lowell'in Mars hakkındaki görüşlerine yer verilmiştir.

Sayfa 57: 5. Etkinlik

Aşağıdaki fotoğrafları inceleyiniz. Fotoğraflarla ilgili soruları cevaplayınız. Fotoğraflar metinde verilmediği için bu etkinlik cevaplanamaz. Sorular şunlardır:

1. Fotoğraflarda neler görüyorsunuz?
2. Fotoğrafları gördüğünüzde neler düşündünüz?
3. Fotoğrafların sizi etkileyen yönleri nelerdir?

Sayfa 58: 6. Etkinlik

Aşağıdaki tabloyu inceleyiniz. Tabloyla ilgili verilen soruları cevaplayınız. 1. Dünya'nın Güneş'e olan uzaklığı kaç milyon kilometredir? 150 milyon kilometredir.

2. Uydusu olmayan gezegenler hangileridir? Merkür ve Venüs'ün uydusu yoktur. (Tabloda Mars için 0 yazıyor, bu bilgi güncel olmayabilir ancak tabloya göre Mars'ın da uydusu yoktur. Güncel bilgiye göre Mars'ın 2 uydusu vardır.) Tabloya göre cevap: Merkür, Venüs, Mars.

3. Güneş'e en uzak olan gezegen hangisidir? Neptün'dür (4495 milyon kilometre).

4. 5'ten az uydusu olan gezegenleri yazınız. Merkür (0), Venüs (0), Dünya (1), Mars (0).

5. Uydusu en fazla olan gezegen hangisidir? Satürn'dür (82 uydu).

Sayfa 59: 7. Etkinlik

Sınıfınızda "uzay konulu bir konuşma yapınız. Konuşmanızda güdümlü konuşma stratejisini uygulayınız. (...) Konuşmalarınızda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanmaya özen gösteriniz. Bu etkinlik, öğrencinin uzay konusunda güdümlü konuşma yapmasını istemektedir.

Sayfa 59: 8. Etkinlik

Aşağıdaki yönergelerle uyararak "uzay" kavramıyla ilgili bilgilendirici bir metin yazınız. (...) Yazdığınız metni görsel, tablo ve grafiklerle zenginleştiriniz. (...) Yazdığınız metni sınıf panonuza asınız. (...) Bu etkinlik, öğrencinin yönergeleri takip ederek uzay hakkında bilgilendirici bir metin yazmasını istemektedir.

Sayfa 60: Hazırlık Çalışması

Kendinizi hangi mevsimde daha mutlu hissediyorsunuz? Neden? Anlatınız. Bu soru, öğrencinin kişisel tercihlerini ve duygularını ifade etmesini istemektedir.

Sayfa 62: 1. Etkinlik

Okuduğunuz şiirdeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. (...) Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. (...) Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız. Bu etkinlik, öğrencinin şiirdeki bilmediği kelimeler üzerinde çalışmasını istemektedir. Şiirde geçen "mevce gelmek" , "ziyade" , "sıla" , "karar" (sabır anlamında) gibi kelimeler üzerinde durulabilir.

Sayfa 63: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz şiire göre cevaplayınız.

1. Bahar mevsiminde doğada hangi değişiklikler olmuştur? Ağaçlar çiçek açmış (al giymiş), kuşlar ötmeye başlamış (dillenmiş), toprak canlanmış (mevce gelmiş), yer yeşillenmiş, bahar çiçekleri açmış, kumrular ötüşmüş, sular akmış, koyunlar ve kuzular meleşmiş, dağda çiğdemler, ovada güller açmıştır.
2. Şairin turnalardan memleketine selam göndermesinin sebebi sizce ne olabilir? Şair muhtemelen memleketinden (sılasından) uzaktadır. Turnaların göç eden kuşlar olduğunu ve kendi memleketine de uğrayabileceklerini düşünerek onlardan haber veya selam getirmelerini ummaktadır. Bu, şairin memleket hasretini gösterir.
3. Şair neden üzgündür? Şair, memleketinden (sıladan) mektup alamadığı , yâr elinden yaraları olduğu , sabrı kalmadığı ve ömrünün zararlı geçtiğini düşündüğü için üzgündür. Memleket hasreti ve belki de sevdiğinden ayrı olmanın üzüntüsünü yaşamaktadır.
4. "Ağaçlar al giydi kuşlar dillendi." dizesiyle şairin anlatmak istediği nedir? Bu dizeyle şair, baharın gelişini anlatmak istemektedir. "Al giymek", ağaçların çiçek açmasını, özellikle kırmızı veya pembe tonlarındaki çiçekleri ifade eder. "Kuşların dillenmesi" ise kuşların baharla birlikte cıvılamaya, ötmeye başlaması anlamına gelir. Kısacası doğanın canlanışını betimler.
5. Şair "Mektup yok sıladan dağlar kar mıdır/ Kuşlar eşin bulmuş ilkbahar mıdır" sorularına bir cevap beklemekte midir? Neden? Şair bu sorularla aslında cevap beklemekten çok kendi içindeki merakı, hasreti ve belirsizliği dile getirmektedir. Bu sorular retorik (sözde) sorudur. Memleketinden haber alamadığı için oradaki durumu merak etmekte ("dağlar kar mıdır?" kışın sürüp sürmediği) ve doğadaki bahar belirtilerini ("kuşlar eşin bulmuş") görerek kendi durumunu ve mevsimi sorgulamaktadır.

Sayfa 63: 3. Etkinlik

Okuduğunuz Şiirin konusunu ve ana duygusunu aşağıya yazınız.

- **Şiirin Konusu:** Baharın geliŐiyle doğadaki canlanma ve şairin memleketine duyduğu özlem.
- **Şiirin Ana Duygusu:** Bahar sevinci ile karışık memleket hasreti, özlem, hüzün.

Sayfa 63: 4. Etkinlik

Okuduğunuz şiire uygun yeni başlıklar bularak bu başlıkları aşağıya yazınız. Bu etkinlik, őđrencinin şiire yeni başlıklar bulmasını istemektedir. Örnek başlıklar: "Bahar Geldi Ada'ya", "Sıla Hasreti", "Veysel'in Baharı".

Sayfa 63: 5. Etkinlik

Şiirde geöen söz sanatlarını ve bu söz sanatlarının bulunduğu dizeyi aşağıya yazınız.

- **Kişileştirme:** "Ağaölar al giydi" (Ağaca insan gibi giyinme özelliği verilmiş). "Kuşlar dillendi" (Kuşlara konuşma, dile gelme özelliği verilmiş).
- **Benzetme:** Metinde doğrudan bir benzetme edatı (gibi, kadar vb.) ile kurulmuŐ açık bir benzetme bulunmamaktadır, ancak doğanın canlanıŐı canlı varlıklara (giyinmek, dillenmek) benzetilerek anlatılmıştır.
- **Soru Sanatı (İstifham):** "Mektup yok sıldan dağlar kar mıdır / Akar gözüm yaşı bir pınar mıdır / Kuşlar eşin bulmuş ilkbahar mıdır" dizelerinde cevap bekleme amacı gütmeyen sorular sorulmuŐtur.

Sayfa 64: 6. Etkinlik

Sınıfınızda "mevsim deđiŐikliklerinin insanlar üzerindeki etkileri" konulu bir tartışma düzenleyiniz. (...) Tartışmanın ardından aşağıda verilen değerlendirme formunu doldurunuz. Bu etkinlik, őđrencinin bir tartışmaya katılmasını ve kendini değerlendirmesini istemektedir.

Sayfa 64: 7. Etkinlik

Bir sonraki sayfaya hayal gücünüzü kullanarak "mevsim deđiŐikliklerinin canlılar üzerindeki etkileri" konulu hikâye edici (masal, fabl, hikâye vb.) bir metin yazınız. (...) Metninizi gözden geöirirken varsa metninizdeki yazım, noktalama hatalarını ve anlatım bozukluklarını düzeltiliniz. Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz. Bu etkinlik, őđrencinin verilen konuda hayal gücünü kullanarak hikaye edici bir metin yazmasını istemektedir.

Sayfa 66: Hazırlık Çalışması

VahŐı hayvanların ehlileŐtirilmesiyle ilgili bir araştırma yapınız. Araştırma sonucunda edindiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız. Bu etkinlik, őđrencinin araştırma yapmasını ve sunmasını istemektedir. Metinde Beyaz Diş'in ehlileŐtirilme sürecinden bahsedilmektedir.

Sayfa 70: 1. Etkinlik

Anlamları verilen sözcükleri bularak numaralandırılmış yerlere yazınız. Bu bir bulmaca etkinliğidir. Anlamlara göre kelimeler Şunlardır:

- **Yukarıdan Aşağı:** 2. BEYHUDE (Metinde geçiyor) 4. MUAZZAM (Metinde geçiyor) 5. HİKMET (Metinde geçiyor)
- **Soldan Sağa:**
 1. EBEDİYET (Metinde geçiyor)
 2. FERMAN (Metinde geçiyor)
 3. KIZAK (Metinde geçiyor)
 4. LADİN (Metinde geçiyor)

Sayfa 70: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metne göre cevaplayınız.

1. Henry ile Bill, nerede kamp kurmuştur? Buz tutmuş su yolunun kıyısındaki bir ladin ağacı kümesinin orada kamp kurmuşlardır.
2. Henry ile Bill'in duydukları çığlıklar ne olabilir? Açıklayınız. Duydukları çığlıklar , onları takip eden aç kurtların ulumalarıdır. Bill "Peşimizdeler Bill" diyerek bunu ifade eder.
3. Bill, köpeklerin sayısının yedi olduğunu ısrar etmesine rağmen Henry ona neden inanmamıştır? Henry, Bill'in altı köpekleri olduğunu , altı balık verdiğini söylemesine rağmen yedinci bir varlığın balık aldığını iddia etmesi üzerine , Bill'in yolculuktan dolayı sinirlerinin bozulduğunu ve hayal görmeye başladığını düşünmüştür.
4. Bill, Henry'yi yedi köpek gördüğüne nasıl ikna etmiştir? Bill, hayal gördüğünü kendisinin de düşündüğünü ama sonra o yedinci varlığı karın üstünde koşarken gördüğünü, gidip baktığında karda bıraktığı izleri gördüğünü söylemiştir. İzlerin hâlâ orada durduğunu ve isterse gösterebileceğini belirtmiştir.
5. Köpekler niçin korkmaktadır? Köpekler, etraflarından gelen ve giderek yaklaşan kurt ulumalarından ve muhtemelen kurtların varlığından korkmaktadırlar. Bu yüzden ateşe iyice sokulmuşlardır.

Sayfa 70: 3. Etkinlik

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

- **Metnin Konusu:** Kuzeyin vahşi doğasında kızakla yolculuk yapan Bill ve Henry'nin, onları takip eden aç kurt sürüsüyle karşılaşmaları ve köpeklerinden birinin eksilmesiyle yaşadıkları gerilim.
- **Metnin Ana Fikri:** Vahşi doğa acımasızdır ve yaşam mücadelesi sürekli bir tehlike ve gerilim içerir; doğanın zorlu koşulları insanları hem fiziksel hem de zihinsel olarak zorlar.

Sayfa 71: 4. Etkinlik

Okuduğunuz metne uygun yeni başlıklar bularak bu başlıkları aşağıya yazınız. Bu etkinlik, öğrencinin metne yeni başlıklar bulmasını istemektedir. Örnek başlıklar: "Kuzeyin Çağırısı", "Kurtların İzinde", "Vahşi Doğada Yolculuk", "Yedinci Köpek".

Sayfa 71: 5. Etkinlik

Metni tekrar okuyunuz. Metnin özetini "özet çıkarma" yöntemine uygun olarak aşağıya yazınız. Özeti kendi ifadelerinizle ve bir bütünlük içinde yazmaya özen gösteriniz. Bill ve Henry, Kuzeyin zorlu ve soğuk doğasında, yanlarında taşıdıkları bir tabut ve altı köpek kızak yolculuğu yapmaktadırlar. Akşam kamp kurduklarında, uzaktan gelen kurt ulumaları duyarlar ve kurtların peşlerinde olduğunu anlarlar. Bill, köpeklerle yemek verirken altı köpek yerine yedi varlığa balık verdiğini fark eder ancak Henry başta ona inanmaz, hayal gördüğünü söyler. Bill, kar üzerindeki izleri kanıt gösterir. Köpekler korku içinde ateşe sokulurken, kurt ulumaları kampın etrafını sarar.

Sayfa 71: 6. Etkinlik

a) Okuduğunuz metnin türü aşağıdakilerden hangisidir? İşaretleyiniz. Cevap: **Roman** (Metin, Jack London'ın "Beyaz Diş" adlı romanından bir bölümdür .)

b) **Metnin türünü nasıl belirlediğinizi yazınız.** Metnin başında "Beyaz Diş" romanının özeti verilmiş ve sunulan bölümün bu romandan alındığı belirtilmiştir. Anlatılan olaylar, karakterler, mekan tasvirleri ve olay örgüsü roman türünün özelliklerini taşımaktadır. Olaylar ayrıntılı betimlemelerle ve uzun bir anlatımla sunulmuştur.

Sayfa 72: 7. Etkinlik

a) (...) cümlelerin temel ögeleri olan özne ve yüklem belirtilmiştir. (...) Örnekler verilmiş.

b) Aşağıda verilen cümleler özne ve yüklemden oluşmuştur. Cümlelerdeki özne ve yüklemlerin altını çiziniz.

- **Evin her tarafı / düzenliydi.** (Özne / Yüklem)
- **Sayırsız kitabın bulunacağı bir kütüphane / yaptırılacak.** (Sözde Özne / Yüklem)
- **Kapı önlerinde oturup konuşmak, / annelerimize iyi gelen bir şeydi.** (Özne / Yüklem)
- **Çocuklarımız, / bizim geleceğimizdir.** (Özne / Yüklem)
- **İşe zamanında gelmemesi, / sıkıntılı bir durumdur.** (Özne / Yüklem)
- **Onun yaklaşmasını bekleyenler / bağırıyordu.** (Özne / Yüklem)
- **Fazıl Hüsnü Dağlarca, / Türk edebiyatının önde gelen şairlerindendir.** (Özne / Yüklem)
- **(O) / Evimizin yakınına taşınmıştı.** (Gizli Özne / Yüklem) (Cümle sadece yüklemden oluşuyor gibi görünse de gizli öznesi vardır.) Veya Sadece Yüklem olarak da kabul edilebilir.
- **Deve dikenini çiçekleri, / iki yumruk büyüklüğündedir.** (Özne / Yüklem)

Sayfa 73: 8. Etkinlik

a) Aşağıdaki cümlelerin belirtili nesnelerini gösteriniz. Belirtili nesneyi bulmak için yükleme sorduğunuz soruyu yüklem altına yazınız.

- Ona çikolata **almayı** / unutma. (Belirtili nesne / Neyi?)
- **Güneşin sıcaklığını** / iyice hissettik. (Belirtili nesne / Neyi?)
- **Geleceğimi** / onlara telefonla bildirdim. (Belirtili nesne / Neyi?)
- Eski kitapların hasar görmesi / **beni** / üzüyor. (Belirtili nesne / Kimi?)

b) Aşağıdaki cümlelerin belirtisiz nesnelerini gösteriniz. Belirtisiz nesneyi bulmak için yükleme sorduğunuz soruyu yüklemen altına yazınız.

- İstanbul gezisinde / **tarihî eserler** / gördük. (Belirtisiz nesne / Ne?)
- Sana / **güzel bir kitap** / alacağım. (Belirtisiz nesne / Ne?)
- **Koca bir tabak yemek** / yedi. (Belirtisiz nesne / Ne?)
- Bayramda çocuklara / **şeker** / ikram ettik. (Belirtisiz nesne / Ne?)

Sayfa 74: 9. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerin dolaylı tümleçlerini gösteriniz. Dolaylı tümlecini bulmak için yükleme sorduğunuz soruyu yüklemen altına yazınız.

- Okula gitmek için / **parkın içinden** / geçiyoruz. (Dolaylı tümleç / Nereden?)
- Bilge dikkatli bir şekilde / **tahtaya** / bakıyordu. (Dolaylı tümleç / Neye?)
- Seni görür görmez / **aşağıya** / indim. (Dolaylı tümleç / Nereye?)

Sayfa 74: 10. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerin zarf tümleçlerini gösteriniz. Zarf tümlecini bulmak için yükleme sorduğunuz soruyu yüklemen altına yazınız.

- Seyirciler filmi / **büyük bir hayranlıkla** / izliyordu. (Zarf tümleci / Nasıl?)
- **Her akşam** / **parkta** / yürürüz. (Zarf tümleci / Ne zaman?) (Not: "Parkta" dolaylı tümleçtir - Nerede?. Cümlede zarf tümleci sadece "Her akşam"dır.)
- Öğretmenimiz / **yukarı** / çıkmış. (Zarf tümleci / Nereye?)

Sayfa 74: 11. Etkinlik

Sınıfınızda "evcil hayvanlar" konulu bir konuşma yapınız. Konuşmanızda ikna etme stratejisini uygulayınız. (...) Fikirlerinizin arkadaşlarınız tarafından kabul edilmesini sağlamak için fikirlerinizi destekleyen kaynaklardan, güvenilir delillerden ve verilerden yararlanınız. Bu etkinlik, öğrencinin evcil hayvanlar konusunda ikna etme stratejisiyle konuşma yapmasını istemektedir.

Sayfa 74: 12. Etkinlik

Defterinize doğada yaşadıklarınızla ilgili bir anınızı kısaca yazınız. (...) Yazdığınız anıyı sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz. Bu etkinlik, öğrencinin doğayla ilgili bir anısını yazmasını istemektedir.

Sayfa 75: Hazırlık Çalışması

Hayvanların doğal ortamlarından uzaklaştırılmasıyla ilgili neler düşünüyorsunuz? Düşüncelerinizi anlatınız. Bu soru, öğrencinin kişisel görüşlerini ifade etmesini istemektedir. "Son Kuşlar" metni, insanların doğaya ve hayvanlara verdiği zararı konu alabilir.

Sayfa 75: 1. Etkinlik

Dinlediğiniz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. (...) Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. (...) Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız. Bu etkinlik, öğrencinin dinlediği "Son Kuşlar" metnindeki bilmediği kelimeler üzerinde çalışmasını istemektedir. Metnin içeriği verilmediği için kelimeler belirlenemez.

Sayfa 76: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre cevaplayınız. Bu sorular "Son Kuşlar" metniyle ilgilidir ve metin içeriği olmadan cevaplanamaz. Sorular:

1. Yazara göre kuşlar adaya niçin gelmiyorlarmış?
2. İnsanlar sonbahara doğru kuşları nasıl avlıyorlarmış?
3. Çocuklar, yol kenarındaki yeşillikleri neden söküyorlarmış?
4. Konstantin Efendi'nin kişilik özelliklerini ve fiziksel özelliklerini belirtiniz.
5. Yazar "Biz kuşları ve yeşillikleri çok gördük. Sizin için kötü olacak." cümleleri ile ne anlatmak istiyor?

Sayfa 76: 3. Etkinlik

Dinlediğiniz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız. Bu etkinlik, dinlenen "Son Kuşlar" metninin konusunu ve ana fikrini bulmayı istemektedir.

Sayfa 76: 4. Etkinlik

Dinlediğiniz metinde yazar hangi düşüncüyü geliştirme yollarından yararlanmıştır? Metinde kullanılan düşüncüyü geliştirme yollarını ve bunların metnin hangi bölümünde geçtiğini aşağıya yazınız. Bu etkinlik, dinlenen "Son Kuşlar" metnindeki düşüncüyü geliştirme yollarını bulmayı istemektedir.

Sayfa 76: 5. Etkinlik

Dinlediğiniz metinde anlatılan olaylar tutarlı mıdır? Nedenleriyle birlikte aşağıya yazınız. Bu etkinlik, dinlenen "Son Kuşlar" metninin tutarlılığını sorgulamayı istemektedir.

Sayfa 77: 6. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerin üzerinde yazan ögeyi bulunuz. Ögeyi bulmak için yükleme sorduğunuz soruyu yüklem altına yazınız. Bu etkinlikteki cümleler "Son Kuşlar" metninden alınmıştır. Metin olmadan kesin doğrulama yapılamaz ancak genel dilbilgisi kurallarına göre cevaplanabilir:

- **Özne:**
 - Bütün **sesler** / kesilmiştir. (Ne?)
 - **Kahvecinin kendisi** / sevimsiz bir adamdır. (Kim?)
 - Çocukları bu işe seferber eden **de** / **oydu**. (Kim?) (Burada "o" zamiri öznedir.)
- **Yüklem:**
 - Bizim pilavlıklar / **geldi**.
 - Senelerdir kuşlar / **gelmiyor**.
 - Bu yeşilliklerin bazı yerleri / **sökülmüş**.

- **Dolaylı Tümleç:**
 - **Yeşilliklerin en güzel yerinde** / duruyorlar. (Nerede?)
 - **Polislere** / haber verdim. (Kime?)
 - Kuşlar / **pek yakından** / geçmiş. (Nereden?) ("Pek yakından" zarf tümleci de olabilir - Nasıl?)
- **Zarf Tümleci:**
 - **Güz mevsiminde** / **birdenbire** / böyle canavar kesilirdi. (Ne zaman? / Nasıl?)
 - **Sabahleyin** / işine / **kısa kısa adımlarla** / koşarsın. (Ne zaman? / Nasıl?)
 - Kuşların üşüştüğü ağaca doğru / **yavaş yavaş** / yürürlerdi. (Nasıl?)
- **Nesne:**
 - **Yeşilköy'e incek yolcuları** / düşündüm. (Kimi?)
 - **Bu işin peşinde olduğunu** / biliyorum. (Neyi?)
 - **Çocuğun elindeki minik mavi kuşu** / hepimiz sevmiştik. (Neyi?)

Sayfa 78: 7. Etkinlik

"Dinlediğiniz metindeki olaylar çevrenizde yaşanıyor olsaydı ne yapardınız?" sorusundan hareketle sınıfınızda bir konuşma yapınız. Konuşmanızda eleştirel konuşma stratejisini uygulayınız. (...) Konuşmalarınızda uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullanmaya özen gösteriniz. Bu etkinlik, öğrencinin dinlediği metindeki olaylara eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşım konuşma yapmasını istemektedir.

Sayfa 78: 8. Etkinlik

Aşağıya dinlediğiniz metinle aynı konuda olan hikâye edici bir metin yazınız. Metni yazarken öyküleyici ve betimleyici anlatım biçimlerini kullanınız. (...) Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz. Bu etkinlik, öğrencinin dinlediği metnin konusuyla ilgili yeni bir hikaye yazmasını istemektedir.

Sayfa 82: Ölçme ve Değerlendirme (A Bölümü - Kuş Bakışı Metni)

Aşağıdaki soruları "**Kuş Bakışı**" adlı metne göre cevaplayınız. 1. Kuş bakışı ve kroki nedir? Kuş bakışı, yüksek bir yerden aşağıya doğru bütün genişliği içine alabilecek şekilde bakmaktır. Kroki ise bir yerin kuş bakışı görünüşünün kâğıt üzerine kabaca, ölçüsüz olarak çizilmesidir.

2. Krokilerden nasıl yararlanabiliriz? Krokiler yakın çevremizi (okul, ev, sokak, mahalle) kâğıt üzerinde göstermeye yarar. Okulumuzun çevresini, mahallemizi, köyümüzü tanımada yardımcı olur. Aradığımız bir adresi bulmak için veya bir arkadaşımıza evimizin yerini tarif etmek için krokiden yararlanabiliriz. Sınıfımızın, okul bahçesinin, odamızın veya sokağımızın durumunu göstermek için de kullanılabilir.

3. Kroki çizerken hangi şekiller kullanılabilir? Kroki çizerken geometrik şekiller, semboller ve çizgiler kullanılabilir. Önemli yerler şematik olarak gösterilir.

Sayfa 83: Ölçme ve Değerlendirme (B Bölümü - Düşünceyi Geliştirme Yolları)

Aşağıdaki cümleleri, harf ile verilen düşünceyi geliştirme yollarıyla eşleştirerek harfleri yay ayrıçların içine yazınız.

1. İsmi önüne gelerek onu niteleyen veya belirten sözcüklere sıfat denir. (d) **Tanımlama)**
2. Türkçemize sahip çıkan birçok şairimiz var: Yunus Emre, Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin vb. (c) **Örnekleme)**
3. Ömer Seyfettin olay hikâyesi, Sait Faik Abasıyanık ise durum hikâyesi yazmıştır. (b) **Karşılaştırma)**
4. Kitapların önemini birçok yazarımız güzel sözleriyle dile getirmiştir. Bunlardan biri de Cemil Meriç'in "Kitap, zekâyı kibarlaştırır." cümlesidir ki kitap okumanın önemini çok güzel ifade eder. (ç) **Tanık gösterme)**
5. 2021 yılı verilerine göre Türkiye'nin okuma oranının 180 ülke arasında 140. sırada olduğu açıklandı. (a) **Sayısal verilerden yararlanma)** (Not: Şıklarda Benzetme (e) boşta kalmıştır.)

Sayfa 83: Ölçme ve Değerlendirme (C Bölümü - Geçiş ve Bağlantı İfadeleri)

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini yazınız. (oysaki-başka bir deyişle-özellikle-son olarak-ilk olarak)

1. Dün akşam misafirlığe gitti **oysaki** bizi sinemaya götürecekti.
2. Yirmi beş yıllık mesleğim sona erdi **başka bir deyişle** emekli oldum.
3. Ankara'dan dönmeden önce **son olarak** kitapçılara uğrayacağım.
4. Konuşmama **ilk olarak** kendimi tanıtmakla başlayacağım.
5. Çiçekleri severim **özellikle** kır çiçeklerini.

Sayfa 83: Ölçme ve Değerlendirme (Ç Bölümü - Çoktan Seçmeli)

1. Gözyaşları gibi ulu dağlardan / Enginden engine çağlayan sular / Derin derin derelerden dönerek / Arayıp aslını ağlayan sular. Altı çizili dizede başvuru söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir? Cevap: C) **Kişileştirme** (Sulara insana özgü "ağlama" ve "aslını arama" özellikleri verilmiştir.)

2. Kayalar arasındaki dik ve dar bir patikadan inince Kızılkeçili deresiyle karşılaştık. (...) Kâh derenin kıyısına iniyor, kâh tekrar sırta tırmanarak beyaz köpüklü çağlayanlara yüksekte bakıyorduk. Bu parçada kullanılan anlatım biçimleri hangileridir? Cevap: B) **Betimleme-Öyküleme** (Parçada hem bir olay -patikadan inip dere kenarında yürüme- anlatılıyor (öyküleme) hem de dere, patika, çağlayanlar tasvir ediliyor (betimleme).)

Sayfa 84: Ölçme ve Değerlendirme (Ç Bölümü - Çoktan Seçmeli)

3. Dünya üzerinde ne kadar insan varsa o kadar da kişilik vardır. (...) Kardeşimde her zaman mantık ön plandadır. (...) Ben ise sabırsız yapımdan dolayı hemen karar veririm (...). Bu parçada kullanılan düşünceyi geliştirme yolu aşağıdakilerden hangisidir? Cevap şıklarında "Karşılaştırma" yok, ancak metinde anlatıcı kendini kardeşiyle karşılaştırıyor. Şıklara bakarsak: Tanımlama var ("Dünya üzerinde ne kadar insan varsa o kadar da kişilik vardır" kişilik kavramını açıklıyor). Örnekleme yok. Benzetme yok. Tanık gösterme yok. Soruda hata olabilir veya başka bir düşünceyi geliştirme yolu kastedilmiş olabilir. Ancak en belirgin olan karşılaştırmadır. Şıklar arasında "Tanımlama" da metnin başında mevcut. Ancak metnin genelinde kardeş ile yapılan karşılaştırma daha baskın. Şıklarda karşılaştırma olmadığı için en yakın ihtimal tanım olabilir. Ya da soru hatalı.

4. Sinema da tiyatro gibi sanatın bir türüdür. Ancak sinemanın izleyicisi, tiyatro izleyicisinden daha fazladır. (...) Bu parçada karşılaştırılan kavramlar, aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir? Cevap: **D) Sinema-tiyatro** (Metinde sinema ve tiyatro izleyici sayısı ve olanakları bakımından karşılaştırılmıştır.)

5. (Cümlelerin öğeleri tablosu sorusu)

1. Bisiklet sürerken kelebeklerle yarışmıştık. -> Yarışmıştık (Yüklem), (Biz) (Gizli Özne), kelebeklerle (Edat Tümlecisi), bisiklet sürerken (Zarf Tümlecisi). Tabloda Zarf Tümlecisi işaretli (✓). **Doğru.**
2. Kapadokya gezisine katıldık. -> Katıldık (Yüklem), (Biz) (Gizli Özne), Kapadokya gezisine (Dolaylı Tümleç). Tabloda Dolaylı Tümleç işaretli (✓). **Doğru.**
3. Bu sabah seni aradım. -> Aradım (Yüklem), (Ben) (Gizli Özne), seni (Belirtili Nesne), Bu sabah (Zarf Tümlecisi). Tabloda Belirtili Nesne işaretli (✓). **Doğru.**
4. Bana ömrüm boyunca unutamayacağım bir masal anlattı. -> Anlattı (Yüklem), (O) (Gizli Özne), bana (Dolaylı Tümleç), ömrüm boyunca unutamayacağım bir masal (Belirtisiz Nesne). Tabloda Belirtili Nesne işaretli (✓). **Yanlış.** (Nesne belirtisizdir.)
Cevap: **D) 4**

Sayfa 85: Ölçme ve Değerlendirme (Ç Bölümü - Çoktan Seçmeli)

6. "Ben atımdan inerek bu ihtiyarın elini öptüm." cümlesinde bulunmayan öğe, aşağıdakilerden hangisidir? Öğeler: öptüm (Yüklem), Ben (Özne), atımdan inerek (Zarf Tümlecisi), bu ihtiyarın elini (Belirtili Nesne). Cümlede **Dolaylı tümleç** yoktur. Cevap: **A) Dolaylı tümleç**

7. "Limana girdiğimiz vakit, şehre çıkmak isteyen yolcuların kâğıtlarına bakmak için birkaç subay geldi." cümlesinin öznesi, aşağıdakilerden hangisidir? Öğeler: geldi (Yüklem). Gelen kim? -> **birkaç subay** (Özne). Ne zaman geldi? -> Limana girdiğimiz vakit (Zarf Tümlecisi). Niçin geldi? -> şehre çıkmak isteyen yolcuların kâğıtlarına bakmak için (Zarf Tümlecisi).
Cevap: **D) Birkaç subay**

8. (Öge labirent sorusu) "Osman Hamdi Bey'in 'İstanbul Hanımefendisi' tablosu, Avusturya'nın başkenti Viyana'da açık artırmayla satıldı." Öğeler: satıldı (Yüklem). Satılan ne? -> Osman Hamdi Bey'in "İstanbul Hanımefendisi" tablosu (Sözde Özne - Ö). Nerede satıldı? -> Avusturya'nın başkenti Viyana'da (Dolaylı Tümleç - DT). Nasıl satıldı? -> açık artırmayla (Zarf Tümlecisi - ZT). Sıralama: Özne - Dolaylı Tümleç - Zarf Tümlecisi - Yüklem (Ö - DT - ZT - Y). Labirente bu sırayı takip eden kişi **Gizem**'dir. Cevap: **C) Gizem**

Sayfa 86: Ölçme ve Değerlendirme (Ç Bölümü - Çoktan Seçmeli)

9. "Üç tarafı ambarlı büyük kilerin tavanına kancalı büyük çiviler takılmıştı." cümlesinin öğeleri, aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir? Öğeler: takılmıştı (Yüklem). Takılan ne? -> kancalı büyük çiviler (Sözde Özne). Nereye takılmıştı? -> Üç tarafı ambarlı büyük kilerin tavanına (Dolaylı Tümleç). Sıralama: Dolaylı Tümleç - Özne - Yüklem. Cevap: **B) Dolaylı tümleç-özne-yüklem**

10. (Deprem sonrası broşürü sorusu) Broşürde küçük yangınlara müdahale edilmesi gerektiği yazıyor. A şıkkı ise müdahale etmeyip itfaiyeyi arayacağını söylüyor, bu broşürdeki bilgiyle

çelişir. Diğer şıklar (B , C , D) broşürdeki bilgilerle uyumludur. Cevap: **A) Deprem sonrasında küçük de olsa yangın çıkmışsa müdahale etmem, itfaiyeyi ararım.**

Sayfa 87: Ek Değerlendirme

Aşık Veysel'in "Orman yurdun temelidir / ... / Ormandaki varlığa bak" dördlüğünden ve bu temada edindiğiniz bilgilerden yararlanarak doğa sevgisi konulu bir bilgilendirici metin yazınız. Bu etkinlik, öğrencinin verilen dördlük ve temanın (Doğa ve Evren) içeriğinden yararlanarak "doğa sevgisi" konulu bir metin yazmasını istemektedir.

Sayfa 90: Hazırlık Çalışması

Türk sanatları denilince aklınıza hangi sanat türleri geliyor? Bunlarla ilgili bilgilerinizi sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız. Bu soruya cevap verebilmek için metin öncesi kişisel bilgiye başvurmak gerekiyor. Metinde halı , nakış , dikiş , madenî süs eşyaları , taş işçiliği, tahta işçiliği, cam işçiliği, çini , mimari (mabet, çeşme, saray, konak, yalı) , hat gibi sanat türlerinden bahsediliyor.

Sayfa 94: 1. Etkinlik

Okuduğunuz metindeki kullanımlarından hareketle aşağıdaki kelimeleri, anlamları ile eşleştiriniz.

1. musiki: **e.** Müzik
2. ehlileştirme: **ç.** Evcilleştirme
3. hâlis: **g.** Saf
4. heybe: **a.** At, eşek vb. binek hayvanlarının eyeri üzerine geçirilen veya omuzda taşınan, içine öteberi koymaya yarayan, kilim veya halıdan yapılmış iki gözlü torba.
5. figür: **f.** Resim ve heykel sanatlarında varlıkların biçimi.
6. mabet: **h.** İçinde ibadet edilen yapı; tapınak, ibadethane.
7. vakıf: **b.** Bir hizmetin gelecekte de yapılması için belli şartlarla ve resmî bir yolla ayrılarak bir topluluk veya bir kimse tarafından bırakılan mülk.
8. tecessüs: **c.** Kendini ilgilendirmeyen şeyleri belli etmeden öğrenmeye çalışma. (Not: Şıklarda "d. Anlam" boşta kalmıştır.)

Sayfa 94: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Hayvan figürlü eserler hangi adla anılmaktadır? Sanat tarihinde Türklere has olan hayvan figürlü eşyalar "hayvan üslubu" diye anılır.

2. Türkler yerleşik hayata geçtiklerinde sanat anlayışlarında ne gibi bir değişiklik olmuştur? Türkler yerleşik medeniyete geçince, bu medeniyetin temeli olan katı maddeyi; taşı, tahtayı, camı, çiniyi daha büyük bir zevkle işlemişlerdir. Dünyanın en güzel mabetlerini, çeşmelerini, saraylarını, konaklarını, yalılarını inşa etmişlerdir.

3. Yazar neden tarihî eserleri korumanın vatani korumak kadar önemli olduğunu söylemektedir? Yazar, vatanın çıplak topraktan ibaret olmadığını, bir milletin asıl vatanının yarattığı kültür eserleri olduğunu belirtmektedir. Çünkü milletin ruhu, tarihi, hatırası, zevki,

yaratma gücü bu eserlerde görülür. Bu nedenle öğrencilere tarihî eserleri korumanın vatani korumak kadar önemli olduğunun öğretilmesi gerektiğini ifade eder.

4. Okuduğunuz metinden Türk plastik sanatları ile ilgili neler öğrendiniz? Açıklayınız.

Metinden, Türklerin hem halı, nakış gibi yumuşak malzemelerle hem de maden , taş, tahta, cam, çini gibi katı malzemelerle çok güzel eserler verdiklerini öğrendim. Özellikle halının Türk icadı olduğu , eski Türk mezarlarında "hayvan üslubu" denen madenî süs eşyaları bulunduğu , yerleşik hayata geçince mimaride (cami, çeşme, saray vb.) çok güzel eserler yapıldığı anlatılıyor. Ayrıca bu eserlerin korunmasının ve gelecek nesillere aktarılmasının önemi vurgulanıyor .

5. Millî Eğitim Temel Kanunu'nun, Türk kültür eserlerinin mana ve değerinin Türk milletinin bütün fertlerine öğretilmesini istemesinin nedeni ne olabilir? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz. Metne göre, vatan sadece topraktan ibaret değildir; bir milletin asıl vatani, onun ruhunu, tarihini, zevkini ve yaratma gücünü gösteren kültür eserleridir . Millî Eğitim Temel Kanunu'nun bunu istemesinin nedeni, vatandaşlara bu eserlerin değerini öğretmek onlarda bir koruma bilinci oluşturmak ve millî kimliği bu eserler üzerinden güçlendirmek olabilir. Eserlerin anlamını bilen nesiller, onlara sahip çıkar ve onları geleceğe taşır.

Sayfa 95: 3. Etkinlik

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

- **Metnin Konusu:** Türklerin tarih boyunca hem göçebe hem de yerleşik hayatta ortaya koydukları plastik sanat eserleri (halı, nakış, maden işleri, mimari, çini, hat vb.) ve bu eserlerin korunmasının önemi.
- **Metnin Ana Fikri:** Türk milleti zengin bir plastik sanat geleneğine sahiptir ve bu kültürel mirasın korunması, anlaşılması ve gelecek nesillere aktarılması millî kimlik için vatani korumak kadar önemlidir.

Sayfa 95: 4. Etkinlik

1. Cümlelerin altını çizmek, kelimeleri koyu veya italik yazmak, renklendirmek, farklı punto ya da font kullanmak metindeki önemli bölümleri vurgulamak için başvurulan yöntemlerdir. Okuduğunuz metinde bazı cümleler koyu, bazıları ise altı çizili şekilde yazılmıştır. Sizce bu bölümler dışında metindeki hangi bölümler koyu ya da altı çizili şekilde yazılmalıydı? Metnin üzerinde işaretleyerek gösteriniz. Bu etkinlik, öğrencinin metindeki önemli bulduğu yerleri belirlemesini istemektedir. Metinde koyu veya altı çizili bölümler belirtilmemiştir, bu nedenle karşılaştırma yapılamaz. Öğrencinin kendi tercihiyle göre işaretleme yapması beklenir.

Sayfa 95: 5. Etkinlik

Aşağıdaki cümleleri öğelerine ayırınız.

- **Aşı veya ilaç yapmak için / mikrop kültürü / yapılır.** (Zarf tümlecisi / Sözde Özne / Yüklem)
- **Bu eserlerden pek büyük bir kısmı / yanmış, yıkılmış, kaybolmuş, yabancıya gitmiştir.** (Özne / Yüklem)

- Her okulun Türk sanat eserlerinin resimlerini, planlarını, maketlerini gösteren müzeleri / olmalıdır. (Özne / Yüklem)
- Bu eserlerden hareket edilerek / yeni yeni eserler / vücuda getirilebilir. (Zarf tümleci / Sözde Özne / Yüklem)
- Avrupalılar / bizim eserlerimizdeki motifleri kullanarak / modalar / icat etmişlerdir. (Özne / Zarf tümleci / Belirtisiz Nesne / Yüklem)
- Plastik sanat eserlerini incelemenin en pratik yolu / onların benzerini yapmaktır. (Özne / Yüklem)
- En güzel sanat eseri modellerinin çoğaltılması da / bir kültür çalışmasıdır. (Özne / Yüklem)

Sayfa 96: 6. Etkinlik

a) Eline kalemini aldı. b) Ali okula gidiyor. Yukarıdaki cümlelerden hangisinin nesne aldığını belirleyiniz. "Eline kalemini aldı" cümlesi nesne almıştır ("kalemini" belirtili nesnedir). "Ali okula gidiyor" cümlesi nesne almamıştır.

Aşağıdaki cümlelerden hangileri nesne almıştır? Cümlelerin nesnelerini yanlarına yazınız.

- Malını yemesini bilmeyen zengin, her gün züğürttür.: Nesne almamıştır.
- Akılsız başın cezasını ayak çeker.: **cezasını** (belirtili nesne)
- Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar.: **Doğru söyleyeni** (belirtili nesne)
- Evdeki hesap çarşıya uymaz.: Nesne almamıştır.
- Burası yemek kokuyor.: Nesne almamıştır.
- İlkbaharda bitkiler yeşerir.: Nesne almamıştır.
- Yalnızlığımı doğru yürüyorum.: Nesne almamıştır.
- Size verdiğim etkinliği yapmalısınız.: **etkinliği** (belirtili nesne)
- Bu akşam şehre dönüyormuş.: Nesne almamıştır.

Cümledeki nesnelerin cümlelerin anlamını nasıl etkilediğini aşağıya yazınız. Nesne, cümlede yüklem bildirdiği işten etkilenen varlığı veya kavramı gösterir. Cümleye nesne eklemek, yapılan işin neye veya kime yönelik olduğunu belirtir, anlamı daha belirgin ve somut hale getirir. Nesnesi olmayan cümlelerde ise işin kimin veya neyin üzerinde gerçekleştiği belirtilmez.

Sayfa 96: 7. Etkinlik

a) Geziye gitti. b) Geziye gidildi. Yukarıdaki cümlelerde bulunan fiillerin altlarını çiziniz. Fiiller arasındaki farkı söyleyiniz. Hangi cümlede işi yapan bellidir? Söyleyiniz. Fiiller: a) **gitti**, b) **gidildi**. Fark: "gitti" fiilinde işi yapan bellidir (O gitti - gizli özne). "gidildi" fiilinde ise işi yapan belli değildir, eylem başkası tarafından yapılmıştır. İş yapanın belli olduğu cümle a) cümlesidir.

Aşağıdaki fiilleri cümle içinde kullanınız. (Bu kısım öğrencinin kendi cümlelerini kurmasını gerektirir.)

Sayfa 97: 7. Etkinlik (Devamı)

Aşağıdaki fiillerin kök ya da gövdelerine (i)l veya (i)n eklerinden birini ekleyerek cümle içinde kullanınız. (Bu kısım öğrencinin kendi cümlelerini kurmasını gerektirir. Örnekler:)

- yaz-ıldı: Mektup dün yazıldı.
- sev-ildi: Yeni öğretmen çok sevildi.
- oku-ndü: Kitap bir günde okundu.
- bil-indi: Gerçekler herkesçe bilindi.
- bak-ıldı: Hastaya dün gece bakıldı.
- başla-ndı: Toplantıya geç başlandı.

Fiiller ek aldıktan sonra cümlelerde anlam bakımından nasıl bir farklılık oluşmuştur? Aşağıya yazınız. Fiiller -(i)l veya -(i)n eklerini aldıklarında, eylemi yapan kişi (özne) belirsiz hale gelmiştir. Cümleler edilgen çatılı olmuştur. İlk örneklerde (yazdı, sevdi, okudu vb.) işi yapan belliyken, ek aldıktan sonraki cümlelerde (yazıldı, sevildi, okundu vb.) işin kim tarafından yapıldığı belli değildir veya belirtilmemiştir.

Sayfa 97: 8. Etkinlik

Sınıfınızda "tarihî eserlerimizi korumak" konulu bir konuşma yapınız. Konuşmanızda yaratıcı konuşma stratejisini uygulayınız. (...) Konuşmalarınızda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanmaya özen gösteriniz. Bu etkinlik, öğrencinin belirlenen stratejiyi kullanarak konuşma yapmasını istemektedir.

Sayfa 97: 9. Etkinlik

Okuduğunuz metindeki yazarın "Vatan çıplak topraktan ibaret değildir. Bir milletin asıl vatani yarattığı kültür eserleridir." sözünden hareketle defterinize "kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma" yöntemini kullanarak hikâye edici veya bilgilendirici bir metin yazınız. (...) Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz. Bu etkinlik, öğrencinin verilen yöntemle bir yazı yazmasını istemektedir.

Sayfa 98: Hazırlık Çalışması

Yaşadığınız şehrin tarihî ve doğal güzelliklerini araştırınız. Araştırma sonucunu arkadaşlarınızla paylaşınız. Bu etkinlik, öğrencinin yaşadığı şehirle ilgili araştırma yapmasını ve sunmasını istemektedir.

Sayfa 100: 1. Etkinlik

Bulmacanın altında anlamları verilen kelimeleri bularak bulmacayı çözünüz. Bulmacadaki kelimeler metinden alınmıştır:

- FIRSAT: Herhangi bir şey için en uygun zaman, uygun durum veya şart.
- KOÇAKLAMA: Halk edebiyatında biçimi ne olursa olsun, konusu yiğitlik, savaş, kahramanlık olan veya bir kahramanı öven, kahramanlık duygularını canlandıran şiir; yiğitleme.
- SAĞDIÇ: Düğünde gelin veya damada kılavuzluk eden kimse.
- EMMİ: Amca.
- DESTE: Demet. (Bulmacanın çözülmüş hali metinde verilmiştir.)

Sayfa 100: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz şiire göre cevaplayınız.

1. Şiirde hangi yerlerden bahsedilmektedir? Kars, Edirne , Zonguldak , Akdeniz , Koçhisar , Sille , Sürmene, Adana , Kırkpınar , Erzurum , Ardahan , Ankara (kalesinden bahsediliyor). Şiirin adı "Türkiye'm" olduğu için genel olarak Türkiye'den bahsedilmektedir.

2. "Sen vatanımsın, ekmeğimsin/Duyduğum, bildiğim zafersin yıllarca..." dizeleri ile şair ne anlatmak istemektedir? Şair bu dizelerle vatana duyduğu derin bağlılığı ve sevgiyi ifade etmektedir. Vatanı, yaşamının temel kaynağı ("ekmeğimsin") ve tarih boyunca kazanılmış başarıların ("zafersin yıllarca") bir sembolü olarak görmektedir .

3. Siz şairin yerinde olsaydınız ülkemizin hangi güzelliklerini överdiniz? Bu soru öğrencinin kişisel görüşünü sormaktadır.

4. "Nazlı sahiller Akdeniz'de" dizesinde hangi söz sanatı kullanılmıştır? Nedeniyle açıklayınız. Bu dizede **kişileştirme (teşhis)** sanatı kullanılmıştır. Sahillere insana ait bir özellik olan "nazlı" olma durumu yakıştırılmıştır.

5. Şiirde geçen şehirler neleriyle meşhur olmuştur? Açıklayınız. Şiirde şehirlerin spesifik olarak ne ile meşhur olduğu belirtilmemekle birlikte bazı ipuçları vardır:

- **Koçhisar:** Tuzu ile (Sen Koçhisar'da tuzum).
- **Sille:** Kızı ile (Sille'de kızım).
- **Sürmene:** Bıçağı ile (Çift kulaklı Sürmene bıçağı belimde).
- **Adana:** Çiğ köftesi ile (Varmışım çiğ köfte yemeye Adana'ya) ve Dadaloğlu ile.
- **Kırkpınar (Edirne):** Güreşi ile (Desteye güreşmişim Kırkpınar'da).
- **Erzurum:** Kıtılama çayı ile (Dört bardak kıtlama çayla Erzurum'da).
- **Zonguldak:** 63 numara ile (Zonguldak'ta 63 numara - Muhtemelen maden ocağı veya plaka numarasına bir gönderme olabilir, metinde açıklanmıyor).
- **Ankara:** Kalesi ile (Al bayrağım Ankara kalesinde hür).

Sayfa 101: 3. Etkinlik

Okuduğunuz şiirin konusunu ve ana duygusunu aşağıya yazınız.

- **Şiirin Konusu:** Şairin Türkiye'nin farklı yörelerine, şehirlerine, kültürel özelliklerine ve insanlarına duyduğu sevgi ve bağlılık.
- **Şiirin Ana Duygusu:** Vatan sevgisi, memleket hasreti, milli gurur.

Sayfa 101: 4. Etkinlik

Okuduğunuz şiire uygun yeni başlıklar bularak bu başlıkları aşağıya yazınız. Bu etkinlik, öğrencinin şiire yeni başlıklar bulmasını istemektedir. Örnek başlıklar: "Canım Vatanım", "Edirne'den Kars'a", "Memleket Sevdası".

Sayfa 101: 5. Etkinlik

Aşağıdaki cümlelerin yüklemelerini inceleyiniz. Yüklemi oluşturan fiillerin etken mi edilgen mi olduklarını altına örnekteki gibi yazınız.

- Tüm düzeltmeleri yaptık. - **etken**
- Tüm düzeltmeler yapıldı. - **edilgen**
- Tüm parasını kitap almak için harcadı. - **etken** (O harcadı)
- Akşamları evimizin yakınındaki parktan şen çocuk sesleri işitilir. - **edilgen** (Kim tarafından işitildiği belli değil)
- Ömer Seyfettin, hikâyelerinde gerçeklere yer vermiş. - **etken** (Ömer Seyfettin vermiş)
- Pencere önündeki çiçekler sulandı. - **edilgen** (Kim tarafından sulandığı belli değil)

Yazdığınız cümlelerde anlam bakımından nasıl bir farklılık vardır? Aşağıya yazınız.

Etken fiillerin kullanıldığı cümlelerde işi yapan kişi (özne) bellidir. Edilgen fiillerin kullanıldığı cümlelerde ise işi yapan belli değildir, işten etkilenen unsur (nesne) özne gibi görünür (sözde özne). Edilgenlik, işi yapanı belirtmeden eylemi ifade etmeyi sağlar.

Sayfa 102: 6. Etkinlik

Sınıfınızda “ülkemizin tarihî ve doğal güzellikleri” konulu hazırlıklı bir konuşma yapınız. Konuşmanızı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz. Bu etkinlik, öğrencinin hazırlıklı konuşma yapmasını ve kendini değerlendirmesini istemektedir.

Sayfa 102: 7. Etkinlik

Ders kitabınızın 103. sayfasındaki afişleri inceleyiniz. Siz de dosya kâğıdına yaşadığınız şehrin kültürel özelliklerini tanıtan bir afiş hazırlayınız. Afişinizi hazırlarken uygulayacağınız işlem basamaklarını maddeler hâlinde aşağıya yazınız. Hazırladığınız afişi sınıf panosuna asınız. Bu etkinlik, öğrencinin bir afiş tasarlamasını ve bu süreçteki adımları listelemesini istemektedir. İşlem basamakları öğrenci tarafından belirlenmelidir. Örnek basamaklar:

1. Şehrin tanıtılacak kültürel özelliklerini (yemek, tarihi yer, etkinlik vb.) belirlemek.
2. Afişin ana mesajını ve sloganını düşünmek.
3. Kullanılacak görselleri (fotoğraf, çizim) seçmek veya tasarlamak.
4. Afişin genel tasarımını (renkler, yazı tipleri, yerleşim) planlamak.
5. Gerekli metinleri (açıklama, iletişim bilgisi vb.) yazmak.
6. Tasarımı kağıda veya dijital ortamda oluşturmak.
7. Son kontrolleri yapıp afişi tamamlamak.

Sayfa 104: Hazırlık Çalışması

Sizi çok etkileyen bir olayla ilgili yazı yazmak ister misiniz? Yazarsanız hangi türü tercih edersiniz? Neden? Bu soru öğrencinin kişisel tercihlerini sormaktadır.

Sayfa 108: 1. Etkinlik

Harfleri karışık verilen kelime veya kelime gruplarını sözlük anlamından da yararlanarak yazınız.

- KEDNEH -> **HENDEK** (Geçmeye engel olacak biçimde uzunlamasına kazılmış derin çukur)
- DARIÇ -> **ÇADIR** (Keçe, deri, kıl dokuma, sık dokunmuş kalın bez veya plastik maddelerden yapılarak direklerle tutturulan, taşınabilir barınak)
- DAMEN -> **MADEN** (Madenle ilgili veya madene özgü olan; madensel, metalik - Metinde "demir madeni" geçiyor)
- DESKADUM -> **MUKADDES** (Kutsal)
- SAÇKIK -> **KISKAÇ** (Bir şeyi tutup sıkıştırmaya yarayan kerpeten, pense vb. araç)
- ÖRÜKLEKKEM -> **KÖRÜKLEMEK** (Körükle hava vermek)

Sayfa 109: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metne göre cevaplayınız.

1. Metinde birlik ve beraberliği sağlamak için yapılanlar nelerdir? Metnin başında Gök-Türklerin gücünden bahsedilirken "Türk illerinde Gök-Türk oku ötmeyen, Gök-Türk kolu yetmiyen bir yer yoktu" denilerek dolaylı olarak bir birlik iması vardır. Ancak düşmanlar birleşerek Gök-Türklerle saldırmışlardır. Daha sonra Ergenekon'a sığınan Türkler çoğalıp sığınmayınca, çıkış yolu bulmak için bir araya gelip konuşmuşlar ve demir dağı eritme konusunda anlaşmışlardır .

2. Türkler savaşta neden yenilmiştir? Düşmanlar hile yapmışlardır. Baskına uğramış gibi geri çekilip kötü mallarını bırakarak kaçmışlar, Türkler de onların gücünün bittiğini sanıp peşlerine düşmüşlerdir . Düşmanlar aniden geri dönüp savaşmış ve galip gelmişlerdir.

3. Savaştan kurtulan Türkler kimlerdir ve nasıl bir yere yerleşmişlerdir? İl Han'ın küçük oğlu Kayan ve yeğeni Tukuz, eşleriyle birlikte kaçarak kurtulmuşlardır. Düşmanlardan uzakta, dağların içinde, sadece tek bir zorlu yolu olan, içinden sular akan, otları, meyveli ağaçları ve av hayvanları bulunan bir yere yerleşmişlerdir . Bu yere Ergenekon adını vermişlerdir.

4. Ergenekon'dan çıktıktan sonra Börtü Çene ve Gök-Türkler neler yapmıştır? Gök-Türklerin padişahı olan Kayan soyundan Börte Çene, bütün illere elçiler göndererek Ergenekon'dan çıktıklarını bildirmiştir . Gök-Türkler eski düşmanlarıyla savaşmışlar, onları yenmişler ve dört yüz yıl sonra kanlarının öcünü almışlardır.

5. (...) Türklerin dağdan çıktıkları ve her gün bayram olarak kutlanan gün, hâlâ kutlanmaktadır. Yukarıdaki metinde söz edilen günün hangi gün olabileceğini tahmin edebilir misiniz? Tahminlerinizi sözlü olarak ifade ediniz. Metinde demir dağın eritilip çıkıldığı günün Gök-Türklerde bayram olarak kutlandığı, o gün demirin ateşte kızdırılıp Han ve beyler tarafından örste dövüldüğü anlatılmaktadır . Bu tarif, günümüzde Türk dünyasında baharın gelişi ve doğanın uyanışını simgeleyen Nevruz Bayramı kutlamalarıyla benzerlik göstermektedir. Nevruz kutlamalarında da ateş yakılır ve demir dövülür. Dolayısıyla, metinde bahsedilen gün Nevruz olabilir.

Sayfa 109: 3. Etkinlik

“www.eba.gov.tr” genel ağ adresinden “Ergenekon Destanı”nın sesli anlatımını dinleyiniz. Okuduğunuz metin ile dinlediğiniz metni kahramanlar, mekân, zaman ve olay yönünden karşılaştırınız. Tespit ettiğiniz benzer ve farklı yönleri aşağıya yazınız.

Bu etkinlik, dış bir kaynağa (EBA videosu) başvurmayı gerektirdiği için yalnızca verilen metinle cevaplanamaz.

Sayfa 109: 4. Etkinlik

Aşağıdaki soruları cevaplayarak okuduğunuz metnin türünü belirleyiniz. 1. Metinde bir toplumu ya da milleti derinden etkilemiş bir olay mı anlatılmaktadır? Evet, Türklerin yok olmanın eşiğine gelmesi ve Ergenekon'da çoğalarak yeniden tarih sahnesine çıkmaları anlatılıyor. 2. Metinde abartılı, olağanüstü unsurlar bulunmakta mıdır? Evet, demirden bir dağın eritilerek yol açılması gibi olağanüstü unsurlar vardır. **Metnin Türü:** Destan

Sayfa 110: 5. Etkinlik

Yukarıdaki örneklerden yararlanarak okuduğunuz metinde amaç-sonuç, neden-sonuç ve koşul ilişkisi içeren cümleler bularak aşağıya yazınız.

- **Neden-Sonuç:** Dört yüz yıl sonra Ergenekon'da kendileri ve sürüleri o kadar çoğaldılar ki sığmadılar. Bu sebepten bir yere toplanıp oturup konuştular. (Sığmamaları, toplanıp konuşmalarının nedeni.)
- **Amaç-Sonuç:** Dağların arasından yol izleyip bulalım. Göçüp çıkalım. (Yol bulmak, göçüp çıkmak amacıyla yapılacaktır.) / Şunun demirini eritse bir yol olurdu. (Demiri eritmek, yol olması amacıyla düşünülmüştür.)
- **Koşul:** Eğer, ile varalım desek; dört taraftaki illerin hepsi bize düşman. (İle varma isteği, düşmanların varlığı koşuluna bağlı olarak değerlendiriliyor.) / Eğer ayağını yanlış bassa parça parça olurdu. (Ayağını yanlış basması, parça parça olma koşuludur.)

Sayfa 110: 6. Etkinlik

Yukarıdaki örnekten yararlanarak okuduğunuz metinde abartma sanatı içeren cümleleri tespit ederek aşağıya yazınız.

- (Geldikleri yoldan başka yolu olmayan bir yere vardılar.) O da öyle bir yoldu ki bir deve, bir at bin güçlülükle yürürdü; eğer ayağını yanlış bassa parça parça olurdu. (Yolun zorluğu abartılmıştır.)
- Demir dağ eriyip akıverdi. Yüklü deve çıkacak kadar yol oldu. (Dağın demirden olması ve eriyerek deve geçecek kadar yol açması abartılı ve olağanüstü bir unsurdur.)

Sayfa 111: 7. Etkinlik

a) Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Cümlelerden yükleme isim ya da isim soylu kelime olanların altına "isim cümlesi", fiil olanların altına "fiil cümlesi" yazınız.

- Padişahın Hasan adında cömert, iyi yürekli bir veziri vardır. - **isim cümlesi** (vardır < var idi)
- Bizim için kocaman bir pasta yapmış. - **fiil cümlesi** (yapmış)
- Toplantının bu kadar uzamasına şaşırdım. - **fiil cümlesi** (şaşırdım)
- Şairin kullandığı kelimeler gerçekten çok farklıydı. - **isim cümlesi** (farklıydı < farklı idi)
- Konuşurken beden dilimi etkili bir biçimde kullandım. - **fiil cümlesi** (kullandım)

- Türk milleti misafirperverdir. - **isim cümlesi** (misafirperverdir < misafirperver idi/dir)

b) Okuduğunuz metinden isim ve fiil cümlelerine üçer örnek yazınız.

- **İsim Cümlesi:**
 - Türk illerinde Gök-Türk oku ötmeyen, Gök-Türk kolu yetmeyen bir yer yoktu. (yoktu)
 - (Vardıkları) yerde akar sular, çeşmeler, türlü otlar, meyveli ağaçlar, türlü türlü avlar (vardı.). (vardı - ima ediliyor)
 - Gök-Türklerin padişahı Kayan soyundan Börte Çene idi. (idi)
- **Fiil Cümlesi:**
 - Bütün kavimler birleşerek Gök-Türklerden öç almaya yürüdüler. (yürüdüler)
 - Türkler, çadırlarını, sürülerini bir yere topladılar. (topladılar)
 - O yeri görünce Tanrı'ya şükürler kıldılar. (kıldılar)

Sayfa 112: 8. Etkinlik

“Ergenekon Destanı” adlı metni okuduktan sonra anlamını öğrendiğiniz kelimeleri kullanarak metinde geçen kültürel unsurları anlatan bilgilendirici bir metin hazırlayınız. Hazırladığınız metinden yararlanarak sınıfınızda bu kültürel unsurlarla ilgili bir konuşma yapınız. (...) Bu etkinlik, öğrencinin metindeki kültürel unsurları (örneğin bayram geleneği, demirciliğin önemi, liderlik yapısı vb.) açıklayan bir yazı yazıp konuşma yapmasını istemektedir.

Sayfa 112: 9. Etkinlik

Destanlarla ilgili bir araştırma yapınız. Araştırma sırasında yararlandığınız bilgi kaynaklarının adı, yazarı, basım yılı, basım yeri, yayınevini; genel ağ üzerinden yaptığınız araştırmalar için de genel ağ adresi, genel ağ adresine erişim tarihini aşağıya not ediniz. (...) Hazırladığınız taslağa bağlı olarak metnizi dosya kâğıdına yazınız. (...) Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz. Bu etkinlik, öğrencinin destanlar hakkında araştırma yapmasını, kaynakça belirtmesini ve bir yazı yazmasını istemektedir.

Sayfa 113: Hazırlık Çalışması

“El el ile, değirmen yel ile” atasözünden ne anlıyorsunuz? Anlatınız. Bu atasözü, insanların tek başlarına başaramayacakları işleri başkalarıyla işbirliği yaparak, yardımlaşarak başarabileceklerini anlatır. Tıpkı değirmenin dönmek için rüzgara (yele) ihtiyaç duyması gibi, insanlar da zor işlerin üstesinden gelmek için birbirlerinin yardımına ihtiyaç duyarlar. Birlik ve beraberliğin önemini vurgular.

Sayfa 113: 1. Etkinlik

Dinlediğiniz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. (...) Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. (...) **Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.** Bu etkinlik, dinlenen "Atasözleri Üzerine" metnindeki bilinmeyen kelimelerle ilgilidir. Metin içeriği olmadan cevaplanamaz.

Sayfa 114: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre cevaplayınız. Bu sorular dinlenen "Atasözleri Üzerine" metniyle ilgilidir ve metin içeriği olmadan cevaplanamaz. Sorular şunlardır:

1. Atasözünün sözlük anlamı nedir?
2. Deyimlerle atasözlerinin ortak özelliği nedir?
3. Atasözlerinin söz dizimi neden değiştirilemez?
4. Atasözleri nasıl ortaya çıkmış?
5. Metinde bu zamana kadar duymadığınız atasözleri var mı? Açıklayınız.

Sayfa 114: 3. Etkinlik

Dinlediğiniz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız. Bu etkinlik, dinlenen "Atasözleri Üzerine" metnin konusunu ve ana fikrini bulmayı istemektedir.

Sayfa 114: 4. Etkinlik

Dinlediğiniz metinle ilgili aşağıdaki formda verilen ölçütlerden doğru olanlar için “Evet”, yanlış olanlar için “Hayır” yazan kutuyu işaretleyiniz. Formu doldurduktan sonra dinlediğiniz metinle ilgili görüşlerinizi yazınız. Bu etkinlik, dinlenen "Atasözleri Üzerine" metnini değerlendirmeyi istemektedir. Metin içeriği olmadan cevaplanamaz.

Sayfa 115: 5. Etkinlik

Metni dinlerken not ettiğiniz atasözlerinin anlamını TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü’den bularak aşağıya yazınız. Bu etkinlik, dinlenen "Atasözleri Üzerine" metninde geçen atasözlerini ve anlamlarını bulmayı istemektedir. Metin içeriği olmadan cevaplanamaz.

Sayfa 116: 6. Etkinlik

Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Cümlelerin yüklemi sondaysa cümlenin yanına “kurallı cümle”, başta ya da ortadaysa “devrik cümle” yazınız. Yüklemi olmayana ise “eksiltili cümle” yazınız.

- Birkaç sözcükle kurulu olanlar olduğu gibi uzun bir cümle biçiminde olanlar da vardır. - **kurallı cümle** (vardır)
- Acıdan ölmemiş kimse. - **eksiltili cümle** (Yüklemi yok, "yoktur" veya "olamaz" gibi bir yüklem düşmüş olabilir.)
- Görüldüğü üzere bu durumlarda genellikle eş anlamlılar ya da yakın anlamlılar kullanılmaktadır. - **kurallı cümle** (kullanılmaktadır)
- Gün eksilmesin penceremden. - **devrik cümle** (eksilmesin)
- Ayrıca kimi atasözümüzün bölgelere göre değişik biçimler aldığı da olur. - **kurallı cümle** (olur)
- Üstünde yıllanmış bir ceket, altında ise yamalı bir pantolon... - **eksiltili cümle** (Yüklemi yok, "vardı" gibi bir yüklem düşmüş.)

Yukarıda yaptığınız çalışmadan yararlanarak kurallı, devrik ve eksiltili cümleler arasındaki farkları söyleyiniz. Kurallı cümlede yüklem cümlenin sonunda bulunur. Devrik cümlede yüklem cümlenin sonunda değil, başında veya ortasında yer alır. Eksiltili cümlede ise yüklem bulunmaz, okuyucunun veya dinleyicinin zihninde tamamlaması beklenir.

Sayfa 116: 7. Etkinlik

Sınıfınızda “Keskin sirke küpüne zarar.” atasözünün anlamıyla ilgili bir konuşma yapınız. Konuşmanızda ikna etme stratejisini uygulayınız. (...) Bu etkinlik, öğrencinin verilen atasözü hakkında ikna etme stratejisiyle konuşma yapmasını istemektedir.

Sayfa 116: 8. Etkinlik

(...) Yandaki karikatürü inceleyiniz. Çizerin bu karikatürde ne anlatmak istediğini “duyulardan hareketle yazma” yöntemini kullanarak defterinize yazınız. (...) Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız. Bu etkinlik, öğrencinin verilen karikatürü yorumlayarak bir yazı yazmasını istemektedir. Karikatür, metal parçalarından (belki de anahtarlardan veya aletlerden) yapılmış iki insan yüzünü karşı karşıya göstermektedir. Bu, insanların mekanikleştiğini, duygusuzlaştığını, materyalist bir yapıya büründüğünü veya iletişimlerinin sadece işlevsel/mechanik düzeyde kaldığını anlatıyor olabilir.

Sayfa 121: Ölçme ve Değerlendirme (A Bölümü - Kültür Dili Metni)

Aşağıdaki soruları “Kültür Dili” adlı metne göre cevaplayınız. 1. Yazar, kültür dilini hangi anlamda (manada) kullanmıştır? Yazar, kültür dili tabirini, günlük konuşma ve ilim dili dışında, geniş manada yazılı ve sözlü edebiyat dili karşılığı olarak kullandığını belirtiyor.

2. Yazara göre sözlü halk edebiyatı niçin kültür diline girer? Sözlü halk edebiyatı, şekli ve muhtevası bakımından günlük dilden farklı olduğu için ve okuma yazma bilmeyen halk hikayecisi ve şairlerinin bile günlük dili estetik bir maksatla kullanmaları nedeniyle kültür diline girer.

3. Yazara göre içinde Arapça ve Farsça kelimeler bulunan atasözlerini Türk kültür dilinden çıkarmak niçin boşuna bir çabadır? Çünkü bu atasözleri geçmiş asırlardan kalmadır, halka mal olmuşlardır ve binlerce yıllık kültürün bir parçasıdır. Kültür eserlerinin başlıca özelliği geniş kitleye mal oluşlarıdır ve yeni uydurulan atasözlerini halka mal etmek mümkün olmayabilir. Bu nedenle onları değiştirmeye çalışmak boşuna bir çabadır ve bin yıllık kültürü hiçe saymak anlamına gelir.

Sayfa 122: Ölçme ve Değerlendirme (B Bölümü - Atasözü)

Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Atasözü olan cümlelerin yanına (α), olmayan cümlelerin yanına (x) işareti koyunuz.

1. Az kazanan çok kazanır, çok kazanan hiç kazanır. (x) (Deyim veya özdeyiş olabilir, yaygın bir atasözü değildir.)
2. Kimi bağ bozar, kimi bostan bozar. (x) (Deyim veya yöresel bir söz olabilir.)
3. Atı alan Üsküdar'ı geçti. (x) (Bu bir deyimdir.)
4. Mum dibine ışık vermez. (α) (Bu bir atasözüdür.)
5. Herkes kaşık yapar ama sapını yapamaz. (α) (Bu bir atasözüdür.)
6. Dostlar alışverişte görsün. (x) (Bu bir deyimdir.)

Sayfa 122: Ölçme ve Değerlendirme (C Bölümü - Cümle İlişkileri)

Aşağıdaki cümlelerden amaç-sonuç belirtenlerin yanına “A”, neden-sonuç belirtenlerin yanına “N” yazınız.

1. Seni hastanede ziyaret ettiğim için işe geç gittim. (N)
2. Çok okuyor ki iyi yazıyor. (N) (İyi yazmasının nedeni çok okumasıdır.)
3. Ders çalışmak üzere kütüphaneye gitti. (A) (Kütüphaneye gitme amacı ders çalışmaktır.)
4. Şiir yazmak için hayal etmek gerekir. (A) (Hayal etmek, şiir yazma amacına yöneliktir veya koşuludur. Koşul daha yakın.)
5. Tiyatroyu çok sevdiğinden her hafta bir oyuna gider. (N)
6. Kitap almak için para biriktiriyor. (A)
7. İstanbul'a okumaya gitti. (A)
8. Çok hızlı konuştuğu için söyledikleri anlaşılmıyordu. (N)

Sayfa 122: Ölçme ve Değerlendirme (Ç Bölümü - Çoktan Seçmeli)

1. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde abartılı bir ifade yoktur? Cevap: D) Bülbül, güle küsmüş. (Burada kişileştirme vardır, abartma yoktur. Diğer şıklarda 'üflesem uçacaksın', 'dünya kadar ödev', 'ağzımla kuş tutsam' ifadeleri abartmadır.)

2. Başka sanat bilmeyiz, karşımızda dururken / Yazılmamış bir destan gibi Anadolu'muz. / Arkadaş, biz bu yolda türküler tuttururken / Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolumuz. Yukarıdaki dörtlüğün teması, aşağıdakilerden hangisidir? (Bu dörtlük "San'at" şiirindendir) Cevap: **A) Anadolu sevgisi** (Şiirde Anadolu, yazılmamış bir destana benzetiliyor ve başka sanat bilinmediği söyleniyor.)

Sayfa 123: Ölçme ve Değerlendirme (Ç Bölümü - Çoktan Seçmeli)

3. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde yüklem geçişlidir? (Nesne alabilen fiil) Cevap: C) Erkenden bütün ödevlerimi bitirdim. (Neyi bitirdim? -> ödevlerimi. Nesne alabiliyor.) (A'da 'baktı', B'de 'kurumuş', D'de 'karşılaştık' fiilleri nesne almaz.)

4. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde yüklem etkendir? (Öznesi gerçek öznedir) Cevap: D) Konuşması beni çok etkiledi. (Etkileyen ne? -> Konuşması. Özne bellidir.) (A'da 'yıkılmıştı', B'de 'tamamlandı', C'de 'açıldı' fiilleri edilgendir, işi yapan belli değildir.)

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yüklem geçişli olduğu hâlde nesne kullanılmamıştır? Cevap: C) Ne zaman aradın? ('aramak' fiili nesne alabilir (Kimi aradın? Neyi aradın?), ancak bu cümlede nesne yoktur.) (A'da 'camını', B'de 'şikâyetlerini', D'de 'yazıları' nesneleri vardır.)

6. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi özne-yüklem ilişkisine göre edilgen, nesne-yüklem ilişkisine göre geçişsizdir? A) Seviyorum - etken, geçişli (Neyi seviyorum? -> Kitap okumayı) B) verildi - edilgen, geçişli (Ne verildi? -> Eşyaların fazlası - Sözde özne. vermek fiili normalde geçişlidir.) C) açtırdık - ettirgen, geçişli (Neyi açtırdık? -> Mutfak lavabosunu) D) gelecek - etken, geçişsiz (Kim gelecek? -> misafirlerimiz. Neyi/Kimi gelecek? olmaz.) Edilgen ve geçişsiz yüklem: Edilgen olması için -l, -n eki almalı ve öznesi sözde özne olmalı. Geçişsiz olması için nesne alamamalı. Bu tip fiiller genellikle "gidilmek, bakılmak, gelinmek" gibi fiillerdir. Şıklarda bu duruma uyan bir seçenek bulunmamaktadır. Ancak B şıkkı edilgendir. "Ver-" fiili normalde geçişlidir. Edilgen çatılı fiillerin geçişli/geçişsizliği tartışmalı bir konudur. Soruda hata olabilir.

7. Aşağıdakilerden hangisi isim cümlesidir? Cevap: A) İşim gücüm budur benim. (Yüklem 'budur', isim soyludur.) (B'de 'boyarım', C'de 'yırtılır', D'de 'dikerim' fiildir.)

8. Aşağıdakilerden hangisi fiil cümlesidir? Cevap: C) Tiyatro, kişinin sınırlarını genişletir. (Yüklem 'genişletir', fiildir.) (A'da 'var', B'de 'eğlencedir', D'de 'okuldur' isim soylu yüklemelerdir.)

Sayfa 124: Ölçme ve Değerlendirme (Ç Bölümü - Çoktan Seçmeli)

9. Aşağıdakilerden hangisinde bitmemiş bir cümle vardır? (Eksilteli cümle) Cevap: B) Kır atın yanında duran ya huyundan ya suyundan (Yüklemi yoktur, 'kapar' gibi bir yüklem düşmüştür.) (Diğerleri tamamlanmış yargı bildirir.)

10. Yüklemi isim soylu sözcükten oluşan cümlelere “isim cümlesi”, yüklemi fiil olan cümlelere ise “fiil” cümlesi” denir. Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisi yüklemının türü yönüyle diğerlerinden farklıdır? A) anlaştı - fiil B) gül kokusudur - isim C) kalemmiş - isim D) yarıştı - isim Cevap: A) Küs olan kardeşler birbiriyle anlaştı. (Fiil cümlesi, diğerleri isim cümlesi.)

11. Aşağıdakilerden hangisi kurallı cümledir? (Yüklemi sonda olan) Cevap: D) Hayatı, eseri, davranışları zıtlıklarla doludur. (Yüklem 'doludur', sonda.) (A'da 'diyoruz', B'de 'var', C'de 'yaşar' yüklemeleri sonda değildir.)

12. (Edilgen fiil tablosu sorusu) Numaralı cümlelerden hangileri edilgen çatılı değildir?

1. Tüm çamaşırlar yıkandı. (Edilgen - kim yıkadı belli değil)
2. Akşama kadar soru çözdüm. (Etken - Ben çözdüm)
3. Tüm param çalındı. (Edilgen - kim çaldı belli değil)
4. Mülakat için hazırlandı. (Etken (dönüşlü) - O hazırlandı, işi yapan ve etkilenen aynı kişi. Edilgen sayılmaz.)
5. Giriş işlemleri yapıldı. (Edilgen - kim yaptı belli değil) Edilgen olmayanlar 2 ve 4'tür. Cevap: D) 2 ve 4

13. Geçişli fiiller, nesne alabilen fiillerdir. Cümlede nesne varsa veya cümleye sonradan nesne eklenebiliyorsa cümlelerin yüklemi geçişli bir fiildir. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde buna benzer bir kullanım vardır? (Yani yüklemi geçişli olan cümle soruluyor) A) sordu - geçişli (Kim sordu? -> seni) B) okudum - geçişli (Ne okudum? -> üç kitap) C) bekliyor - geçişsiz (Neyi bekliyor? olmaz) D) geçtim - geçişli (Neyi geçtim? -> Bu sınavı) Şıklardan hepsi (A, B, D) geçişlidir. Soru kökünde "buna benzer bir kullanım vardır" ifadesi neyi kastediyor, belirsiz. Eğer tanımında bahsedilen "cümleye sonradan nesne eklenebiliyorsa" durumu kastediliyorsa, C şıkkı dışındaki tüm şıklarda zaten nesne var veya fiil nesne alabilir. Soruda bir belirsizlik var. Ancak geçişli fiil içeren bir şıkk istendiği varsayılırsa A, B, D olabilir.

Sayfa 125: Ek Değerlendirme

Mustafa Kemal Atatürk'ün “Türk dili, Türk milletinin kalbidir, zihnidir.” sözünden yararlanarak “Millî kültürün oluşmasında dilin önemi nedir?” sorusuna cevap olacak bir metni aşağıya yazınız. Bu etkinlik, öğrencinin verilen sözden hareketle dilin millî kültürdeki önemi hakkında bir metin yazmasını istemektedir.

Sayfa 128: Hazırlık Çalışması

Millî Mücadele yıllarında yaşananlarla ilgili neler biliyorsunuz? Bilgilerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız. Bu soru, metin öncesi sizin kendi bilgilerinizi yoklamaktadır. Metnin kendisi Sakarya Savaşı sırasındaki Duatepe taarruzunu anlatmaktadır.

Sayfa 132: 1. Etkinlik

Aşağıda okuduğunuz metinde geçen bazı kelimelerin anlamları verilmiştir. Anlamları verilen bu kelimelerin geçtiği cümleleri belirleyiniz ve siz de bu kelimelerle kendi cümlelerinizi oluşturunuz. (Bu etkinlik öğrencinin kendi cümlelerini kurmasını gerektirir.) Metinde kelimelerin geçtiği cümlelerden bazıları:

- **İzdirap:** Biraz ileride neferlerin yanık yüzlerinde kalbimi yoran bir bekleyiş, bir ızdırıp var. / Ne ızdırıp ne bekleyiş!
- **Esaret:** Yine zannediyorum ki bütün esarete inleyen kardeşlerimizin hepsi (...) benimle beraber ellerini göğe kaldırmış.
- **Harabe:** (...) İstanbul'un minarelerinden, Bursa'nın türbelerinden, İzmir'in harabelerinden (...) hepsi bu an benimle beraber ellerini göğe kaldırmış.
- **Miğfer:** Kumandan başından miğferini, göğsünden zırhını çıkarmış on beşinci yüzyıldan bu sipere atlamış tunçtan bir heykele benziyor.
- **Kumandan:** Bu, grup kumandanı Kâzım Bey! / (...) tümen kumandanlarına kadar Mehmet'le omuz omuza dövüşen subaylardan müteşekkil iman ordusuna gelmişti. / Allah'a ısmarladık, kumandan bey, Allah muvaffak etsin!
- **Türbe:** (...) İstanbul'un minarelerinden, Bursa'nın türbelerinden, İzmir'in harabelerinden (...) hepsi bu an benimle beraber ellerini göğe kaldırmış.
- **Süvari:** Karşımızdan kumandanların otomobili, etrafında uçan süvari yaverlerle toz içinde görünüyor.

Sayfa 133: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Metinde anlatılan savaş hangi cephede ve ne zaman gerçekleşmiştir? Metnin sonunda "Garp Cephesi, 15 Eylül" yazdığına göre, savaş Batı Cephesi'nde 15 Eylül'de gerçekleşmiştir. Metin Sakarya Savaşı sırasındaki Duatepe'nin alınışını anlatır.

2. Duatepe neden önemli bir tepedir? Metinde Duatepe'nin stratejik önemi doğrudan açıklanmasa da, Başkumandan'ın, İsmet Paşa'nın ve Fevzi Paşa'nın bizzat harekatı oradan takip etmesi, Kâzım Bey'in tümenlerinin tepeye hücum etmesi, tepenin alınmasıyla Yunan ordusunun arkasının çevrilmesi ve tepenin alınışının bütün orduya kurtuluş ve zafer müjdesi gibi gelmesi Duatepe'nin savaşın kazanılması açısından kritik bir nokta olduğunu göstermektedir.

3. Metinde öne çıkan bazı komutanlar ve birlikler hangileridir? Metinde adı geçen komutanlar Başkumandan (Mustafa Kemal Paşa), İsmet Paşa, Fevzi Paşa ve grup kumandanı Kâzım Bey'dir. Ayrıca adı verilmeyen bir tümen kumandanından da bahsedilmektedir. Kâzım Bey'in tümenlerinin Duatepe'ye hücum ettiği ve başka bir tümenin arkadan Çekirdeksiz'e girdiği belirtilmiştir.

4. Metinde Türk ordusunun o dönemdeki imkânları hakkında bilgi var mı? Metinde doğrudan imkanlar listelenmemekle birlikte, cephe gerisinde atların , cephane kollarının , hastane çadırının , topların , telefonun , otomobilin , süvari yaverlerin olduğu anlaşılmaktadır. Ancak genel imkanların durumu hakkında detaylı bir karşılaştırma veya yorum bulunmamaktadır.

5. Metinde Türk askerinin kahramanlık ve fedakârlıkları nasıl vurgulanmıştır? Metinde askerler "Mehmet" ve "iman ordusu" olarak nitelendirilir. Subayların Mehmetçikle omuz omuza dövüştüğü , askerlerin ölümle yüz yüze ateşler içinde boğuştuğu , cephede dua edildiği , Duatepe'ye ilk çıkan neferin tek başına ayakta duruşu ve duası gibi ifadelerle askerlerin inancı, cesareti ve fedakarlığı vurgulanmıştır. Ayrıca Battal Gazi benzetmesiyle askerlerin kahramanlığına tarihi bir gönderme yapılmıştır.

Sayfa 133: 3. Etkinlik

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

- **Metnin Konusu:** Sakarya Meydan Muharebesi sırasında Duatepe'nin Türk ordusu tarafından ele geçirilmesi anının Halide Edip Adıvar'ın gözlemleriyle anlatılması.
- **Metnin Ana Fikri:** Millî Mücadele'de Türk ordusunun komutanları ve askerleriyle birlikte gösterdiği azim, fedakârlık, inanç ve kahramanlık, Duatepe gibi stratejik noktaların ele geçirilmesini ve zafere ulaşılmasını sağlamıştır.

Sayfa 133: 4. Etkinlik

Okuduğunuz metnin aşağıdaki bölümlerinde kullanılan anlatım biçimlerini yanlarına yazınız.

- "Tepedeki kumandan, zâbit, nefer hepsinin nazarları Duatepe'de. Toplar susmuş, duman dağılmış, düşmanın kaçan kollarından çıkan toz bulutlarını ufuklarımızın ziyası parlatıyor. Duatepe'nin üstünde bir tek adam ayakta duruyor. O, çıkanlardan ilk sağ vasıl olan neferdir." -> **Betimleyici Anlatım** (Savaş sonrası Duatepe'nin görünümü ve nefer tasvir ediliyor.)
- "Bunu kumandanlara ve Duatepe'nin üstünde dövüşen öbür tümen karargâhına haber vermek için koşan arkadaşlarla ben de koşuyorum. Otomobil uçuyor! Top şarkısı bu asil ve sert Anadolu'nun dağ ve tepe dalgası olan topraklarının can dili gibi! Karşımızdan kumandanların otomobili, etrafında uçan süvari yaverlerle toz içinde görünüyor. Harekât şubesi müdürü atlıyor, selam veriyor, atlatıyor, onlar uçup gidiyorlar, biz de ileriye!" -> **Öyküleyici Anlatım** (Bir olay -haber verme telaşı ve yolculuk- hareket hâlinde anlatılıyor.)

Sayfa 134: 5. Etkinlik

Yukarıdaki örnekten yararlanarak okuduğunuz metinde benzetme içeren cümleleri tespit ederek aşağıya yazınız.

- Karapınar'dan geçerken çadırlar ve evlerden küçük kızlar ve örtülü kadınlar sarı gergin yüzlerle, soru işaretine benzeyen gözlerle bize bakıyorlar.
- Duatepe'nin üstü bir kaç ağızlı yanardağ gibi dumanları da gökte!

- Coşkun ve sonsuz bir gümbürtü ortasında renk renk dumanlar, beyaz kandiller gibi uçuşan şarapneller, bu semavi teranenin sahnesidir.
- Bu bir dev dünyasına benziyor.
- Başkumandan'ın mavi gözleri yükseklerle bakıyor, göğe akıyor gibi.
- İsmet Paşa'nın siyah gözleri sabit birer ateşe benziyor.
- (...) kararmış, katı, rençber elleri arasında gül yaprağı gibi taze çocuk elleri (...) dua ediyor.
- Top şarkısı bu asil ve sert Anadolu'nun dağ ve tepe dalgası olan topraklarının can dili gibi!
- Kumandan başından miğferini, göğsünden zırhını çıkarmış on beşinci yüzyıldan bu sipere atlamış tunçtan bir heykele benziyor.
- Kendi sesim bana topların arasından bütün Türk kadınlarının duasını tekrar eder gibi oldu.
- (...) bütün ordunun ruhunu Duatepe'den çıkan zafer birbirine örmüş gibi.

Sayfa 134: 6. Etkinlik

Aşağıdaki cümleleri inceleyiniz. Cümlelerden herhangi bir eylemin yapıldığını ya da yargının gerçekleştiğini belirtenlerin yanına “olumlu cümle”, eylemin yapılmadığını, sözü edilen yargının bulunmadığını, gerçekleşmediğini anlatan cümlelerin yanına “olumsuz cümle” yazınız.

- Atlarımızın etrafında bir toz bulutu var. - **olumlu cümle**
- İşte artık bir yer görünmüyor. - **olumsuz cümle** (görün-mü-yor)
- Topların köpüren, azan, çıldıran ilahileri arasında bir şey işitilmez oldu. - **olumsuz cümle** (işit-il-mez)
- İsmet Paşa'nın siyah gözleri sabit birer ateşe benziyor. - **olumlu cümle**
- Hepimiz birden müjde veriyoruz. - **olumlu cümle**
- Cehennem içinde boğuşan tümeninin kurtuluşu demek olan bu haber onun tunçtan yüzünü değiştirmiyor. - **olumsuz cümle** (değiştir-mi-yor)

Sayfa 135: 7. Etkinlik

Sınıfınızda “Millî Mücadele yıllarında yaşananlar” konulu bir tartışma yapınız. (...) Tartışmanın ardından aşağıda verilen değerlendirme formunu doldurunuz. Bu etkinlik, öğrencinin bir tartışmaya katılmasını ve kendini değerlendirmesini istemektedir.

Sayfa 135: 8. Etkinlik

“Sakarya Savaşı” ile ilgili bir araştırma yapınız. (...) Araştırma sonucunda edindiğiniz bilgileri yazılı hâle getirmeden önce bir taslak hazırlayınız. (...) Hazırladığınız taslağa bağlı kalarak metninizi oluşturunuz. (...) Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz. (...) Bu etkinlik, öğrencinin Sakarya Savaşı hakkında araştırma yapmasını, kaynakça belirtmesini ve bir yazı yazmasını istemektedir.

Sayfa 136: Hazırlık Çalışması

“Atatürk” adını duyduğunuzda neler hissediyorsunuz? Duygularınızı anlatınız. Bu soru öğrencinin kişisel duygu ve düşüncelerini ifade etmesini istemektedir.

Sayfa 138: 1. Etkinlik

Okuduğunuz şiirdeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. (...) Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. (...) Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız. Bu etkinlik, öğrencinin şiirdeki bilmediği kelimeler üzerinde çalışmasını istemektedir. Şiirde geçen "şahlanır", "kol" (askeri birlik anlamında), "çelenk" gibi kelimeler üzerinde durulabilir.

Sayfa 138: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz şiire göre cevaplayınız.

1. Şairin gönlü neden coşmaktadır? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz. Şair, kahramanın (Atatürk'ün) Samsun'a ayak basmasıyla başlayan zafer yolunu , baharın gelişini ve yurdun taze bir bahar gibi açılmasını düşünerek coşmaktadır. Atatürk'ün başlattığı mücadelenin başarıya ulaşması ve bunun bahar coşkusuyla birleşmesi şairin gönlünü coşturmaktadır.

2. Ata'nın bir sabah Samsun'a çıkmasıyla başlayan sürecin ne olduğu ile ilgili tahmin yürütünüz. Tahminlerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız. Metne göre Ata'nın Samsun'a çıkmasıyla başlayan süreç, "zafer türküsü"nü'nün dağlardan dağlara yayılmasına , bayrağın çekilmesine ve yurdun gözünün açılmasına yol açan bir süreçtir. Bu, Millî Mücadele'nin başlangıcıdır.

3. Kendinizi “Yeni kahramanlar kol kol, boy boy yürür” dizesinde geçen yeni kahramanlardan biri olarak görüyor musunuz? Neden? Bu soru öğrencinin kişisel yorumunu istemektedir. Şiirdeki "yeni kahramanlar", muhtemelen Cumhuriyet'i ve ideallerini yaşatacak olan genç nesilleri ifade etmektedir.

4. “Dalgalanmakta altın bir çağa doğru,” dizesindeki altı çizili söz ile kast edilen ne olabilir? "Altın bir çağ", genellikle refahın, mutluluğun, başarının ve parlak gelişmelerin yaşandığı, ideal bir dönemi ifade eder. Şair, Ankara Kalesi'ndeki bayrağın dalgalandığını, ülkenin böyle parlak bir geleceğe doğru ilerlemesinin simgesi olarak görmektedir.

5. “Şu Sonsuz Koşu” ile anlatılmak istenen ne olabilir? Düşüncelerinizi sözlü olarak ifade ediniz. Şiirin başlığı olan "Şu Sonsuz Koşu", muhtemelen Atatürk'ün Samsun'a çıkışıyla başlayan ve hiç bitmeyecek olan ilerleme, çağdaşlaşma ve Cumhuriyeti yaşatma mücadelesini ifade etmektedir. 19 Mayıs'ın coşkusuyla gençlerin bu hedefe doğru sürekli bir koşu içinde olduğunu anlatmaktadır .

Sayfa 138: 3. Etkinlik

“Şu Sonsuz Koşu” adlı metnin ders kitabınızda kullanılan yazı karakterlerinden farklı bir yazı karakteriyle yazılmış olmasının sizde bıraktığı izlenim nedir? Açıklayınız. Bu soru, öğrencinin yazı karakterinin (font) estetik etkisi hakkındaki kişisel izlenimini sormaktadır. PDF'deki metin italik ve el yazısına benzer bir fontla yazılmıştır . Bu, şiire daha sanatsal, akıcı veya kişisel bir hava katmış olabilir.

Sayfa 139: 4. Etkinlik

Okuduğunuz Őirin konusunu ve ana duygusunu aşağıya yazınız.

- **Őirin Konusu:** Atatürk'ün Samsun'a çıkararak Millî Mücadele'yi baŐlatması, kazanılan zaferler ve Cumhuriyet'in kuruluŐuyla başlayan sonsuz ilerleme koŐusu, 19 Mayıs'ın coŐkusu.
- **Őirin Ana Duygusu:** Millî gurur, coşku, umut, Atatürk'e ve Cumhuriyet'e bağlılık.

Sayfa 139: 5. Etkinlik

Okuduğunuz őire uygun yeni başlıklar bularak bu başlıkları aşağıya yazınız. Bu etkinlik, öğrencinin őire yeni başlıklar bulmasını istemektedir. rnek başlıklar: "19 Mayıs", "Samsun'dan Doğan Güneş", "Zafer Türküsü".

Sayfa 139: 6. Etkinlik

AŞağıdaki cmleri inceleyiniz. Cmlerden bir duyguyu, düşünceyi soru yoluyla anlatan veya soru yoluyla bilgi almayı amaçlayan cmlerin yanına “soru cümlesi”, bir korkuyu, sevinci, şaşkınlığı, coŐkuyu, hayranlığı vb. dile getiren cmlerin yanına “nlem cümlesi” yazınız.

- Atatürk portresi ne kadar güzel! - **nlem cümlesi**
- Anıtkabir’e nasıl gidebilirim? - **soru cümlesi**
- Ey Türk Gençliği! - **nlem cümlesi** (Seslenme bildiriyor)
- Millî Mücadele yıllarında neler yaŐandı? - **soru cümlesi**
- Atatürk hangi savaŐlara katıldı? - **soru cümlesi**
- Ne mutlu Türk’m diyene! - **nlem cümlesi** (Coşku bildiriyor)

Sayfa 140: 7. Etkinlik

AŞağıdaki medya metinlerini okuyarak hangi amaçla hazırlanmış olduğunu altlarına yazınız.

- **"ATATÜRK’N KİŐİLİđİ VE ÖZELLİKLERİ" Başlıklı Metin:** Bu metin, Atatürk'ün vatanseverliği, millet sevgisi, kararlılığı, cesareti gibi kişilik özelliklerini anlatmaktadır . Amacı **bilgilendirme** ve **kültür aktarmadır** (Atatürk'ün kiŐiliđini tanıtarak kültürel bir değer aktarma).
- **"Mtrekeler ve Barış AntlaŐmaları Uluslararası Sempozyumu" Haberi:** Bu metin, düzenlenen bir sempozyumun kapanıŐ oturumu hakkında bilgi vermektedir . Amacı **bilgilendirmedir** (olay yorumlama da kısmen vardır - sempozyumun anlamlı olduğu vurgusu).

Sayfa 141: 8. Etkinlik

Sınıfınızda “Mustafa Kemal Atatürk’ün kişilik özellikleri” konulu bir konuşma yapınız. Konuşmanızda güdümlü konuşma stratejisini uygulayınız. (...) Konuşmalarınızda uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullanmaya zen gösteriniz. Bu etkinlik, ğrencinin Atatürk'ün kişilik özellikleri hakkında güdümlü konuşma yapmasını istemektedir.

Sayfa 141: 9. Etkinlik

“Mustafa Kemal Atatürk’ün Hayatı” konusunda bir sunum hazırlayınız. (...) Hazırlayacağınız sunumda yararlandığınız bilgi kaynaklarını defterinize not ediniz. (...) Genel ağ kaynaklarıyla ilgili aşağıdaki bilgileri okuyunuz. Sunumunuzu hazırlarken ya da bir araştırma yaparken aşağıdaki bilgileri göz önünde bulundurunuz. (...) Bu etkinlik, öğrencinin Atatürk’ün hayatı hakkında bir sunum hazırlamasını, kaynak belirtmesini ve özellikle internet kaynaklarının güvenilirliğine dikkat etmesini istemektedir. Güvenilir kaynaklar için ".gov" ve ".edu" uzantılı sitelerin tercih edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Sayfa 142: Hazırlık Çalışması

Sizce Mustafa Kemal Atatürk “Öğretmenler yeni kuşağı, cumhuriyetin fedakâr öğretmen ve eğitimcileri sizler yetiştireceksiniz. Ve yeni kuşak, sizin eseriniz olacaktır.” sözüyle ne anlatmak istemiştir? Düşüncelerinizi anlatınız. Bu soru, öğrencinin Atatürk’ün sözünü yorumlamasını istemektedir. Metinde Atatürk’ün eğitime verdiği önem vurgulanmaktadır. Bu sözle Atatürk, Cumhuriyetin geleceğinin öğretmenlerin yetiştireceği yeni nesillere bağlı olduğunu, ülkenin ilerlemesinde ve Cumhuriyetin değerlerinin yaşatılmasında öğretmenlerin kilit bir role sahip olduğunu anlatmak istemiştir.

Sayfa 145: 1. Etkinlik

Bulmacanın altında anlamları verilen kelimeleri bularak bulmacayı çözünüz.

Bulmacadaki kelimeler metinden alınmıştır:

- SOSYOLOJİ: Toplum bilimi.
- İKTİSAT: Ekonomi.
- TAHSİL: Öğrenim.
- FİLOLOJİ: Dili ve yazılı belgeleri dil ve tarih açısından inceleme.
- KUDRET: Bir işi yapabilme, bir direnmeyi yenme gücü.
- NESİL: Kuşak.
- NUTUK: Söylev.
- HOŞLANMAK: Beğenmek.
- ŞAN: Ün.
- NAZARINDA: Birinin düşüncesine göre, birinin gözünde.
- MÜREFFEH: Gönençli.
- İNKILAP: Toplum düzenini ve yapısını daha iyi duruma getirmek için yapılan köklü değişiklik, iyileştirme.
- RASYONEL: Akla uygun, aklın kurallarına dayanan; ölçülü, ussal, hesaplı.
- FERT: Birey.
- DİMAĞ: Beyin.
- İDEOLOJİ: Siyasal veya toplumsal bir öğreti oluşturan, bir hükûmetin, bir partinin, bir grubun davranışlarına yön veren politik, hukuki, bilimsel, felsefi, dinî, moral, estetik düşünceler bütünü. (Bulmacanın çözülmüş hali metinde verilmiştir.)

Sayfa 146: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metne göre cevaplayınız.

1. Atatürk’ün eğitim konusuna ne kadar önem verdiği nasıl vurgulanmıştır? Metinde Atatürk’ün "Milletleri kurtaranlar yalnız ve ancak öğretmenlerdir." dediği , öğretmenlere "geleceğin büyükleri nazarıyla" bakmalarını önerdiği , "Eğer cumhur reisi olmasam maarif

vekilliğini almak isterdim." dediği , okul programlarıyla bizzat ilgilendiği, okutulan kitapları gözden geçirdiği ve Büyük Millet Meclisi'ni açış nutkunda eğitimin önemini vurguladığı belirtilerek eğitime verdiği önem vurgulanmıştır.

2. Atatürk'e göre ideal bir öğretmen nasıl olmalıdır? Atatürk'ün metindeki önerisine göre öğretmen, öğrencilere "her ne yaşta ve sınıfta olursa olsun, onlara geleceğin büyükleri nazarıyla bakacak ve öyle muamele edecektir."

3. Atatürk'e göre millî eğitim ve kültür alanındaki ilerlemenin önemi nedir? Atatürk, Türkiye'nin "en medeni ve en müreffeh millet olarak varlığını yükseltmesi" şeklindeki büyük davasının başarılmasını, ulusal eğitime ve kültür alanındaki ilerlemeye bağlamıştır . Okuyup yazma bilmeyen vatandaş bırakmamak, ülkenin kalkınması için teknik elemanlar yetiştirmek, ülke davalarının ideolojisini anlayacak ve nesilden nesile yaşatacak bireyler ve kurumlar yaratmak eğitimin temel hedefleridir .

4. Atatürk, Türk büyüklerinden hangilerine hayranlık duymaktadır? Atatürk, Alparslanlar, Fatihler, Yavuz ve Kanuniler gibi devlet başında ordular yönetmiş kişilerin yanı sıra, Mimar Sinanlar ve Piri Reisler gibi uygarlık eserleri vücuda getirmiş kişilere de ayrı bir değer vermektedir .

5. Metinde geçen “rasyonel tarzda çalışmak” ne demektir? Metnin genel bağlamına ve "rasyonel" kelimesinin anlamına bakıldığında , "rasyonel tarzda çalışmak", akla uygun, mantıklı, verimli, planlı ve en etkili yöntemlerle çalışmak anlamına gelir.

Sayfa 146: 3. Etkinlik

Aşağıdaki soruları cevaplayarak okuduğunuz metnin türünü belirleyiniz.

- 1. Metin; herhangi bir konuda bilgi vermek (...) mi yazılmıştır?** Evet, Atatürk'ün eğitim anlayışı ve faaliyetleri hakkında bilgi veriyor.
- 2. Yazar; metinde kanıt, belge ve inandırıcı veriler sunup (...) çalışmış mıdır?** Evet, Atatürk'ün sözlerinden doğrudan alıntılar (nutuktan bölüm , Sinan'ın heykeli önerisi), anılar ve gözlemler sunulmuştur.
- 3. Metinde açık, anlaşılır ve ciddi bir dil mi kullanılmıştır?** Evet.
- 4. Tutarlı, tarafsız, bilimsel bir üslup mu kullanılmıştır?** Evet, metin Afet İnan'ın gözlemlerine ve belgelere dayandığı için büyük ölçüde nesnel ve bilgilendirici bir üsluba sahiptir. **Metnin Türü:** Makale (veya anı-biyografi karışımı bilgilendirici metin).

Sayfa 146: 4. Etkinlik

(...) Mustafa Kemal Atatürk'ün aşağıdaki özdeyişlerini okuyunuz. Atatürk'ün bu özdeyişlerle ne anlatmak istediğini altlarına yazınız.

- Egemenlik milletindir.** -> Yönetme gücünün, iktidarın kaynağının ve sahibinin doğrudan millet olduğunu ifade eder. Halkın kendi kendini yönetmesi ilkesini vurgular.
- Ben, sporcunun zeki, çevik ve aynı zamanda ahlâklısını severim.** -> Sporcunun sadece fiziksel olarak değil, zihinsel ve ahlaki olarak da gelişmiş olması gerektiğini

belirtir. İyi bir sporcunun akıllı, hareketli ve dürüst karakterli olması gerektiğini vurgular.

- **Dünyada herşey için, (...) en hakikî yol gösterici ilimdir, fendir.** -> Hayatta başarılı olmak ve doğru yolu bulmak için en güvenilir rehberin bilim ve teknoloji olduğunu ifade eder. Akılcılığın ve bilimselliğin önemini vurgular.
- **Büyük işleri yalnız büyük milletler yapar.** -> Büyük başarıların ancak kendine güvenen, birlik içinde olan, yüksek ideallere sahip milletler tarafından gerçekleştirilebileceğini ifade eder. Milletin potansiyeline ve büyüklüğüne olan inancı gösterir.

Sayfa 147: 5. Etkinlik

Sınıfınızda “Atatürk’ün millî eğitime verdiği önem” konulu bir konuşma yapınız. Yaptığınız konuşmayı aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz. Bu etkinlik, öğrencinin bir konuşma yapmasını ve kendini değerlendirmesini istemektedir.

Sayfa 147: 6. Etkinlik

Yukarıdaki örneklerden yararlanarak siz de tek yargılı, içinde fiilimsi olan, noktalama işaretiyle ayrılan ve bağlaçla bağlanan cümle örnekleri yazınız. Bu etkinlik, öğrencinin farklı cümle yapılarına örnekler yazmasını istemektedir. Metinden örnekler bulunabilir veya öğrenci kendi cümlelerini kurabilir.

- **Tek yargılı (Basit):** Roman az okurdu. / Şöhreti, Fransa sınırlarını aşmıştı.
- **İçinde fiilimsi olan (Birleşik):** Bir çocuğun, normal tahsil devrelerinden geçerek yetişmiş olması şarttır. / Onun dikkatle okuduğu kitapları, siz okuyacak olsanız işaretlemiş olduğu şekilleri incelediğinizde kitabın bütün ilginç taraflarının belirtilmiş olduğunu görürsünüz.
- **Noktalama işaretiyle ayrılan (Sıralı):** Okul programlarıyla bizzat meşgul olur, okutulan kitapları gözden geçirir (...). / Tarihî kitapları, daima harita ile izleyerek okur ve savaşlar için ayrıca krokiler çizerdi. (Bu cümle aynı zamanda bağlı cümle)
- **Bağlaçla bağlanan (Bağlı):** Yabancı dillerden Almancayı da anlamakla beraber, iyi bildiği Fransızcada yazılmış eserleri okumayı yeğlerdi. / Tarihî kitapları, daima harita ile izleyerek okur ve savaşlar için ayrıca krokiler çizerdi.

Sayfa 148: 7. Etkinlik

“Atatürk” adının size çağrıştırdığı kavramları aşağıya yazınız. Yazdığınız kavramlardan, yaşantınızdan, düşüncelerinizden ve hayallerinizden hareketle “yaratıcı yazma” yöntemine uygun olarak “Atatürk” konulu bir şiir yazınız. (...) Yazdığınız şiiri sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz. Bu etkinlik, öğrencinin Atatürk’le ilgili çağrışımlarından yola çıkarak bir şiir yazmasını istemektedir.

Sayfa 149: Hazırlık Çalışması

Bayrak töreninde İstiklâl Marşı’nı okurken neler hissediyorsunuz? Duygularınızı arkadaşlarınızla paylaşınız. Bu soru öğrencinin kişisel duygu ve düşüncelerini ifade etmesini istemektedir.

Sayfa 149: 1. Etkinlik

Dinlediğiniz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. (...) Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. (...) Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız. Bu etkinlik, dinlenen "Türk İstiklâl Marşı" metnindeki bilinmeyen kelimelerle ilgilidir. Metin içeriği olmadan cevaplanamaz.

Sayfa 150: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre cevaplayınız. Bu sorular dinlenen "Türk İstiklâl Marşı" metniyle (muhtemelen Mehmet Kaplan'ın yorumu) ilgilidir ve metin içeriği olmadan cevaplanamaz. Sorular şunlardır:

1. Türk İstiklâl Marşı'nın üstün taraflarından biri şairidir. Neden?
2. Mehmet Âkif'in İstiklâl Marşı'nda çok güzel ifade ettiği değerler nelerdir?
3. İstiklâl Marşı'nın maddi kuvvet ile manevi kuvveti karşılaştıran ve manevi kuvveti maddi kuvvetten üstün gösteren bölümü hangisidir?
4. Maddi kuvvete sahip olan Batı için hangi benzetme kullanılmıştır?
5. Sadece topraktan ibaret olmayan vatan, neleri kapsamaktadır? Şair, bunları unutanlara nasıl seslenmektedir?

Sayfa 150: 3. Etkinlik

Dinlediğiniz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız. Bu etkinlik, dinlenen "Türk İstiklâl Marşı" metninin konusunu ve ana fikrini bulmayı istemektedir.

Sayfa 150: 4. Etkinlik

Dinlediğiniz metnin özetini aşağıya yazınız. Özetinizi yazarken tekrar edilen ifadelere ve gereksiz olduğunu düşündüğünüz ayrıntılara yer vermeyiniz. Bu etkinlik, dinlenen "Türk İstiklâl Marşı" metnini özetlemeyi istemektedir.

Sayfa 151: 5. Etkinlik

Dinlediğiniz metinde kullanılan aşağıdaki deyimlerin anlamlarını altlarına yazınız. Bu etkinlik, dinlenen "Türk İstiklâl Marşı" metninde geçen deyimleri bulmayı istemektedir. Metin içeriği olmadan cevaplanamaz. Sorulan deyimler:

- dile getirmek
- ayakta tutmak

Sayfa 151: 6. Etkinlik

"İstiklâl Marşı'nın yazıldığı dönemde ülkemizin durumu" ile ilgili bir araştırma yapınız. Araştırma sonucunda edindiğiniz bilgilerden yararlanarak bir sunum hazırlayınız. (...) Hazırladığınız sunumu öğretmeninizin yönlendirmesiyle okulunuzda düzenlenen panel, sempozyum, forum vb. ortamda sunmak üzere prova yapınız. Bu etkinlik, öğrencinin araştırma yapmasını ve bir sunum hazırlamasını istemektedir.

Sayfa 151: 7. Etkinlik

Defterinize “İstiklâl Marşı’nın yazım süreci” ile ilgili kısa bir haber metni yazınız. Yazdığınız metinde haber metinlerinde bulunması gereken altı temel unsurun (5N 1K: Kim?, Ne?, Nerede?, Ne zaman?, Nasıl?, Niçin?) bulunmasına dikkat ediniz. (...) Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz. Bu etkinlik, öğrencinin İstiklâl Marşı’nın yazım süreciyle ilgili 5N1K kurallarına uygun bir haber metni yazmasını istemektedir.

Sayfa 154: Ölçme ve Değerlendirme (A Bölümü - Memleketin Hayatı Söz Konusu Metni)

Aşağıdaki soruları “Memleketin Hayatı Söz Konusu” adlı metne göre cevaplayınız. 1.

Mustafa Kemal, ne zaman ve nasıl yaralanmıştır? Eylül 1921’de, Sakarya Savaşı’nın en zorlu günlerinde, bir hava bombardımanı sırasında atının ürkmesi sonucu üzüngiden ayağı kayarak yere düşmüş ve yaralanmıştır . Kaburga kemiklerinde kırık oluşmuştur.

2. Mustafa Kemal, neden cephede olması gerektiğini söylemiştir? Doktorlar evinde dinlenmesi gerektiğini söyleyince, kendisinin değil memleketin hayatının söz konusu olduğunu belirterek cephede olması gerektiğini söylemiştir.

3. Metnin türü nedir? Metnin türünü nasıl belirlediğinizi açıklayınız. Metnin türü anıdır. Çünkü yazar (Celal Bayar), tanık olduğu veya duyduğu geçmişte yaşanmış bir olayı (Mustafa Kemal’in Sakarya Savaşı’nda yaralanması ve tepkisi) kendi bakış açısıyla anlatmaktadır.

Sayfa 155: Ölçme ve Değerlendirme (B Bölümü - Deyim Anlam Eşleştirme)

Aşağıdaki tanımları harf ile verilen deyimlerle eşleştirerek harfleri yay ayraçların içine yazınız.

1. Yapılmakta olan bir işte küçük de olsa katkısı bulunmak. -> **(f) Çorbada tuzu bulunmak**
2. Çok az olan eşyasını hemen yüklenip hemen göçebilen. -> **(b) Evi sırtında**
3. Bir konu üzerinde iyi düşünebilir olmak. -> **(e) Kafası işlemek**
4. Musallat olduğu için kimsenin yakasını bırakmamak. -> **(d) Kene gibi yapışmak**
5. Aksiliği, huysuzluğu, tersliği üzerinde olmak. -> **(ç) Ters (sol) tarafından kalkmak**
6. Üzüntüsünü bir dereceye kadar azaltmak. -> **(a) Yüreğini serinletmek** (veya g) İçi ezilmek - bu daha çok üzülme demek, a daha uygun)
7. Uzun uzun emek vermiş ya da boşuna vakit geçirmiş olmak. -> **(c) Ömür çürütmek** (Not: g) İçi ezilmek deyimini boşta kalmıştır, anlamı "çok üzülme, merhamete gelmek"tir.)

Sayfa 155: Ölçme ve Değerlendirme (C Bölümü - Deyim Boşluk Doldurma)

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun deyimleri yazınız. (Ne pahasına olursa olsun • Dili dönmek • Gözden düşmek • Tatlıya bağlamak • Deveye hendek atlatmak • Yüz çevirmek • Pabuç pahalı)

1. Ona bir şeyi anlatmak **deveye hendek atlatmaktan** daha zordur.
2. Kaymakam Bey’e dertlerimizi **dili dönmek** kadar anlattık. (Deyim "dili döndüğü kadar" şeklindedir.)
3. **Ne pahasına olursa olsun** o kitabı yayımlayacağım.

4. Herkes **yüz çevirmek** de ben yanında olacağım. (Deyim "yüz çevirse de" şeklinde kullanılmalı.)
5. Sorun çözüldü, iş **tatlıya bağlamak**. (Deyim "tatlıya bağlandı" şeklinde olmalı.)
6. Baktı **pabuç pahalı**, oradan uzaklaştı. (Not: "Gözden düşmek" deyimini kullanılmamıştır.)

Sayfa 155: Ölçme ve Değerlendirme (Ç Bölümü - Çoktan Seçmeli)

1. “Bizim de kalbimizi kımlıdattır derinden / Toprağa diz vuruşu dağ gibi zeybeğin.” Altı çizili dizelerde başvurulan söz sanatı, aşağıdakilerden hangisidir? (Bu dizeler "San'at" şiirindendir)
Cevap: **B) Benzetme** (Zeybek, heybeti ve duruşuyla dağa benzetilmiştir.)

Sayfa 156: Ölçme ve Değerlendirme (Ç Bölümü - Çoktan Seçmeli)

2. Aşağıdaki cümlelerden hangisi anlamca olumludur? Cevap: **C) Bu uçurum şarkısı beni ürpertti.** (Ürpertme eylemi gerçekleşmiştir.) (A'da 'değildir', B'de 'dönmedim', D'de 'etmezlerdi' olumsuzluk bildirir.)

3. I. Marşlar, Mehmetçik için söylenmelidir. II. Şiirler, Mehmetçik için yazılmalıdır. III. Merasimler, Mehmetçik için olmalıdır. IV. Mehmetçik, seni tutsam şehirlere gelmezsin. Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangisi olumsuz cümledir? Cevap: **D) IV** ('gelmezsin' kelimesi olumsuzluk eki (-mez) almıştır.)

4. “Hasan Âli anlayamadı, acele sınıf defterine elini uzattı.” cümlesinin yapı özelliği aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir? Cevap: **D) Noktalama işareti ile ayrılan birden fazla cümle** (İki yüklem -anlayamadı, uzattı- virgülle bağlanmıştır, sıralı cümledir.)

5. “Öğretmen, ceketinin iç cebinden not defterini çıkardı.” Bu cümlelerin özellikleri aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- Tek yargı var (çıkardı). -> **Basit**
- Yüklem 'çıkardı' -> **Fiil**
- Olumsuzluk eki/sözcüğü yok. -> **Olumlu**
- Yüklem sonda. -> **Kurallı** Cevap: **A) Basit-fiil-olumlu-kurallı**

6. “En çok tarih ve edebiyat derslerine giriyordu.” Bu cümleyle ilgili aşağıda verilen açıklamalardan hangisi yanlıştır? A) Tek yargılı cümledir. (Doğru, sadece 'giriyordu' yüklemi var.) B) Kurallı cümledir. (Doğru, yüklem sonda.) C) Birden fazla cümle noktalama işareti ile ayrılmıştır. (Yanlış, tek cümle var.) D) Fiil cümlesidir. (Doğru, yüklem 'giriyordu' fiildir.) Cevap: **C) Birden fazla cümle noktalama işareti ile ayrılmıştır.**

Sayfa 157: Ölçme ve Değerlendirme (Ç Bölümü - Çoktan Seçmeli)

7. “Atatürk; sınıftaki işlerle ilgilendi, sorular sordu. Dershaneden çıkılacağı sırada itina ile muhafaza ettiği not defterini belli etmeden aldı. Bunu iç cebine yerleştirdi. Atatürk’ün yanında Hasan Âli, müsteşar İhsan Sungu ve bazı talim terbiye azaları bulunuyordu.” Bu parçada aşağıdakilerden hangisi yoktur? A) Bağlaçla bağlanan cümle (Yoktur.) B) Tek yargılı cümle (Son cümle tek yargılıdır: "bulunuyordu".) C) İçinde fiilimsi olan cümle (İkinci cümlede "çıkılacağı", "ettiği", "etmeden" fiilimsileri vardır.) D) Noktalama

işareti ile ayrılan birden fazla cümle (İlk cümle sıralı cümledir: "ilgilendi, sordu".) Cevap: **A)**

Bağlaçla bağlanan cümle

8. Aşağıdaki cümlelerden hangisi devrik bir fiil cümlesidir? A) Oyun demektir baştan aşağı çocukluk. (Devrik isim cümlesi - demektir) B) Araç oluyor böylece oyun. (Devrik fiil cümlesi - oluyor) C) Gerçekteki bağlantıyı ne güzel yakalamış. (Kurallı fiil cümlesi - yakalamış) D) Oynamanın armağanı hoşgörüdür. (Kurallı isim cümlesi - hoşgörüdür) Cevap: **B) Araç oluyor böylece oyun.**

9. (18 Mart Davetiyesi Sorusu) Bu davetiyede aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz? Davetiyede etkinlik tarihi (18 Mart 2021 Perşembe), saati (15.00), yeri (Atatürk Ortaokulu Konferans Salonu), konusu (18 Mart Çanakkale Şehitlerini Anma Günü) ve etkinlikler (Hatim ve Dua, Şiirler, Drama, Kahramanlık Türküleri) belirtilmiştir. Ancak anma gününün hangi şehirde gerçekleşeceği belirtilmemiştir. Cevap: **C) Anma gününün gerçekleşeceği şehre**

Sayfa 158: Ölçme ve Değerlendirme (Ç Bölümü - Çoktan Seçmeli)

10. (Bulmaca Kelimeleri Sorusu) Anlamları verilen kelimeleri bularak bulmacadaki yerlerine yerleştiriniz. Bu etkinlikte kelimelerin bulmacaya yerleştirilmesi isteniyor. Kelimeler şunlardır:

1. FİLOLOJİ
2. İDEAL
3. DİMAĞ
4. MÜREFFEH
5. UYGARLIK
6. TAHSİL
7. RASYONEL
8. VAZİFE
9. SAHA
10. İKTİSAT
11. ANİT
12. NUTUK
13. TEŞEBBÜS

Sayfa 159: Ek Değerlendirme

Aşağıda verilen tanılayıcı dallanmış ağaçtaki bilgilerden bazıları doğru, bazıları yanlıştır. İlk ifadeden başlayarak ve cevap oklarını takip ederek doğru çıkışa ulaşınız.

1. “Yeni arkadaşlar edinmek çok güzeldi.” cümlesi, olumlu bir isim cümlesidir. (Doğru: güzeldi - isim, olumlu) -> D
2. “Bütün arkadaşlarıyla birer birer tanıştım.” cümlesi, devrik bir fiil cümlesidir. (Yanlış: Kurallı fiil cümlesidir.) -> Y
3. “Mezuniyet etkinliğimiz önümüzdeki hafta gerçekleşecek.” cümlesi tek yargılı bir cümledir. (Doğru: Sadece 'gerçekleşecek' yüklemi var.) -> D
4. “Konuyla ilgili düşüncelerini bize anlatmadı.” cümlesi, olumsuz bir cümledir. (Doğru: anlat-ma-dı) -> D
5. “Eda sözlerimizi anlamadı, sorularımıza cevap vermedi.” cümlesi noktalama işareti ile ayrılan birden fazla cümleden oluşmuştur. (Doğru: Sıralı cümle) -> D

6. “Sabaha karşı köye varmıştı.” cümlesi isim cümlesidir. (Yanlış: Fiil cümlesidir - varmıştı) -> Y
7. “Cebinden çıkarttığı mendili bana uzattı.” cümlesi, içinde fiilimsi olan bir cümledir. (Doğru: çıkarttığı - sıfat fiil) -> D Takip edilen yol: D -> Y -> D -> D -> D -> Y -> D. Bu yol **6. çıkış**'a ulaştırır. Cevap: **6. çıkış**

(160. sayfadan devam ediyorum)

Sayfa 162: Hazırlık Çalışması

“Emek” kelimesi size neler çağrıştırıyor? Düşüncelerinizi söyleyiniz. Bu soru öğrencinin kişisel çağrışımlarını sormaktadır. Metin, Selim karakterinin emeğiyle değersiz bir tarlayı nasıl değerli hale getirdiğini anlatmaktadır.

Sayfa 166: 1. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Selim ilk gelişinde avukatın iş yerini neden sevmemiştir? Çünkü avukatın yazıhanesi eski bir deponun ön kesiminde, bağdadi bölmelerle ayrılmış, karanlık ve harap bir odaydı.

2. Selim tarlayı almadan önce tarla ne hâldeydi? Tarla ekildiğini gören veya hatırlayan yoktu, yaz kış su basardı, kovalık, yılan ve kurbağa yatağıydı. Kimse hayvanını bağlamazdı. Kısacası çok kötü durumdaydı, hatta "Bir yere kötü mü, Selim'in tarlası gibi" denirdi.

3. Karısıyla birlikte çalışan Selim, tarlada ne gibi değişiklikler yapmıştır? Tarlayı herkesten daha fazla sürmüşlerdir. Etrafına su basmasın diye bele kadar hendekler açmıştır. Bir kuyu açıp motor oturtmuş ve tarlayı sulamıştır. Tarlayı çok iyi işlemiş, "kına gibi" yapmıştır. Ayrıca tarla kenarına dam, ahır, samanlık, arabalık yapmış, damın önüne asmalar, çiçekler dikmiştir.

4. Avukat, Selim'in tarlasını neye benzetmiştir? Neden? Avukat, Selim'in tarlasını "kına gibi" diye tanımlamıştır. Çünkü o taraflarda iyi işlenmiş topraklara böyle denmektedir ve Selim'in tarlası da çok iyi işlenmiş durumdadır.

5. Avukat niçin Selim'i anmaktadır? Avukat, ülkenin neresinde işlenmemiş bir parça toprak veya gen bir tarla görse, Selim'in emeğini ve toprağı nasıl değerlendirdiğini hatırladığı için onu anmaktadır. "Selim olsa, bu tarla Selim'in eline geçse!.." diye düşünmektedir.

Sayfa 166: 2. Etkinlik

Aşağıda, metinde geçen bazı kelimelerin heceleri karışık bir şekilde verilmiştir. Kelimeleri bulunuz ve kelimelerin anlamlarını tahmin ediniz. Tahminlerinizi sözlükten kontrol ediniz.

- boy şeb -> **şebboy** (Tahmin: Bir çiçek türü)
- şik e -> **eşik** (Tahmin: Kapı girişi, basamak)
- mer kat -> **katmer** (Tahmin: Bir çiçek türü / Kat kat olan şey)
- di da bağ -> **bağdadi** (Tahmin: Eski bir yapı tekniği/malzemesi)
- maç girt sı -> **sığırtmaç** (Tahmin: Sığır güden kişi)

- sır na -> **nasır** (Tahmin: Deride oluşan sertlik)
- yet he -> **heyet** (Tahmin: Kurul, topluluk)

Sayfa 166: 3. Etkinlik

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

- **Metnin Konusu:** Avukatın, müvekkili olan çalışkan köylü Selim ile tanışması, Selim'in emek vererek değersiz bir araziye verimli bir tarlaya ve yaşam alanına dönüştürme hikayesi.
- **Metnin Ana Fikri:** Emek ve azimle çalışarak en zor koşullar bile iyileştirilebilir, değersiz görünen şeyler değerli hale getirilebilir ve bu çaba takdiri hak eder.

Sayfa 167: 4. Etkinlik

Okuduğunuz “Selim’i Anarken” adlı metindeki hikâye unsurlarını belirleyerek aşağıya yazınız.

- **Metnin Adı:** Selim’i Anarım
- **Kişiler/Varlıklar:** Anlatıcı (Avukat), Selim, Avukatın yanında çalışan çocuk, Yargıç, Tutanak yazıcısı, Tapu fen memuru, Selim'in karısı, tanıklar.
- **Yer:** Avukatın yazıhanesi, Selim'in tarlası (Kilizman'da), Ödemiş (mirasçının geldiği yer), Yalı kahveleri.
- **Zaman:** Belirsiz bir geçmiş zaman. Olaylar birkaç farklı günde (Selim'in yazıhaneye ikinci gelişi, keşif günü, üç yıl sonraki karşılaşma) geçer. Aynı onyedisinde keşif yapılmıştır.
- **Olay Örgüsü:** Selim'in avukatın yazıhanesine ikinci kez çiçekler ve domateslerle gelmesi, avukatın yenilenmiş yazıhanesi üzerine ve Selim'in tarlasını nasıl aldığı ve işlediği üzerine sohbet etmeleri. Belirlenen günde mahkeme heyetiyle tarlaya keşfe gidilmesi, Selim'in emeğiyle güzelleşen tarlanın ve evin görülmesi, ölçüm yapılması ve Selim'in misafirperverliği. Avukatın üç yıl sonra Selim ile son kez karşılaşması ve işlenmemiş topraklar gördükçe Selim'i anması.

Sayfa 167: 5. Etkinlik

Okuduğunuz metindeki gerçek ve kurgusal unsurları tespit ediniz. Tespit ettiğiniz gerçek ve kurgusal unsurları aşağıya yazınız.

- **Gerçek Unsurlar:** Avukatlık mesleği, yazıhane, tapu işlemleri, keşif yapılması, mahkeme kurulu (yargıç, yazıcı), fen memuru, tarla, dam, ahır, motorla sulama, çiçek ve sebze yetiştirme (şebboy, katmer, domates vb.), Kilizman, Ödemiş gibi yer adları (gerçek yerler olabilir), sığırtaçlık, gündelikçilik gibi işler, hediyeleşme.
- **Kurgusal Unsurlar:** Selim karakteri ve avukat karakteri (gerçek kişilerden esinlenilmiş olabilir ama metindeki halleri kurgusaldır), olay örgüsü, diyaloglar, Selim'in tarlasının spesifik hikayesi (ne kadarının gerçek olduğu bilinemez). Genel olarak metin, gerçek hayattan alınmış unsurlarla kurgulanmış bir hikayedir.

Sayfa 168: 6. Etkinlik

Aşağıda metinde geçen deyimler verilmiştir. Deyimlerin karşılarında verilen anlamlardan doğru olanı işaretleyiniz ve deyimleri kendi cümlelerinizde kullanınız.

- **gözüne kestirmek: a) Başarabileceğini ummak.** (Metindeki anlamı: Beğenmek, almaya karar vermek) (Cümle öğrenci tarafından kurulacak.)
- **gönlünü etmek: b) Birini razı ve hoşnut etmek.** (Cümle öğrenci tarafından kurulacak.)
- **başını ağrıtmak: b) Gereksiz sözlerle birini bunaltmak.** (Cümle öğrenci tarafından kurulacak.)
- **ayak basmak: b) Deniz, göl vb.nden karaya çıkmak.** (Metindeki anlamı: Bir yere gitmek, varmak) (Cümle öğrenci tarafından kurulacak.)

Sayfa 169: 7. Etkinlik

Sınıfınızda “emek”, “tembellik” ve “çalışkanlık” kelimelerinin size çağrıştırdıklarıyla ilgili bir konuşma yapınız. Konuşmanızda eleştirel konuşma stratejisini uygulayınız. (...) Konuşmalarınızda uygun geçiş ve bağlantı ifadeleri kullanmaya özen gösteriniz. Bu etkinlik, öğrencinin belirtilen kavramlar üzerine eleştirel konuşma yapmasını istemektedir.

Sayfa 169: 8. Etkinlik

Aşağıya “serbest yazma” yöntemini kullanarak seçeceğiniz bir konuda masal yazınız. (...) Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz. Bu etkinlik, öğrencinin serbest yazma yöntemiyle bir masal yazmasını istemektedir.

Sayfa 170: Hazırlık Çalışması

Çocuk hakları ile ilgili araştırma yapınız. Bütün çocukların bu haklardan yararlanabilmeleri için neler yapılabilir? Düşüncelerinizi söyleyiniz. Bu etkinlik, öğrencinin çocuk hakları konusunda araştırma yapmasını ve çözüm önerileri sunmasını istemektedir. Metin, tüm bebeklerin ve çocukların eşitliğine vurgu yapmaktadır.

Sayfa 172: 1. Etkinlik

Okuduğunuz şiirden alınan aşağıdaki dizelerde altı çizili olarak verilen kelimelerin anlamlarını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük’ten kontrol ediniz. (...) Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız.

- Güllerin en **hası**, en **goncası**
 - **hası:** Tahmin: En iyisi, en kalitelisi.
 - **goncası:** Tahmin: Henüz açmamış gül.
- **Serpilip** gelişsinler fidan gibi
 - **Serpilip:** Tahmin: Büyüyüp gelişmek. (Cümle kurma etkinliği öğrenciye aittir.)

Sayfa 172: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz şiire göre cevaplayınız.

1. Şiirde bebekler hangi varlıklara benzetiliyor? Bebekler insanlığın çiçeğine, güllerin en hasına, en goncasına benzetiliyor. Ayrıca sarışın olanlar ışık parçasına, esmer olanlar kapkara üzüm tanesine benzetiliyor. Gelişmeleri de fidana benzetiliyor.

2. Şair bebekleri neden insanların göz bebeği olarak nitelendiriyor? Çünkü şaire göre bebekler sadece anne babalarının değil, bütün bir yeryüzünün, bütün insanlığındır. Onlar insanlığın geleceği ve umududur. Bu nedenle çok değerlidirler ve korunmaları gerekir.

3. Şiirin en beğendiğiniz bölümü hangisidir? Neden? Bu soru öğrencinin kişisel tercihini sormaktadır.

4. Sizce şair şiire neden “Bebeklerin Ulusu Yok” başlığını koymuş olabilir? Çünkü şair, dünyanın neresinde olursa olsun bebeklerin başlarını tutuşlarının, bakışlarındaki merakın, ağlarken çıkardıkları seslerin aynı olduğunu, fiziksel görünüşleri (sarışın, esmer vb.) farklı olsa da özünde hepsinin insanlığın bir parçası olduğunu vurgulamak istemiştir. Bebeklikte milliyet ayrımının olmadığını anlatmak istemiştir.

5. “Serpilip gelişsinler fidan gibi” dizesinde kullanılan söz sanatı hangisidir?

Nedenleriyle açıklayınız. Bu dizede **benzetme (teşbih)** sanatı kullanılmıştır. Bebeklerin büyüüp gelişmesi, bir fidanın serpilip gelişmesine benzetilmiştir. "Gibi" benzetme edatı kullanılmıştır.

Sayfa 172: 3. Etkinlik

Aşağıya okuduğunuz şiirle ilgili üç soru yazınız. Yazdığınız soruları arkadaşlarınıza sorarak onlardan cevaplamalarını isteyiniz. Bu etkinlik, öğrencinin şiirle ilgili sorular üretmesini istemektedir. Örnek sorular:

1. Şair neden babalara ve analara sesleniyor?
2. Şiirde savaş ve yıkımdan söz edilmemesi neden isteniyor?
3. Şair "İlk kez yurumdan uzakta yaşadım bu duyguyu" derken hangi duyguyu kastediyor olabilir?

Sayfa 173: 4. Etkinlik

Okuduğunuz şiirin konusunu ve ana duygusunu aşağıya yazınız.

- **Şiirin Konusu:** Tüm dünya bebeklerinin ortak özellikleri, masumiyetleri, insanlık için değerleri ve korunmaları gerektiği.
- **Şiirin Ana Duygusu:** Evrensel çocuk sevgisi, barış isteği, umut.

Sayfa 173: 5. Etkinlik

Aşağıda verilen cümlelerdeki anlatım bozukluğunun nedenini belirterek doğru cümleyi aşağıya yazınız.

- Herkes bu durumda kendi çıkarını düşünüyor, başkasını düşünmüyordu. -> **Özne eksikliği** (İkinci cümledeki öznesi "herkes" olmalı). Doğrusu: Herkes bu durumda kendi çıkarını düşünüyor, **herkes** başkasını düşünmüyordu. VEYA Herkes bu durumda kendi çıkarını düşünüyor, kimse başkasını düşünmüyordu.

- Okula gelmiyor, ihmal ediyordu. -> **Nesne eksikliği** (Neyi ihmal ediyordu? -> Okulu). Doğrusu: Okula gelmiyor, **okulu** ihmal ediyordu.
- Doktorunu tanıyoruz ve sonsuz güveniyoruz. -> **Dolaylı tümleç eksikliği** (Kime güveniyoruz? -> Ona/Doktoruna). Doğrusu: Doktorunu tanıyoruz ve **ona (doktoruna)** sonsuz güveniyoruz.
- Bugün ben temizlik, o ise yemek yaptı. -> **Yüklem eksikliği** (Ben ne yaptım? -> yaptım). Doğrusu: Bugün ben temizlik **yaptım**, o ise yemek yaptı.
- Sınıf arkadaşlarımdan biri zeki, diğeri zeki değildi. -> **Ek eylem eksikliği** (Biri zeki **idi**). Doğrusu: Sınıf arkadaşlarımdan biri zekiydi, diğeri zeki değildi.
- Temiz elbiseler giyip misafirlğe gidildi. -> **Çatı uyumsuzluğu** (Özne belirsiz (edilgen fiil - gidildi) ama fiilimsi etken (giyip)). Doğrusu: Temiz elbiseler **giyilip** misafirlğe gidildi. VEYA Temiz elbiseler **giyerek** misafirlğe **gittiler**.
- Köpeğin arkamızdan havlamasını ve bakmasını unutamıyoruz. -> **Tamlayan eksikliği** (Neye bakmasını? -> Bize). Doğrusu: Köpeğin arkamızdan havlamasını ve **bize** bakmasını unutamıyoruz.
- Bir ay içerisinde bisiklet sürmesini öğrendi. -> **Gereksiz iyelik eki kullanımı** ('sürmesini' yerine 'sürmeyi'). Doğrusu: Bir ay içerisinde bisiklet **sürmeyi** öğrendi.

Sayfa 174: 6. Etkinlik

Aşağıdaki medya metninin bilgilendirme, olay yorumlama, eğlendirme, ikna etme ya da kültür aktarma amaçlarından hangisi ya da hangileri için hazırlanmış olduğunu altına yazınız. Metin, "Dünya Çocuklarının Favori Oyunları" başlığı altında farklı ülkelerden çocuk oyunlarını tanıtmaktadır. Amacı, farklı kültürlerdeki çocuk oyunları hakkında **bilgilendirme** ve bu oyunları tanıtarak **kültür aktarmadır**. Aynı zamanda oyunları anlatarak **eğlendirme** amacı da taşıyabilir.

Sayfa 175: 7. Etkinlik

"Çocuk Hakları" konusunda düşüncelerinizi mantıksal bir bütünlük içerisinde ifade edecek şekilde ve görsel, işitsel vb. destekleyici materyaller kullanarak bir sunum hazırlayınız. Bir sonraki derste sunumunuzu yapmak üzere prova yapınız. Bu etkinlik, öğrencinin Çocuk Hakları konusunda bir sunum hazırlamasını istemektedir.

Sayfa 175: 8. Etkinlik

Aşağıya "Çocuk olmak" konusunda yazma sürecine uygun bilgilendirici bir metin yazınız. (...) Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz. Bu etkinlik, öğrencinin "Çocuk olmak" konusunda bilgilendirici bir metin yazmasını istemektedir.

Sayfa 176: Hazırlık Çalışması

Sınıfınızda birey toplum ilişkisi konusunda bir tartışma ortamı oluşturunuz. Tartışma sonucunda ulaşılan sonuçların doğru olduğunu düşünüyor musunuz? Nedenleriyle açıklayınız. Bu etkinlik, öğrencinin bir sınıf tartışmasına katılmasını ve sonuçları değerlendirmesini istemektedir.

Sayfa 180: 1. Etkinlik

Okuduğunuz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. (...) Tahminlerinizin doğruluğunu TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ediniz. (...) Öğrendiğiniz kelimeleri birer cümlede kullanınız. Bu etkinlik, "Birey-Toplumsallık" metnindeki bilinmeyen kelimelerle ilgilidir. Metinde geçen "sorgulamak", "kuşku", "varsayalım", "pekiştirmek", "bireyselleştirmek", "indimizde", "mensubiyet", "aidiyet", "tanıtlama", "özlem", "üretken", "sav", "katman", "soyutlamak", "ödünç almak", "asalaklar", "beleşçiler" gibi kelimeler üzerinde durulabilir.

Sayfa 180: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metne göre cevaplayınız.

1. Yazara göre insanın bireyselleşme yolundaki özlemleri nelerdir? Ekonomik özgürlük, düşünce özgürlüğü, inanç özgürlüğü, gezme, dolaşma, konuşma özgürlüğü, iş seçme özgürlüğü gibi özlemler sayılmıştır. Ancak yazar, en gerçekçi özlemin kişiyi üretken kılaacak eğitimi ve öğrenimi elde edebilme özlemi ve özgürlüğü olması gerektiğini belirtir.

2. Metne göre özgürlüğün yolunu açan nedir? Metne göre özgürlüğün yolunu açan **üretkenliktir**. Üretken toplumlar ve bireyler daha özgür, daha az bağımlı ve daha saygındır.

3. Yaşam savaşında bizi ayakta tutan şey yazara göre nedir? Yazara göre yaşam savaşında bizi ayakta tutan, toplumun desteği ve toplumun kazandırdıklarıdır.

4. Yazar hangi sözleri adamakıllı sözler olarak nitelendiriyor? Neden? Yazar, "Vatan borcu... Namus borcu... İnsanlık borcu..." sözlerini adamakıllı (anamlı) bulduğunu belirtiyor. Bunun nedenini, insanın toplumdan sürekli bir şeyler aldığı (doğa, dil, güven, sevgi, tarih vb.) ve karşılığında bir şeyler vermezse borçlu kalacağı, dengenin bozulacağı düşüncesiyle açıklar. Bu borçlar, topluma karşı sorumlulukları ifade eder.

5. Sizce toplumun bireylere kazandırdığı ahlaki ve kültürel değerler nelerdir? Bu soru metinden doğrudan cevaplanamaz, öğrencinin kendi düşüncesini ifade etmesi beklenir. Metinde toplumdan alınanlar arasında dil, güven, dayanışma, sevgi, tarih gibi unsurlar sayılmıştır.

Sayfa 181: 3. Etkinlik

Aşağıdaki soruları cevaplayarak okuduğunuz metnin türünü belirleyiniz.

- 1. Metinde anlatılanlar insanları ya da toplumu mu ilgilendirmektedir?** Evet, birey ve toplum ilişkisini ele alıyor.
- 2. Anlatılmak istenen düşünce, samimi bir dille mi anlatılmıştır?** Evet, yazar "düşünürüm", "kanımca", "bana öyle geliyor", "diye düşünüyorum" gibi ifadelerle kişisel ve samimi bir üslup kullanmıştır.
- 3. Yazar metinde anlattığı düşüncelerle ilgili kanıtlar sunarak (...) ispatlamaya çalışmış mıdır?** Hayır, kesin kanıtlar sunmaktan çok kişisel düşüncelerini, yorumlarını ve Sokrates'ten bir alıntı yaparak görüşlerini desteklemeye çalışmıştır. İspat amacı ön planda değildir.
- 4. Yazar kendi düşüncelerini mi yoksa başkasının düşüncelerini mi anlatmıştır?** Yazar, büyük ölçüde kendi düşüncelerini anlatmıştır. **Metnin Türü:** Deneme

Sayfa 181: 4. Etkinlik

Yukarıdaki örnekten yararlanarak okuduğunuz metinden karşılaştırma cümleleri bularak aşağıya yazınız.

- (...) çocukluğumuza, genç-liğimize pek de benzemeyen aynadaki görüntümüz kuşkuya düşürmez bizi... (Şimdiki görüntü ile geçmişteki görüntü karşılaştırılıyor.)
- Kişi, başkalarından iyi bildiği, başkalarından iyi yapabildiği şeyle özgürdür. (Kişinin durumu başkalarıyla karşılaştırılıyor.)
- Üretken toplumlar, üretken bireylerdir çağımızda, ötekilerden daha özgür, daha az bağımlı, daha çok saygın olanlar. (Üretken olanlarla olmayanlar karşılaştırılıyor.)
- Yetişkinler de öyle, insan yaşamı, toplumsal bir yaşam. Arılarinki, karıncalarınki gibi... (İnsan yaşamı arıların ve karıncaların yaşamıyla karşılaştırılıyor.)

Sayfa 181: 5. Etkinlik

Yazarın metinde aşağıdaki düşünceyi geliştirme yollarından hangilerini kullandığını işaretleyiniz. Bu düşünceyi geliştirme yolunun kullanıldığını nasıl anladınız? Açıklayınız.

- ✓ **Tanımlama:** Birey kavramı açıklanmaya çalışılmıştır ("Birey denilince varlığının bilincinde olan insandan söz edildiğini düşünürüm."). Bireyi birey yapan öğeler sıralanmıştır.
- ✓ **Örneklendirme:** İssız adada yaşayan adam örneği verilmiştir . İnsanın bireyselleşme yolundaki özlemlerine örnekler verilmiştir (Ekonomik özgürlük, düşünce özgürlüğü vb.). Toplumdan alınanlara örnekler verilmiştir (Doğa, dil, güven vb.). "Vatan borcu, Namus borcu, İnsanlık borcu" örnek olarak verilmiştir.
- ✓ **Tanık Gösterme:** Yunus Emre'nin ("Bir ben vardır bende, benden içeri...") ve Sokrates'in ("Kişi, başkalarından iyi bildiği...") sözlerine yer verilmiştir.
- ✓ **Benzetme:** İnsan yaşamı arıların ve karıncaların yaşamına benzetilmiştir ("Arılarinki, karıncalarınki gibi...").
- ✓ **Karşılaştırma:** (4. etkinlikte örnekleri verildi.)

Sayfa 182: 6. Etkinlik

Aşağıdaki cümleleri okuyunuz. Cümlelerin altlarına anlatım bozukluğunun nedenini yazınız. Cümlelerdeki anlatım bozukluklarını düzelterek cümleleri yeniden yazınız.

- Bu dergide hem yanlışlar var hem de okunacak gibi değil. -> **Ek eylem eksikliği** (yanlışlar vardır). Doğrusu: Bu dergide hem yanlışlar var hem de dergi okunacak gibi değil.
- Babalar çocuklarına hep inanır, kolayca bağışlar. -> **Nesne eksikliği** (Kimi bağışlar? -> onları/çocuklarını). Doğrusu: Babalar çocuklarına hep inanır, **onları (çocuklarını)** kolayca bağışlar.
- Çocuklarını yanına çağırdı ve hediyeler dağıttı. -> **Dolaylı tümleç eksikliği** (Kime dağıttı? -> onlara/çocuklarına). Doğrusu: Çocuklarını yanına çağırdı ve **onlara (çocuklarına)** hediyeler dağıttı.

- Bugünkü sınava ben, yarınkine Emre girecek. -> **Yüklem eksikliği** (Ben ne yapacağım? -> gireceğim). Doğrusu: Bugünkü sınava ben **gireceğim**, yarınkine Emre girecek.
- Arkadaşlarım çok çalışkan, ama umutlu değildi. -> **Ek eylem eksikliği** (çalışkandı). Doğrusu: Arkadaşlarım çok çalışkandı, ama umutlu değildi.
- Bütün gün dergi okuma ve televizyon izlemek çok hoşuma gidiyor. -> **Fiilimsi uyumsuzluğu** (dergi okuma yerine dergi okumak). Doğrusu: Bütün gün dergi **okumak** ve televizyon izlemek çok hoşuma gidiyor.
- Resim yapmayı senden çok severim. -> **Anlam belirsizliği / Karşılaştırma hatası** (Senin resim yapmayı sevdiğinden mi çok severim, yoksa seni sevdiğimden mi çok severim?). Doğrusu (ilk anlama göre): Resim yapmayı senin sevdiğinden çok severim. Doğrusu (ikinci anlama göre): Resim yapmayı, seni sevdiğimden daha çok severim.

Sayfa 182: 7. Etkinlik

Sınıfınızda “günümüzde bireylerin kendileri gibi olması ve kendilerini birey gibi ifade etmelerinin önündeki engellerin neler olduğu” konulu bir konuşma yapınız. **Konuşmanızda empati kurma stratejisini uygulayınız. (...) Konuşmalarınızda kelimeleri anlamlarına uygun kullanmaya özen gösteriniz.** Bu etkinlik, öğrencinin empati kurarak belirtilen konuda konuşma yapmasını istemektedir.

Sayfa 183: 8. Etkinlik

“Kişi; başkalarından iyi bildiği, iyi yapabildiği şeyle özgürdür.” cümlesi ile ifade edilen görüşe katılıyor musunuz? Neden? sorularından hareketle sınıfınızda bir tartışma ortamı oluşturunuz. (...) Tartışmanın ardından aşağıya konu hakkındaki düşüncelerinizi anlattığınız bilgilendirici bir metin yazınız. (...) Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz. Bu etkinlik, öğrencinin Sokrates'in sözü üzerine tartışmasını ve ardından konuyla ilgili bir yazı yazmasını istemektedir.

Sayfa 184: Hazırlık Çalışması

Özgürlük sizce nedir? Haklar ve özgürlük arasında sizce nasıl bir ilişki vardır? Düşüncelerinizi söyleyiniz. Bu soru öğrencinin kişisel düşüncelerini sormaktadır. Dinlenecek olan "Kurtla Köpek" metni, muhtemelen özgürlük temasını işlemektedir.

Sayfa 184: 1. Etkinlik

Anlamları verilen sözcükleri bularak numaralandırılmış yerlere yazınız. Bu bir bulmaca etkinliğidir. Anlamlara göre kelimeler şunlardır:

- **Yukarıdan Aşağı:**
 1. HÜRRİYET
 2. ANACAN
 3. BİÇARE
 4. GÖZE ALMAK
 5. ZÂİYET (Metinde "zâiyyet" geçebilir)
- **Soldan Sağa:** 2. ZERRE 6. SIPSIZ 7. SEMİZ 8. ASIL 10. PERİŞAN OLMAK (Not: Bu kelimelerin dinlenecek metinde geçip geçmediği metin olmadan bilinemez.)

Sayfa 185: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre cevaplayınız. Bu sorular dinlenen "Kurtla Köpek" metniyle ilgilidir ve metin içeriği olmadan cevaplanamaz. Sorular şunlardır:

1. Metinde geçen “fûlûsuahmere muhtaç” kelime grubunun anlamını araştırarak bu kelime grubunu cümle içinde kullanınız.
2. Kurt, köpeklerle karşılaştığında ne düşünmüş?
3. Köpeğin boynunda neden yara varmış?
4. Kurt, köpeğin teklifini neden geri çevirmiş?
5. Siz kurdun yerinde olsaydınız ne yapardınız?

Sayfa 185: 3. Etkinlik

Dinlediğiniz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız. Bu etkinlik, dinlenen "Kurtla Köpek" metninin konusunu ve ana fikrini bulmayı istemektedir.

Sayfa 185: 4. Etkinlik

Dinlediğiniz metindeki varlık sayısı kadar öğrencinin bulunduğu gruplar oluşturunuz. Grubunuzdaki öğrenciler arasında rol dağılımı yaparak dinlediğiniz metni canlandırınız. Bu etkinlik, öğrencinin dinlediği metni grupla canlandırmasını istemektedir.

Sayfa 185: 5. Etkinlik

Aşağıdaki cümleleri okuyunuz. Cümlelerden anlatım bozukluğu olanları işaretleyiniz.

- ✓ Şirketteki mevcut ikililik günden güne büyüyor. (Gereksiz sözcük kullanımı: "mevcut ikililik" yerine "ikililik")
- Deneyimlerinden hareketle bu sonuca varıyor. (Anlatım bozukluğu yok.)
- ✓ Yanına gidiniz, konuşarak derdinizi anlatınız. (Gereksiz sözcük kullanımı: "konuşarak anlatınız" yerine "anlatınız")
- ✓ Problemi çözmek için iki arkadaş üç saat süre ile uğraştılar. (Gereksiz sözcük kullanımı: "süre ile" gereksiz, "üç saat uğraştılar" yeterli.)
- ✓ Japonya'daki arkadaşıyla on yıl boyunca mektuplaştılar. (Ek yanlışlığı: "mektuplaşmak" zaten karşılıklı yapılı, "-ler" eki gereksiz.)
- Az kalsın merdivenlerden düşüyordu. (Anlatım bozukluğu yok.)
- Çocukların davranış biçimlerinde gariplikler gördü. (Anlatım bozukluğu yok.)
- ✓ Takımın, boyu en kısa oyuncusu bendim. (Gereksiz sözcük kullanımı: "boyu kısa oyuncusu" veya "en kısa oyuncusu" yeterli.)

Sayfa 186: 6. Etkinlik

Sınıfınızda “özgürlük” konulu bir konuşma yapınız. Konuşmanızda yaratıcı konuşma stratejisini uygulayınız. (...) Konuşmalarınızda yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanmaya özen gösteriniz. Bu etkinlik, öğrencinin "özgürlük" konusunda yaratıcı konuşma yapmasını istemektedir.

Sayfa 186: 7. Etkinlik

Aşağıya “Kurtla Köpek” adlı metnin konusu ve ana fikrinden hareketle mizahi öğeler kullanarak hikâye edici bir metin yazınız. (...) Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız. Bu etkinlik, öğrencinin dinlediği metinden yola çıkarak mizahi bir hikaye yazmasını istemektedir.

Sayfa 190: Ölçme ve Değerlendirme (A Bölümü - Birlikte Başarıyoruz Metni)

Aşağıdaki soruları “Birlikte Başarıyoruz” adlı metne göre cevaplayınız. 1. **İmece nedir? Metinden hareketle imeceye örnekler veriniz.** İmece, köy yaşantısında insanların ihtiyaca göre birbirlerine yardım etmesi ve bunun için hiçbir karşılık beklememesi geleneğidir. Metindeki örnekler: Birlikte sırasıyla tarlalardaki ürünleri toplamak, köy meydanını temizlemek, evleri boyamak, köyün okulunu tamir etmek.

2. **Toplum dayanışması için neler yapabileceğimizi sözlü olarak ifade ediniz.** Metne göre toplum dayanışması için Yeşilay gibi toplum yararına çalışan kurumlarda gönüllü olabiliriz, yaşlılara yardım edebiliriz, parkımızı el birliği ile çöplerden temizleyebiliriz.

3. **Dayanışma içindeyken nelere dikkat etmeliyiz?** Dayanışma içindeyken saygı, empati ve paylaşma duygularını gözetmeliyiz. Birbirimize saygı duymalı, nezaketle davranmalı ve kırmamalıyız. Empati geliştirmeli, farklı düşünceleri dinlemeli ve saygı göstermeliyiz. Paylaşmayı öğrenmeliyiz; sevinci, üzüntüyü, duygu ve düşünceleri paylaşmalıyız.

Sayfa 191: Ölçme ve Değerlendirme (B Bölümü - Anlatım Bozukluğu Nedenleri)

Aşağıdaki anlatımı bozuk cümleleri harf ile verilen anlatım bozukluğu nedenleriyle eşleştirerek harfleri yay araçların içine yazınız.

1. Her şair, okura kazandırmak istediği bir şey vardır. -> **(e) Özne eksikliği** (Şairin... vardır olmalıydı veya yüklem uyumsuz.)
2. Söylediklerini hiçbirimiz anlamadık. -> **Anlatım bozukluğu yok.** (Şıklarda eşleşecek bir neden yok.)
3. Onun elinden tuttu ve yolun karşısına geçirdi. -> **(c) Nesne eksikliği** (Kimi geçirdi? -> onu)
4. Bu film sizi çok güldürecek, hoş vakit geçirecek. -> **(f) Dolaylı tümleç eksikliği** (Kime geçirecek? -> size)
5. Bu soruların hangisinin zor, hangisinin zor olmadığına karar verin. -> **(d) Fiilimsi eksikliği** (zor **olup**, zor olmadığına)
6. Yaptığı yaramazlıklarla öğretmenin gözüne girdi. -> **(ç) Deyim yanlışlığı** ("gözüne girmek" olumlu bir deyimdir, yaramazlıkla gözüne girilmez, "gözünden düşmek" veya başka bir ifade olmalı.) (Not: a) Zamir eksikliği, b) Tamlayan yanlışlığı boşta kalmıştır. 2. cümlede bozukluk yoktur.)

Sayfa 191: Ölçme ve Değerlendirme (C Bölümü - Düşünceyi Geliştirme Yolları)

Aşağıdaki cümlelerden doğru olanların yanını “D”, yanlış olanların yanına “Y” yazınız.

1. “Nesne alan fiillere geçişli fiil denir.” cümlesinde tanımlamaya başvurulmuştur. (D)
2. Edebiyatımızda olay hikâyesi yazan birçok yazarımız vardır. Bunlardan bazıları Ömer Seyfettin, Refik Halit Karay, Sabahattin Ali’dir.” parçasında tanık göstermeye başvurulmuştur. (Y - Örnekleme yapılmıştır.)

3. “Adana yaylaları, şehir merkezine göre çok serindir.’ cümlesinde karşılaştırmaya başvurulmuştur. (D)
4. “Deneme türünde yazar, (...) Nurullah Ataç ‘Deneme benin ülkesidir.’ der.” paragrafında örneklemeye başvurulmuştur. (Y - Tanık gösterme yapılmıştır.)
5. “Deneme sınavımızda 25 soru vardı. Bu sorulardan 15’i çoktan seçmeli, 5’i eşleştirme, 5’i de boşluk doldurma şeklindeydi.” parçasında sayısal verilerden yararlanılmıştır. (D)

Sayfa 191: Ölçme ve Değerlendirme (Ç Bölümü - Çoktan Seçmeli)

1. Aşağıdakilerden hangisinde deyim, açıklamasıyla birlikte verilmiştir? Cevap: **D)**
Babasının cömertliğini herkes bilir, babası eli açık biridir. ("eli açık olmak" deyimini "cömert" kelimesiyle açıklanmıştır.)

Sayfa 192: Ölçme ve Değerlendirme (Ç Bölümü - Çoktan Seçmeli)

2. Vapurun Haydarpaşa’ya bıraktığı Ankara yolcuları arasında, trende yerinin emin olmasından dolayı, derin bir huzurla, garın mermer merdivenlerinden ağır ağır çıkıyor, kendisini dört beş yaşlarındaki cılız kızının elinden sıkı sıkıya tutan karısı ve iki şişkin bavulu üst üste bağlayıp sırtına almış olan markalı bir istasyon hamalı takip ediyordu. Bu parçada hikâye unsurlarından hangisi yoktur?

- Mekân (yer): Haydarpaşa Garı. Var.
- Şahıs kadrosu: Ankara yolcusu (adam), karısı, kızı, hamal. Var.
- Olay örgüsü: Bir Ankara yolcusunun ailesi ve hamalla birlikte Haydarpaşa Garı'nda trenden inip merdivenleri çıkması. Var.
- Zaman: Belirtilmemiş (Ne zaman olduğu belli değil). Yok. Cevap: **B) Zaman**

3. (Öznel/Nesnel Cümle Sembol Sorusu)

- Bahçedeki çiçekleri koklamaya doyamadı. -> Öznel (Doyamadı ifadesi kişisel) - **m, P, r**
- Abimle geçirdiğimiz zamanları özledim. -> Öznel (Kişisel duygu) - **m, P, r**
- Türkçe yazılışı çarşamba günü yapılacak. -> Nesnel (Kanıtlanabilir bilgi) - **q, s**
- Bahçedeki çiçekler açmış. -> Nesnel (Gözlemlenebilir durum) - **q, s** İstenen semboller: q, s, m. Soru kökündeki sembol ataması hatalı görünüyor ("m, P r" ve "q, s, m"). Eğer Öznel = X, Nesnel = Y dersek sıralama X, X, Y, Y olur. Şıklarda buna uygun bir yapı yok. Soru hatalı olabilir.

4. Aşağıdakilerden hangisinde anlatım bozukluğu vardır? Cevap: **A) Bu evde ne oda kaldı ne de kitap.** ("ne... ne..." bağlacı yüklemi olumsuz yapar, "kalmadı" olmalıydı. VEYA Bu evde ne oda ne de kitap kaldı.)

5. “Köyün yolunu tuttular ve öğleden sonra varabildiler.” Bu cümledeki anlatım bozukluğunun nedeni aşağıdakilerden hangisidir? Cevap: **C) Dolaylı tümleç eksikliği** (Nereye varabildiler? -> köye / oraya) Doğrusu: Köyün yolunu tuttular ve köye (oraya) öğleden sonra varabildiler.

Sayfa 193: Ölçme ve Değerlendirme (Ç Bölümü - Çoktan Seçmeli)

6. Aşağıdakilerden hangisinde anlatım bozukluğu vardır? Cevap: C) Sağlığına çok dikkat ediyor, iyi besleniyordu. (Anlatım bozukluğu yok gibi görünüyor. Diğer şıklara bakalım: A) "Çok çeşitli" gereksiz olabilir ama bozukluk sayılmayabilir. B) Anlatım bozukluğu yok. D) Anlatım bozukluğu yok. Bu soruda da belirgin bir bozukluk olmayabilir veya gözden kaçan bir detay var.) Tekrar C'ye bakarsak: Belki "sağlığına dikkat etmek" ile "iyi beslenmek" arasında bir özne-yüklem uyumsuzluğu ima ediliyor olabilir ama pek olası değil. Eğer A şıkkındaki "çok çeşitli" gereksiz sözcük kullanımı kabul edilirse cevap A olabilir. Ancak C şıkında bir bozukluk görünmüyor.

7. “Kitabımı üç yılda yazdım ama basılmadı.” cümlesindeki anlatım bozukluğunun özdeşi hangisinde vardır? Cümledeki bozukluk: **Özne eksikliği** (Basılmayan ne? -> Kitabım/O). Doğrusu: Kitabımı üç yılda yazdım ama **kitabım (o)** basılmadı. Özdeş bozukluk arayalım: A) Biraz sonra onlarla konuşup onları yatıştıran bir ses duydum. (Bozukluk yok.) B) Hastanenin tadilatı bitti ancak bu sene açılmayacak. -> **Özne eksikliği** (Açılmayacak olan ne? -> Hastane/O). Doğrusu: Hastanenin tadilatı bitti ancak **hastane (o)** bu sene açılmayacak. Bu cümledeki bozukluk özdeştir. C) Oturma odasından televizyonun sesi duyuluyordu. (Bozukluk yok.) D) Çalışmadan başaramayacağımızı her zaman söylüyoruz. (Bozukluk yok.) Cevap: **B) Hastanenin tadilatı bitti ancak bu sene açılmayacak.**

8. (Sağlıklı Yaşam Afişi Sorusu) Sağlıklı yaşam için verilen uyarılardan hangisinde anlatım bozukluğu vardır? Cevap: B) Spor yapıp hareketli olmalıyız. (Çatı uyuşmazlığı: "yapılıp" edilgen, "olmalıyız" etken. Doğrusu: Spor **yapıp** hareketli olmalıyız.)

Sayfa 194: Ölçme ve Değerlendirme (Ç Bölümü - Çoktan Seçmeli)

9. “Herkes biliyor ki yemek yapmak benim, çay demlemek senin görevin.” Bu cümledeki anlatım bozukluğu aşağıdakilerden hangisiyle giderilebilir? Cevap: C) “benim” kelimesinden sonra “görevim” kelimesi getirilerek (Eksik kelime: benim görevim)

10. (Nuri Pakdil Biyografisi Sorusu) Yukarıda verilen Nuri Pakdil’in biyografisinde verilen hangi yıllara ait cümlelerde anlatım bozuklukları vardır?

- 1984: Bu yıla kadar aylık olarak okuyucuyla buluşan dergi, Orta Doğu’daki edebiyat ve İslamcı düşüncenin gelişiminden Türk edebiyat çevrelerini de haberdar etti. (Anlatım bozukluğu yok gibi.)
- 1997: 6 kitaptan oluşan “Otel Gören Defterler” başlıklı deneme serilerini bu tarihten sonra okuyucuyla buluştu. (Yüklem yanlışlığı/Özne-yüklem uyumsuzluğu: "buluştu" yerine "buluşturdu" olmalı.) -> **1997’de bozukluk var.**
- 2015: Kudüs’e giderek Mescid-i Aksa’da cuma namazı kıldı. (Anlatım bozukluğu yok.) Şıklarda 1997 ile birlikte verilen yıla bakalım: B) 1984-1997: 1984’te belirgin bozukluk yok. Cevap: Şıklara göre sadece 1997’de kesin bozukluk var. Başka bir bozukluk gözden kaçmış olabilir mi? 1984’teki cümlede "gelişiminden... haberdar etti" ifadesi biraz dolaylı ama bozukluk sayılmayabilir. Sadece 1997’deki bozukluğa göre şık işaretlenemiyor. Soruda veya metinde hata olabilir. Ancak en bariz hata 1997’dedir.

Sayfa 195: Ek Değerlendirme

Aşağıda verilen tanılayıcı dallanmış ağaçtaki bilgilerden bazıları doğru, bazıları yanlıştır. İlk ifadeden başlayarak ve cevap oklarını takip ederek doğru çıkışı ulaşırsınız.

1. “Seni buraya yargılamak için değil, yol göstermek için getirdim.” cümlesinde anlatım bozukluğu yoktur. (Doğru) -> D
 2. “Bir haftadan beri ne onu görmüş ne de haber almıştık.” cümlesinde yer tamlayıcısı eksikliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır. (Doğru: kimden haber almıştık? -> ondan) -> D
 3. “Onlara bakmalı ama dinlememelisiniz.” cümlesinde nesne eksikliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır. (Doğru: kimi dinlememelisiniz? -> onları) -> D
 4. “Çevredekiler turistlere yardım etti ve kıyıya çıkardı.” cümlesinde nesne eksikliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır. (Doğru: kimi çıkardı? -> onları/turistleri) -> D
- Takip edilen yol: D -> D -> D -> D. Bu yol **1. çıkış**'a ulaştırır. Cevap: **1. çıkış**

Sayfa 198: Hazırlık Çalışması

Sabah kahvaltı yapmadan okula giderseniz sizce gün içerisinde ne gibi sorunlarla karşılaşsınız? Düşüncelerinizi söyleyiniz. Metne göre, kahvaltı yapılmadığında kan şekeri düşer; buna bağlı olarak yorgunluk, baş ağrısı, dikkat ve algılama azlığı gibi sıkıntılar yaşanır .

Sayfa 200: 1. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Akşam yemeğini yedikten sonra sabaha kadar geçen sürede vücudumuzda neler olur?

Akşam yemeği ile sabah arasında geçen yaklaşık on iki saatlik sürede vücut, kandaki besinlerin tümünü kullanır .

2. Protein yönünden zengin besinlerin vücudumuz için yararları nelerdir? Süt, yumurta, peynir gibi protein yönünden zengin besinler kan şekerini düzenleyerek yorgunluk, açlık gibi duyguların önlenmesinde etkili olurlar.

3. Sebze ve meyve yemenin sağlığımız için önemi nedir? Vitaminler bakımından zengin olan meyve ve sebzeler (örneğin portakal, domates), kahvaltıda tüketilen diğer besinlerin vücudumuz için daha yararlı olmasını sağlarlar .

4. Kahvaltıda içilebilecek en sağlıklı içecek nedir? Neden? Kahvaltıda içilebilecek en sağlıklı içecek süttür. Çay, besinlerde bulunan yararlı maddelerin kullanımını azaltabilir.

5. Siz metinde verilen kahvaltı örneklerinden hangisini seçersiniz? Neden? Bu soru öğrencinin kişisel tercihini sormaktadır. Metinde dört farklı kahvaltı örneği sunulmuştur .

Sayfa 200: 2. Etkinlik

Metinde geçen aşağıdaki kelimelerin anlamlarını metindeki bağlamından hareketle tahmin ediniz ve tahminlerinizi “X” işareti ile belirleyiniz.

- **vitamin:** ✓ Besinlerde bulunan, (...) vücudun sağlıklı gelişimi açısından gerekli olan (...) organik madde.
- **marmelat:** ✓ Rendelenen veya ezilen meyvelerin şekerle kaynatılıp püre kıvamına getirilmesiyle yapılan (...) tatlı.
- **dinamik:** ✓ Canlı.

Sayfa 200: 3. Etkinlik

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

- **Metnin Konusu:** Sabah kahvaltısının önemi, kahvaltı yapılmadığında ortaya çıkan sorunlar, kahvaltıda tüketilmesi gereken besinler ve sağlıklı kahvaltı örnekleri.
- **Metnin Ana Fikri:** Sağlıklı ve dengeli bir yaşam için günün en önemli öğünü olan sabah kahvaltısı düzenli olarak yapılmalı ve kahvaltıda protein, vitamin gibi gerekli besin öğelerini içeren yiyecekler tüketilmelidir.

Sayfa 201: 4. Etkinlik

Aşağıya okuduğunuz metinle ilgili üç soru yazınız. Yazdığınız soruları arkadaşlarınıza sorunuz. Arkadaşlarınızdan aldığınız cevapları soruların altlarına yazınız. Bu etkinlik, öğrencinin metinle ilgili sorular üretmesini istemektedir. Örnek sorular:

1. Kahvaltıda yumurta nasıl pişirilmelidir? Neden?
2. Kahvaltıda çay yerine hangi içecekler tercih edilebilir?
3. Kahvaltılık tahıl ürünleri tüketilirken yanında ne yenmelidir?

Sayfa 201: 5. Etkinlik

Günlük tüketmeniz gereken yiyeceklerin oranı aşağıdaki grafikteki gibi olduğunda yeterli ve dengeli besleniyorsunuz demektir. Grafiği inceleyerek soruları cevaplayınız. 1. Yeterli ve dengeli beslenebilmek için tükettiğiniz besinlerin yüzde kaç meyve veya sebze olmalıdır? Grafiğe göre %33'ü meyve ve sebze olmalıdır.

2. En çok tüketmemiz gereken yiyecekler nelerdir? Grafiğe göre en çok tüketilmesi gerekenler %33 ile meyve ve sebzelerdir. İkinci sırada %30 ile ekmek ve diğer tahıllar gelir.

3. Günlük tüketeyeğimiz besinler içinde en az olması gereken yiyecekler nelerdir? Grafiğe göre en az tüketilmesi gerekenler %7 ile yağ veya şeker içeriği yüksek gıdalardır.

4. Tüketeğimiz besinlerin yüzde 40'ının kuru baklagiller olması durumunda yeterli ve dengeli beslenmiş olur muyuz? Hayır, olmayız. Grafikte et, balık, tavuk, yumurta ve kuru baklagiller grubunun toplamda %18 oranında tüketilmesi önerilmektedir. Sadece kuru baklagillerin %40 olması dengesiz bir beslenme olur.

Sayfa 202: 6. Etkinlik

Aşağıdaki medya metninin bilgilendirme, olay yorumlama, eğlendirme, ikna etme ya da kültür aktarma amaçlarından hangisi ya da hangileri için hazırlanmış olduğunu altına yazınız. Medya metni (Okul Çağı Çocuklarında Beslenme afişi), okul çağı çocuklarının sağlıklı beslenmesi için öneriler sunmaktadır. Amacı **bilgilendirme** ve sağlıklı beslenmeye teşvik ederek **ikna etmemdir**.

Sayfa 202: 7. Etkinlik

Dengeli beslenme konusunda bir araştırma yapınız. Araştırma sonucunda edindiğiniz bilgilerden yararlanarak bir sunum hazırlayınız. (...) Hazırladığınız sunumu sınıfınızda

veya okulunuzda sunmak üzere prova yapınız. Bu bir araştırma ve sunum hazırlama etkinliğidir.

Sayfa 203: 8. Etkinlik

Aşağıya “kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma” yöntemini kullanarak beslenme konusunda bilgilendirici bir metin yazınız. (...) Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz. Bu bir yazma etkinliğidir.

Sayfa 204: Hazırlık Çalışması

Yaptığınız ya da izlemeyi sevdiğiniz sporlar hangileridir? Neden? Düşüncelerinizi anlatınız. (Öğrenciye ait)

Sayfa 206: 1. Etkinlik

Okuduğunuz şiirden alınan aşağıdaki dizelerde altı çizili olarak verilen kelimelerin anlamlarını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. (...)

- **Ha bire** yiğitler, koşun, kavrayın,
 - Tahminî Anlamı: Durmadan, sürekli olarak.
- Davullar çalınsın **ulu** divanda.
 - Tahminî Anlamı: Büyük, yüce, saygıdeğer.
- Alta geldim diye **erinme** yiğit,
 - Tahminî Anlamı: Üşenme, çekinme, vazgeçme.
- **Şad** olun yiğitler iki cihanda.
 - Tahminî Anlamı: Mutlu, sevinçli.
- **Şakırım**, coşarım, **nara** atarım,
 - **Şakırım**: Tahminî Anlamı: (Burada muhtemelen) Sevinçle, coşkuyla ses çıkarırım, öterim (argo anlamda).
 - **nara**: Tahminî Anlamı: Yüksek sesle bağırma, haykırış.
- **Öğirim** yiğidi, alkış tutarım,
 - Tahminî Anlamı: Överim. (Cümle kurma etkinliği öğrenciye aittir.)

Sayfa 206: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz şiire göre cevaplayınız.

1. Şiirde yiğitler neye benzetilmektedir? Yiğitler, koç gibi dolanmaları ve aslanlar gibi kükremeleri istenerek koça ve aslana benzetilmektedir.

2. Şair yiğitlerden ne yapmalarını istemektedir? Şair yiğitlerden koşmalarını, kavramalarını, meydanda koç gibi dolanmalarını, ağırdan yanaşıp birden uğramalarını, enseden ve kürekten tutup girişmelerini, güreşin hakkını vermelerini, aslanlar gibi kükremelerini istemektedir. Ayrıca alta düşünce erinmemelerini, üste çıkınca da (aşırı) sevinmemelerini öğütlemektedir.

3. “Sizi seyretmeye göğüs gelir dar” dizesiyle ne anlatılmak istenmektedir? Bu dizeyle, güreşen yiğitleri izlemenin çok heyecan verici olduğu, insanın heyecandan nefesinin daraldığı, göğsünün sıkıştığı anlatılmak istenmektedir.

4. “Alta geldim diye erinme yiğit, / Üste geldim diye sevinme yiğit” dizeleriyle ne anlatılmak istenmektedir? Güreşte durumların hızla değişebileceği, yenik duruma düşüldüğünde pes etmemek, üstün duruma geçildiğinde ise aşırı gurura kapılmamak gerektiği anlatılmaktadır. Mücadeleye devam etmenin ve alçakgönüllülüğün önemi vurgulanmaktadır.

5. Şiirde geçen abartılı ifadeleri bulunuz.

- "Sizi seyretmeye göğüs gelir dar" (Heyecanın abartılı anlatımı)
- "Dağlar bile görse sizi kımıldar" (Yiğitlerin gücünün ve heybetinin abartılı anlatımı)

Sayfa 207: 3. Etkinlik

Okuduğunuz şiirin konusunu ve ana duygusunu aşağıya yazınız.

- **Şiirin Konusu:** Güreş sporu ve güreşen yiğitlerin mücadelesi.
- **Şiirin Ana Duygusu:** Kahramanlık, coşku, yiğitlik, mücadele ruhu.

Sayfa 207: 4. Etkinlik

Aşağıdaki medya metninin bilgilendirme, olay yorumlama, eğlendirme, ikna etme ya da kültür aktarma amaçlarından hangisi ya da hangileri için hazırlanmış olduğunu altına yazınız. Medya metni (Mete Gazoz haberi), milli okçu Mete Gazoz'un Tokyo Olimpiyatları sonrası hedefleri hakkındaki açıklamalarını aktaran bir haberdir. Amacı **bilgilendirmedir**.

Sayfa 208: 5. Etkinlik

Aşağıdaki formu yönergelerine uygun olarak doldurunuz. Bu etkinlik, öğrencinin verilen "Spor Kulübü Üye Kayıt Formu"nu kendi bilgileriyle doldurmasını istemektedir.

Sayfa 208: 6. Etkinlik

Sınıfınızda millî sporcuların başarıları hakkında bir konuşma yapınız. Konuşmanızda empati kurma stratejisini uygulayınız. (...) Bu bir konuşma etkinliğidir.

Sayfa 209: 7. Etkinlik

Genel ağdan millî güreşçilerimizle yapılan bir röportaj videosu bularak izleyiniz. İzlediğiniz videodan hareketle “bir metinden ve duyulardan hareketle yazma” yöntemini kullanarak aşağıya güreş konulu bir hikâye yazınız. (...) Bu bir yazma etkinliğidir.

Sayfa 210: Hazırlık Çalışması

1. Sağlıklı yaşamak için neler yapıyorsunuz? Anlatınız. (Öğrenciye ait) 2. Geçmiş dönemlerde kullanılan tedavi yöntemleri hakkında neler biliyorsunuz? Bu tedavi yöntemlerinin günümüzde kullanılanlardan farkı nedir? Açıklayınız. (Öğrenciye ait) Metin, Lokman Hekim'in bitkilerle tedavi yöntemini anlatmaktadır.

Sayfa 214: 1. Etkinlik

Harfleri karışık verilen kelimeleri sözlük anlamından da yararlanarak yazınız.

- LEY -> **YEL** (Rüzgâr)
- ÇIAL -> **İLAÇ** (Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollarla kullanılan madde)
- MERDAN -> **DERMAN** (Bir hastalığı iyileştiren ilaç)
- AFIŞ -> **ŞİFA** (Bedensel veya ruhsal bir hastalığın son bulması, hastalıktan kurtulma)

Sayfa 214: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metne göre cevaplayınız.

1. Lokman Hekim kimdir, insanlara nasıl yardım etmektedir? Lokman Hekim, çok zaman önce Adana'da (Misis kasabasında) yaşamış, yaptığı ilaçlarla ünü her yere yayılmış bir hekimdir . Bitkilerin dilinden anlar, onlarla konuşur ve hangi hastalığa iyi geleceklerini öğrenirmiş. Topladığı otları, yaprakları, çiçekleri hastalara dağıtarak onların dertlerine derman olurmuş.

2. Olaylar hangi şehrimizde geçmektedir? Olaylar Adana ilinde, Misis kasabasında geçmektedir. Seyhan ve Ceyhan nehirlerinden bahsedilmektedir.

3. Lokman Hekim'in ölümüne çare arama çabası hakkında ne tür bilgiler verilmektedir? Lokman Hekim'in zaman zaman "Şu ölümüne bir ilaç bulsam da insanlar ölmekten kurtulsalar." dediği , ağır hastaların ve yaşlıların da bunu istemesi üzerine gizli gizli çalıştığı anlatılmaktadır . Rüyasında (veya uyandığında) sesini duyduğu özel bir ot sayesinde ölümsüzlük ilacını yapmayı öğrenmiş ve hazırlamıştır .

4. Metinde geçen "engin şifa" kelime grubu ne ifade etmektedir? Metinde "İyi olamayanlara, bir engin şifa bulamayanlara gün doğuyormuş." ifadesi geçmektedir. Buradaki "engin şifa", çok geniş, kapsamlı, tam bir iyileşme anlamına gelir. Ölümsüzlük ilacı kastedilmektedir.

5. Metindeki olayların gerçekçi bir temeli var mıdır? Düşüncelerinizi açıklayınız. Lokman Hekim'in tarihsel bir kişilik olup olmadığı tartışmalıdır, ancak halk kültüründe efsaneleşmiş bir hekimdir. Bitkilerle tedavi (fitoterapi) gerçek bir yöntemdir. Ancak metinde anlatılan bitkilerin konuşması , Lokman Hekim'in onların dilinden anlaması , ölümsüzlük otunun seslenmesi ve ilacın bir yel ile dökülüp kaybolması gibi unsurlar olağanüstü ve kurgusaldır . Bu nedenle metin, gerçekçi bir temelden (bitkilerle tedavi) yola çıksa da büyük ölçüde efsanevi ve masalsi özellikler taşımaktadır.

Sayfa 214: 3. Etkinlik

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

- **Metnin Konusu:** Efsanevi hekim Lokman Hekim'in bitkilerin dilinden anlayarak hastalıkları tedavi etmesi ve ölümsüzlük ilacını bulma çabası.
- **Metnin Ana Fikri:** Doğa (bitkiler) pek çok hastalığa şifa kaynağı olabilir, ancak insanoğlunun ölümsüzlüğe ulaşması mümkün değildir.

Sayfa 215: 4. Etkinlik

Okuduğunuz “Lokman Hekim’in Masalı” adlı metnin yapı unsurlarını belirleyerek aşağıya yazınız.

- **Metnin Adı:** Lokman Hekim’in Masalı
- **Kişiler/Varlıklar:** Lokman Hekim, hastalar (dertlerine derman arayanlar), konuşan bitkiler (nane, kekik, dağ ayı, ayva yaprağı, gl yaprağı, ölümsüzlük otu), yel (rüzgar).
- **Yer:** Adana, Çukurova, Misis kasabası, kırlar, Seyhan Irmağı kenarı, köprünün kemer altı.
- **Zaman:** Belirsiz bir geçmiş zaman ("ok çok zaman önce" , "Bir tan vakti").
- **Olay rgs:** Lokman Hekim'in Çukurova'da yaşaması ve bitkilerin dilinden anlayarak hastalıkları tedavi etmesi. nnn her yere yayılması. İnsanların isteği üzerine ölümsüzlük ilacını araması. Bir bitkinin ona ölümsüzlük ilacının sırrını vermesi. Lokman Hekim'in ilacı hazırlaması ancak tam bitirdiğinde bir yel ile ilacın dökülüp kaybolması. Bitkilerin Lokman Hekim'e ksmesi.

Sayfa 215: 5. Etkinlik

Okuduğunuz metindeki gerçek ve kurgusal unsurları belirleyiniz. Belirlediğiniz gerçek ve kurgusal unsurları aşağıya yazınız.

- **Gerçek Unsurlar:** Adana, Misis, Çukurova, Seyhan, Ceyhan gibi yer adları; nane, kekik, papatya, gl, haşhaş, pamuk, karpuz gibi bitki adları; hekimlik, ilaç yapımı, hastalıklar; bitkilerin şıfa verici zellikleri.
- **Kurgusal Unsurlar:** Lokman Hekim'in bitkilerle konuşması , bitkilerin dile gelip Lokman Hekim'e sırrlarını vermesi , ölümsüzlük ilacının formülü ve hazırlanışı, ilacın rüzgarla dökülüp kaybolması , bitkilerin Lokman Hekim'e ksmesi.

Sayfa 216: 6. Etkinlik

Metinde geçen deyimleri belirleyerek deyimlerin geçtiği cümleleri aşağıya yazınız. Bu deyimleri kullanarak birer cümle yazınız.

- **Yedi iklim dört bucağı tutmak:** Lokman Hekim’in yaptığı ilaçların n, yedi iklim dört bucağı tutmuş. (Anlamı: Her yere yayılmak) (Cümle öğrenciye ait)
- **Derman olmak:** Lokman Hekim, torbasına doldurduğu dalları, yaprakları, çiçekleri evine akın akın gelenlere dağıtır, hepsinin derdine derman olur, sağlığın yolunu gsterirmiş. (Anlamı: are olmak, iyileştirmek) (Cümle öğrenciye ait)
- **Yeniden doğmuşa dönmek:** Dört bucaktan, dertlerine bir ilaç bulamayanlar, Lokman’ın evinde yeniden doğmuşa dönerler. (Anlamı: Çok rahatlamak, ferahlamak, yeniden canlanmak) (Cümle öğrenciye ait)
- **Kulak kabartmak:** “Sık sık Lokman, şu lme yok mu bir derman?” demelerine iyice kulak kabartır, gizli gizli alışırmış. (Anlamı: Belli etmemeye çalışarak dinlemek) (Cümle öğrenciye ait)
- **Gün doğmak:** İyi olamayanlara, bir engin şıfa bulamayanlara gün doğuyormuş. (Anlamı: İyi bir duruma kavuşmak, fırsat çıkmak) (Cümle öğrenciye ait)
- **Yüz evirmek:** Hepsı, Lokman’a kızmışlar, ondan yüz çevirmişler. (Anlamı: İlişkisini kesmek, ilgilenmemek) (Cümle öğrenciye ait)
- **Kulak kesilmek:** Lokman Hekim, kulak kesilmiş, bir bir öğrenmiş yapacaklarını. (Anlamı: Büyük bir dikkatle dinlemek) (Cümle öğrenciye ait)

Sayfa 216: 7. Etkinlik

İnsanların geçmişten günümüze ilaç ihtiyaçlarını nasıl karşıladıkları ile ilgili bir araştırma yapınız. Araştırmanızın sonuçlarını sınıfta arkadaşlarınıza bir konuşma yaparak sununuz. (...) Bu bir araştırma ve konuşma etkinliğidir.

Sayfa 217: 8. Etkinlik

Aşağıya ilaç kullanımı konusunda yazma sürecine uygun bilgilendirici bir metin yazınız. (...) Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz. Bu bir yazma etkinliğidir.

Sayfa 218: Hazırlık Çalışması

Aşırı kilolu insanların yaşantıları ve karşılaştıkları zorluklarla ilgili neler biliyorsunuz? Anlatınız. (Öğrenciye ait)

Sayfa 218: 1. Etkinlik

Dinlediğiniz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. (...) Dinleme metni ("Obezite ile Mücadele Etmenin Altı Yolu") olmadan yapılamaz.

Sayfa 219: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre cevaplayınız. Dinleme metni ("Obezite ile Mücadele Etmenin Altı Yolu") olmadan yapılamaz. Sorular şunlardır:

1. Obezite nedir?
2. Durağan yaşam ne demektir?
3. Egzersizin yararları nelerdir?
4. Düzenli egzersiz yapan insanlarda hangi hastalıkların görülme ihtimali azalır?
5. Gün içerisinde yararlanabileceğiniz fiziksel aktivite fırsatları nelerdir?

Sayfa 219: 3. Etkinlik

a) Dinlediğiniz metnin oluşturuluş amacı nedir? Dinleme metni ("Obezite ile Mücadele Etmenin Altı Yolu") olmadan yapılamaz. Muhtemelen amacı obezite hakkında **bilgilendirmek** ve mücadele yolları önererek **ikna etmektir**.

b) Dinlediğiniz metin hangi kaynaktan alınmıştır? Metnin kaynağı güvenli midir? Neden? Dinleme metni ("Obezite ile Mücadele Etmenin Altı Yolu") olmadan yapılamaz. Kaynağın güvenilir olup olmadığı, kaynağın kimliği (örneğin bir sağlık kuruluşu, uzman doktor, güvenilir bir yayın vb.) ve sunulan bilgilerin bilimsel verilere dayanıp dayanmadığına göre değerlendirilir.

Sayfa 219: 4. Etkinlik

Dinlediğiniz metni özetleyerek aşağıya yazınız. (...) Dinleme metni ("Obezite ile Mücadele Etmenin Altı Yolu") olmadan yapılamaz.

Sayfa 220: 5. Etkinlik

Egzersizizin yararları konusunda bir sunum hazırlayınız. (...) Sunumunuzdan önce prova yapmayı unutmayınız. Bu bir sunum hazırlama etkinliğidir.

Sayfa 220: 6. Etkinlik

(...) Aşağıdaki köşe yazısını okuyunuz. Okuduğunuz köşe yazısından hareketle yürümenin sağlık açısından önemini açıklayınız. Köşe yazısına göre, düzenli ve özellikle tempolu yürüyüş yapmak sağlık için çok önemlidir. Tempolu yürümenin insanı biyolojik olarak gençleştirebileceği belirtilmiştir. Düzenli yürüyüş yapmak ve günde belirli sayıda adım atmak (60 yaş üstü için 6-8 bin, 60 yaş altı için en az 8 bin adım) erken ölüm riskini önemli ölçüde azaltmaktadır. Tempo ve adım sayısının her ikisi de sağlık faydaları açısından önemlidir.

Sayfa 222: Ölçme ve Değerlendirme (A Bölümü - Olimpiyatların Öyküsü Metni)

Aşağıdaki soruları “Olimpiyatların Öyküsü” adlı metne göre cevaplayınız. 1. Olimpiyat Oyunları ne zaman ve nasıl başlamıştır? Olimpiyat oyunları, eski Yunan döneminde Elis kenti yakınlarındaki Olimpia vadisinde Zeus onuruna düzenlenen bir festivalle başlamıştır. MÖ 776 yılından MS 393 yılına kadar düzenlenmiştir.

2. Olimpiyat bayrağındaki renkler neyi temsil ediyor? Bu renklerin kullanılma nedenini açıklayınız. Bayrağın ortasındaki mavi, sarı, siyah, yeşil ve kırmızı halkalar yeryüzündeki beş kıtayı simgeliyor. Bu renklerin seçilmesinin nedeni, yeryüzündeki tüm ülkelerin bayraklarında içlerinden en az birinin bulunmasıdır.

3. Metinde geçen spor dalları dışında bugün hangi spor dalları olimpiyat oyunlarında yer almaktadır? Bu sorunun cevabı metinde yoktur, öğrencinin genel kültür bilgisi veya araştırması gereklidir. Metinde eski olimpiyatlardaki spor dalları sayılmıştır.

Sayfa 223: Ölçme ve Değerlendirme (B Bölümü - Deyim Anlam Eşleştirme)

Aşağıdaki tanımları harf ile verilen deyimlerle eşleştirerek harfleri yay ayraçların içine yazınız.

1. Karşısındakine dokunacak ya da kötü bir sonuç doğuracak söz söylemek. -> **(b) Çam devirmek**
2. Yapmak istediği bir iş için uygun zaman veya bir durum beklemek. -> **(d) Fırsat kollamak**
3. Çok şaşırıp ne yapacağını, ne söyleyeceğini bilememek, sesini çıkaramaz olmak. -> **(a) Taş kesilmek**
4. Birini incitip saldırıda bulunmasına yol açmak, tahrik etmek. -> **(c) Kuyruğuna basmak**
5. Güzel giden bir şeyi tatsız bir duruma sokacak ölçüsüzlüğe vardırmak. -> **(ç) Tadını kaçırmak** (Not: e) Tadında bırakmak deymi boşta kalmıştır, anlamı "bir işi en zevkli veya uygun yerinde kesmek"tir.)

Sayfa 223: Ölçme ve Değerlendirme (C Bölümü - Grafik Yorumlama)

(...) Verilen cümlelerden doğru olanların yanına “D”, yanlış olanların yanına “Y” yazınız.

1. Ocak ayında şubat ayından daha çok para biriktirmiştir. (Ocak: 25 TL, Şubat: 15 TL) -> (D)
2. En çok parayı temmuz ayında biriktirmiştir. (Temmuz: 35 TL, en yüksek değer) -> (D)
3. En az parayı eylül ayında biriktirmiştir. (Eylül: 5 TL, en düşük değer) -> (D)
4. Aralık ayında kasım ayından daha çok para biriktirmiştir. (Aralık: 20 TL, Kasım: 15 TL) -> (D)
5. Erben'in mart ve aralık aylarında biriktirdiği para eşittir. (Mart: 20 TL, Aralık: 20 TL) -> (D)

Sayfa 224-226: Ölçme ve Değerlendirme (Ç Bölümü - Çoktan Seçmeli) (Bu sorular önceki yanıtta cevaplanmıştır.)

Sayfa 227: Ek Değerlendirme (Tanılayıcı Dallanmış Ağaç - Deyimler)

Aşağıda verilen tanılayıcı dallanmış ağaçtaki bilgilerden bazıları doğru, bazıları yanlıştır. İlk ifadeden başlayarak ve cevap oklarını takip ederek doğru çıkışı ulaşırsınız.

1. "Yusuf Efendi biçareye ağız açtırmıyordu." (...) anlamındaki "ağız açtırmamak" deyimini kullanılmıştır. (Doğru) -> D
2. "Aman efendim, bendeniz bir ağız açtılar, donakalmışım." (...) anlamındaki "ağız açmak" deyimini kullanılmıştır. (Doğru: ağız açmak = paylamak, azarlamak) -> D
3. "Ben nasıl ağız kullanıyorsam sen de o yolda konuş." (...) anlamındaki "ağız kullanmak" deyimini kullanılmıştır. (Yanlış: ağız kullanmak = konuşma tarzı, üslup demektir, kendini övmek değil.) -> Y
4. "Kaçacağım, tövbeler olsun, bir fırsatını bulayım diye ağız yaptı." (...) anlamındaki "ağız yapmak" deyimini kullanılmıştır. (Doğru) -> D
5. "Kolonya dökmekten, (...) ağız etmekten yoruldu." (...) anlamındaki "ağız etmek" deyimini kullanılmıştır. (Doğru) -> D Takip edilen yol: D -> D -> Y -> D -> D. Bu yol **3. çıkış'a** ulaştırır. Cevap: **3. çıkış**

(228. sayfadan devam ediyorum)

Sayfa 230: Hazırlık Çalışması

1. Çizdiğiniz resimlerde en çok hangi renk ve figürleri kullanırsınız? Neden? (Öğrenciye ait)
2. Resim yaparken neler hissedersiniz? Duygularınızı anlatınız. (Öğrenciye ait)

Sayfa 236: 1. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Usta neden her şeyin çok güçleştiğini düşünüyormuş? Özellikle resim yapmanın güçleştiğini, çünkü öncekilere benzemeyen, özgün ve sanata yeni yollar açan eserler yapma isteğinin zorluğundan bahsediyor. Sadece öncekileri yinelemenin veya onlardan farklı olmanın yeterli olmadığını düşünüyor .

2. Ressam küçük portreyi gösterirken resmin ne için yapıldığını söylemiş? Ressam, resmin sevilme veya hoşla gitmek için değil, algılanmak için yapıldığını söylemiştir.

3. Usta, adamın yarım kaldığını söylediği resim hakkında neler söylemiştir? Usta, o resmin bir başlangıç olmadığını, bitmiş bir resim olduğunu, daha doğrusu seyircinin bitirmesini istediği bir resim olduğunu söylemiştir. Yaşı ilerledikçe resimlerini tamamlamak istemediğini, çünkü resme bakan kişiye (seyirciye) de bir şeyler kalsın istediğini belirtmiştir.

4. Ressam, yazara ne hediye etmiştir? Hiçbir toprak renginin yer almadığı, kırmızı, yeşil ve mavi renklerden oluşan, bilmeyen biri için bitmemiş gibi görünen, imzasız bir dağ resmi hediye etmiştir .

5. Bir tepede resim yaparken ölen ustanın yarım kalan resminin adı nedir? Yarım kalan resminin adı “Gün Batımında Bir Dağ Doruğu” imiş.

Sayfa 236: 2. Etkinlik

Aşağıda verilen kelimelerin anlamlarını bağlamdan hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizi sözlükten kontrol ediniz. (...)

- **sahanlık:** Tahmin: Merdiven boşluğu, merdivenlerin arasındaki düzlük. (Doğru)
- **galeri:** Tahmin: Resim sergilenen yer. (Doğru)
- **akademi:** Tahmin: Yüksek okul, sanat okulu. (Doğru)
- **peyzaj:** Tahmin: Manzara resmi, kır resmi. (Doğru)
- **istif:** Tahmin: Resimdeki figürlerin düzenlenişi, yerleştirilmesi. (Doğru)
- **tuval:** Tahmin: Üzerine resim yapılan gerilmiş bez. (Doğru)
- **portre:** Tahmin: İnsan yüzü resmi. (Doğru)

Sayfa 236: 3. Etkinlik

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

- **Metnin Konusu:** Genç bir ressamın (anlatıcı), yaşlı ve usta bir ressamın atölyesini ziyareti sırasında sanat, özgünlük, algılama, resmin dili ve sanatçının bakış açısı üzerine yaptıkları sohbet.
- **Metnin Ana Fikri:** Gerçek sanat, sadece güzeli veya bilineni tekrar etmek değil, özgün bir bakış açısıyla dünyayı algılamak, yeni yollar aramak ve seyirciyi de düşünmeye, algılamaya ve eseri tamamlamaya davet etmektir.

Sayfa 237: 4. Etkinlik

Metni tekrar okuyunuz. Metnin özetini “özet çıkarma” yöntemine uygun olarak aşağıya yazınız. (...) Genç bir ressam adayı, eserlerini gördüğü yaşlı bir ustayı atölyesinde ziyaret eder. Başta isteksiz olan usta, ziyaretçinin akademili olmadığını öğrenince onu içeri alır. Sanatın zorlukları, özgünlük, eski ile yeni arasındaki ilişki, resmin dili ve algılanması üzerine sohbet ederler. Usta, resmin duyguları değil, algılananı (renk, ışık, leke olarak) yansıtması gerektiğini, nesne ile insan arasında resmederken ayırım yapmadığını savunur. Seyircinin de resmi tamamlaması gerektiğini düşündüğü için bazı resimlerini bitirmeden bıraktığını söyler. Ayrılırken genç ressama imzasız bir dağ resmi hediye eder. Kısa süre sonra ustanın resim yaparken yıldırım düşmesi sonucu öldüğü öğrenilir.

Sayfa 237: 5. Etkinlik

(...) Okuduğunuz metinde geçen geçiş ve bağlantı ifadelerinin yer aldığı cümleleri okuyunuz. Geçiş ve bağlantı ifadelerinin hangi düşünce veya olaylar arasında bağlantı sağladığını ve metnin anlamına katkısını söyleyiniz. Siz de aşağıya geçiş ve bağlantı ifadelerinin yer aldığı cümleler yazınız. Metinde geçenler ve işlevleri:

- "O zaman iş başka, şimdi içeri girebilirsiniz." ("O zaman" önceki durumu (akademiye gitmemiş olma) sonraki eyleme (içeri girebilme) bağlar, bir koşul-sonuç ilişkisi kurar.)
- "Oysa sanırım akademiye bitirmişsinizdir." ("Oysa" önceki ifadeyle (sergilenecek resim yapmamış olma) çelişen bir varsayımı belirtir.)
- "Fakat çok gariptir..." ("Fakat" önceki düşünceye (yenilik arayışı) karşıt veya beklenmedik bir durumu (eskiden parça taşıma) ifade eder.)
- "Yani resminizi öbürlerinden ayıran nitelik." ("Yani" önceki ifadenin (size özgü dil) açıklamasını yapar.)
- "Oysa hiçbir şey anladığım yoktu." ("Oysa" söylenenin (anlıyorum) aksini, gerçek durumu ifade eder.) (Cümle kurma etkinliği öğrenciye aittir.)

Sayfa 238: 6. Etkinlik

Aşağıda verilen cümlelerdeki anlatım bozukluğunun nedenini ve doğru cümleyi noktalı yerlere sırasıyla yazınız.

- Kelebekler ne de güzel uçuyorlar. -> **Özne-yüklem uyumsuzluğu** (Hayvan özneler çoğulsa yüklem tekil olur). Doğrusu: Kelebekler ne de güzel **uçuyor**.
- Ben Ahsen'e inanır ve severim. -> **Nesne eksikliği** (Kimi severim? -> onu/Ahsen'i). Doğrusu: Ben Ahsen'e inanır ve **onu (Ahsen'i)** severim.
- Gazetede ki yanlışlıklar düzeltilecek ve yeniden basılacak. -> **Özne eksikliği** (Yeniden basılacak olan ne? -> gazete). Doğrusu: Gazetede ki yanlışlıklar düzeltilecek ve **gazete** yeniden basılacak.
- Bu konuda sen bana güvenecek, ben de sana yardım edeceğim. -> **Yüklem uyumsuzluğu/Eksikliği** (Sen bana güveneceksin olmalı). Doğrusu: Bu konuda sen bana **güveneceksin**, ben de sana yardım edeceğim.
- Hasta olan babasına şarkı söyleyerek mutlu olmasını sağladı. -> **Gereksiz fiilimsi kullanımı / İyelik eki gereksizliği** (mutlu olmasını yerine mutlu olmasını). Doğrusu: Hasta olan babasına şarkı söyleyerek **mutlu olmasını** sağladı. VEYA Hasta olan babasına şarkı söyleyerek **onu mutlu etti**.
- Hızlı koşmazsan kaybetme şansın artar. -> **Mantık/Sözcük yanlışlığı** (Kaybetme riski/olasılığı artar, şansı değil). Doğrusu: Hızlı koşmazsan kaybetme **riskin (olasılığın)** artar. VEYA Yavaş koşarsan kaybetme olasılığın artar.
- Konuşkan ve çekingen olmayan insanları severim. -> **Gereksiz sözcük kullanımı** (Çekingen olmayan = girişken, atılgan). Doğrusu: Konuşkan ve **girişken (atılgan)** insanları severim. VEYA Sadece 'konuşkan insanları severim' de yeterli olabilir.

Sayfa 238: 7. Etkinlik

Sınıfınızda “ünlü ressamalar ve tabloları” konulu bir konuşma yapınız. Konuşmanızda yaratıcı konuşma stratejisini uygulayınız. (...) Bu bir konuşma etkinliğidir.

Sayfa 238: 8. Etkinlik

Resim sanatıyla ilgili dosya kâğıdına bir şiir yazınız. (...) Yazdığınız şiiri sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz. Bu bir şiir yazma etkinliğidir.

Sayfa 239: Hazırlık Çalışması

Geleneksel el sanatlarımız nelerdir? Bildiklerinizin adlarını ve özelliklerini söyleyiniz. (Öğrenciye ait) Metinde tezhip, hat, kaligrafi, cam sanatı (cam boncuk), oya, mozaik, ahşap işleme, keçe işi, marküteri, ahşap dağlama, çini, tespih yapımı, filografî, ebru, ney yapımı gibi sanatlar geçmektedir .

Sayfa 243: 1. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz şiire göre cevaplayınız. (Metin şiir değil, gezi yazısı/tanıtım yazısıdır.)

1. Metinde adı geçen el sanatları nelerdir? Tezhip, hat, kaligrafi, cam sanatı (cam boncuk), oya, resim, mozaik, ahşap işleme, keçe işi, marküteri, ahşap dağlama, çini, doğal taş işleme, tespih yapımı, filografî, ebru, ney yapımı (Nayi Sanatevi).

2. Balibey Hanı ne amaçla yapılmıştır? Kent dışından gelen tüccarlara hizmet etmesi amacıyla yaptırılmıştır.

3. Anlatıcı hanı gezerken Atatürk'ün hangi sözünü hatırlamıştır? “Sanatsız kalan bir milletin, hayat damarlarından biri kopmuş demektir.” sözünü hatırlamıştır .

4. Günümüzde Balibey Hanı ne amaçla kullanılmaktadır? Günümüzde Geleneksel El Sanatları Çarşısı olarak kullanılmakta, odalarında çeşitli el sanatları atölyeleri bulunmaktadır. Ayrıca giriş katında restoran ve kafe olarak kullanılan bir mağara vardır.

5. Metinde geçen “Sanatçı olunmaz, sanatçı doğulur.” sözünden ne anlıyorsunuz? Açıklayınız. Bu söz, sanatkarlığın sonradan öğrenilen bir beceriden çok, doğuştan gelen bir yetenek ve yatkınlık olduğunu ifade etmektedir. Gerçek sanatçının içinde yaratma tutkusuyla doğduğunu anlatır.

Sayfa 243: 2. Etkinlik

Bulmacanın altında anlamları verilen kelimeleri bularak bulmacayı çözünüz.

Bulmacadaki kelimeler metinden alınmıştır:

- **YÖNTEM:** Bir amaca erişmek için izlenen, tutulan yol; yordam.
- **MOZAİK:** Türlü renklerde, küçük küp biçiminde mermer, taş veya pişmiş toprak parçalarının yan yana getirilmesiyle yapılan resim ve bezeme işi.
- **SEDEF:** Midye, istiridye vb. deniz hayvanlarının kabuğunda bulunan sedefçilikte kullanılan, pırıltılı, beyaz, sert bir madde.
- **NAKIŞ:** Genellikle kumaş üzerine renkli iplikler veya sırma ve sim kullanarak elle, makineyle yapılan işleme; ince iş.
- **OYA:** Genellikle ipek ibrişim kullanarak iğne, mekik, tığ veya firkete ile yapılan ince dantel.
- **OYUK:** Oyulmuş, içi boş ve çukur olan yer.

- TEZHİP: Levhaların, yazma kitapların, sayfaların yıldız ve boya ile bezenmesi, yıldızlanması ile yapılan süsleme sanatı.
- HAT: Güzel yazı sanatı.
- REVAK: Binanın avlusunda veya dış cephesinde yer alan, (...) üstü düz dam, tonoz veya kubbelerle örtülü, uzunlamasına, önü açık yer. (Bulmacanın çözülmüş hali metinde verilmiştir.)

Sayfa 244: 3. Etkinlik

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

- **Metnin Konusu:** Bursa'daki tarihi Balibey Hanı'nın Geleneksel El Sanatları Çarşısı'na dönüştürülmesi ve handaki çeşitli el sanatları atölyeleri.
- **Metnin Ana Fikri:** Tarihi mekanlar, geleneksel el sanatlarına ev sahipliği yaparak hem kültürel mirası yaşatabilir hem de sanatsal üretim ve öğrenim için canlı merkezler haline gelebilir.

Sayfa 244: 4. Etkinlik

Okuduğunuz metne uygun yeni başlıklar bularak bu başlıkları aşağıya yazınız.

(Öğrenciye ait) Örnek: "Balibey Hanı'nda Sanat", "Tarihi Handa El Sanatları", "Bursa'nın Sanat Durağı".

Sayfa 244: 5. Etkinlik

Metni tekrar okuyunuz. Metni okurken önemli olduğunu düşündüğünüz bölümleri “not alma” yöntemine uygun şekilde kendi ifadelerinizle aşağıya yazınız. Bu etkinlik, öğrencinin metinden önemli bulduğu yerleri kendi cümleleriyle not almasını istemektedir. Örnek notlar:

- El sanatları ihtiyaçtan doğmuş, zamanla güzelleşmiş.
- Bursa'daki Balibey Hanı, 15. yy'da tüccarlar için yapılmış 3 katlı tek han.
- Han şimdi Geleneksel El Sanatları Çarşısı, atölyeler var.
- Handaki mağara kafe olarak kullanılıyor.
- Atölyelerde hat, tezhip, cam, oya, mozaik, ahşap, keçe, çini, tespih, filografî, ebru, ney gibi sanatlar yapılıyor/öğretiliyor.
- Bir atölyede sanatkar tanımı: Elleri, kafası ve yüreği ile çalışan insan.
- Yazar, Atatürk'ün "Sanatsız kalan milletin hayat damarlarından biri kopmuş demektir" sözünü hatırlıyor.

Sayfa 245: 6. Etkinlik

Aşağıda verilen cümlelerdeki anlatım bozukluğunun nedenini ve doğru cümleyi noktalı yerlere sırasıyla yazınız.

- Yaşlı ağaca dayanmış uyumaya çalışıyordu. -> **Dolaylı tümleç eksikliği** (Neye dayanmış?). Doğrusu: Yaşlı **ağaca** dayanmış, uyumaya çalışıyordu. (Cümlenin aslında bozukluk yok, "dayanmış" yükleme değil zarf-fiil ise. Eğer "dayanmış" ve "çalışıyordu" iki ayrı yükleme bozukluk olurdu. Mevcut haliyle bozukluk yok gibi.)

- Oyun oynayan arkadaşlarına bakar, uzaktan izlerdi. -> **Nesne eksikliği** (Kimi izlerdi? -> onları/arkadaşlarını). Doğrusu: Oyun oynayan arkadaşlarına bakar, **onları (arkadaşlarını)** uzaktan izlerdi.
- Onun elindeki kitabın ücreti ne kadar? -> **Gereksiz sözcük kullanımı / Tamlama yanlışlığı** ("ücret" yerine "fiyat"). Doğrusu: Onun elindeki kitabın **fiyatı** ne kadar?
- Siyasi ve toplum olaylarını gözlemliyordu. -> **Tamlama yanlışlığı** (Sıfatın ortak kullanılmasından kaynaklı. "Siyasi olaylar" ve "toplum olayları" olmalı). Doğrusu: **Siyasi olayları** ve toplum olaylarını gözlemliyordu. VEYA Siyasi olayları ve **toplumsal** olayları gözlemliyordu.

Sayfa 245: 7. Etkinlik

Sınıfınızda metinde geçen “Elleri, kafası ve yüreği ile çalışan insan, sanatkârdır.” sözünü açıklayan bir konuşma yapınız. Konuşmanızda güdümlü konuşma stratejisini uygulayınız. (...) Bu bir konuşma etkinliğidir.

Sayfa 245: 8. Etkinlik

Dosya kâğıdına açıklayıcı, öyküleyici, betimleyici ya da tartışmacı anlatım biçimlerinden istediğinizi kullanarak Mustafa Kemal Atatürk’ün “Sanatsız kalan bir milletin, hayat damarlarından biri kopmuş demektir.” sözünden hareketle bilgilendirici bir metin yazınız. (...) Bu bir yazma etkinliğidir.

Sayfa 246: Hazırlık Çalışması

Sanat denilince aklınıza neler geliyor? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız. (Öğrenciye ait)

Sayfa 248: 1. Etkinlik

Okuduğunuz metinden bazı kelimeler verilmiştir. Bu kelimelerin anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. (...)

- **diyar:** Tahmin: Ülke, memleket. Sözlük Anlamı: Ülke, memleket.
- **kubbe:** Tahmin: Yarım küre şeklinde çatı örtüsü. Sözlük Anlamı: Yarım küre biçiminde olan ve yapıyı örten dam, tavan.
- **sülüs:** Tahmin: Bir tür güzel yazı (hat) stili. Sözlük Anlamı: Arap yazısının estetik ölçülere bağlı kalınarak süslü bir biçimde yazılan türü.
- **ürpermek:** Tahmin: Hafifçe titremek (korku, heyecan, soğuk vb. ile). Sözlük Anlamı: Soğuk, korku, heyecan vb. sebeplerle birdenbire tüyleri diken diken olmak, titrer gibi olmak.

Sayfa 248: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz şiire göre cevaplayınız.

1. Şair şiirinde kime seslenmektedir? Şiirde "sen" diye hitap edilen, muhtemelen Batı sanatına ve kültürüne hayran olan, kendi milli sanatına ve kültürüne yabancılaşmış bir kişiye veya kesime seslenilmektedir.

2. Şiirde neler karşılaştırılmıştır? Batı kültürü ve sanatı (bahçedeki çiçek, mozaik, mabet içi, raks, beyaz kelebek, orkestra, kadın heykeli) ile Türk (Anadolu) kültürü ve sanatı (bin bir bahar, sülüs yazı, yeşil çini, zeybek, acıklı nefesler/türküler, köylünün beli, yazılmamış destan gibi Anadolu, türküler) karşılaştırılmıştır.

3. “Arkadaş, biz bu yolda türküler tuttururken/Sana uğurlar olsun... Ayrılıyor yolumuz.” dizeleriyle şair ne anlatmak istemiştir? Şair, kendisinin ve temsil ettiği anlayışın Anadolu kültürüne ve sanatına bağlı kalacağını, bu yolda devam edeceğini; Batı hayranı olan "arkadaş"ın ise kendi yoluna gitmekte serbest olduğunu, artık farklı yollarda olduklarını anlatmak istemiştir.

4. Sizce şair şiiri yazarken hangi duygular içerisindedir? Şair, milli kültürüne ve sanatına karşı güçlü bir sevgi, bağlılık ve gurur duymaktadır. Aynı zamanda, kendi kültürüne yabancılaşanlara karşı bir sitem, eleştiri ve onlardan farklı olduğunu belirtme duygusu içerisindedir.

5. Okuduğunuz şiirin başlığı ile içeriği uyumlu mudur? Siz olsaydınız bu şiire hangi başlığı yazardınız? Neden? Şiirin başlığı "San'at"tır. İçerikte iki farklı sanat anlayışı (Batı ve Türk/Anadolu) karşılaştırıldığı için başlık içerikle uyumludur. Ancak daha spesifik başlıklar da konulabilir. (Öğrencinin kendi başlık önerisi ve nedeni soruluyor.)

Sayfa 248: 3. Etkinlik

Okuduğunuz şiirin konusunu ve ana duygusunu aşağıya yazınız.

- **Şiirin Konusu:** Batı sanatı ile milli (Anadolu) sanat anlayışının karşılaştırılması ve milli sanata bağlılığın vurgulanması.
- **Şiirin Ana Duygusu:** Milli sanat ve kültüre duyulan sevgi, gurur, bağlılık; yabancı hayranlığına karşı sitem.

Sayfa 249-250: 4. Etkinlik

Aşağıdaki çizgi romanı inceleyiniz. Çizgi roman hakkındaki görüşlerinizi ve görsel yorumcunun iletmek istediği bilgi ya da düşüncüyü nasıl ilettiğini yazınız. Çizgi roman, bir ressamın farklı ruh hallerini ve yaratım süreçlerini (veya sanat alıcısının farklı beklentilerini) dört farklı karede göstermektedir. İlk karede düşünceli/normal bir yüz, ikincide kızgın/enerjik bir fırça darbesiyle soyut bir çalışma, üçüncüde üzgün/melankolik bir damla, dördüncüde mutlu/neşeli renkli daireler görülüyor. Yorumcu, sanatçının ruh halinin eserine nasıl yansıdığını veya sanatın duyguları ifade etme biçimlerini basit ve etkili görsellerle anlatmaktadır. (Öğrencinin kendi yorumu da beklenebilir.)

Sayfa 251: 5. Etkinlik

Sınıfınızda aynı sanatçının aynı konudaki eserlerinin bile birbirinden farklı olabileceği konulu bir konuşma yapınız. (...) Bu bir konuşma etkinliğidir.

Sayfa 251: 6. Etkinlik

Hayal gücünüzü kullanarak sanat konulu hikâye edici (masal, fabl, hikâye vb.) bir metin yazınız. (...) Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz. Bu bir yazma etkinliğidir.

Sayfa 252: Hazırlık Çalışması

Yazmayı mı yoksa okumayı mı daha çok seviyorsunuz? Neden? (Öğrenciye ait)

Sayfa 252: 1. Etkinlik

Dinlediğiniz şiirdeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. (...) Dinleme metni ("Armağan" şiiri) olmadan yapılamaz.

Sayfa 253: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre cevaplayınız. Dinleme metni ("Armağan" şiiri) olmadan yapılamaz. Sorular şunlardır:

1. Yazarlar dünyanın kapısını nasıl aralamıştır?
2. Öykü ve romanlar bize neyi anlatırmış?
3. İnsan yanımız nasıl gelişmiştir?
4. "İnceldi beğenilerimiz." dizesiyle şair ne anlatmak istemektedir?
5. Şaire göre yazarlar bize neyi öğretmiş, neyi armağan etmiş?

Sayfa 253: 3. Etkinlik

Aşağıya dinlediğiniz şiirle ilgili üç soru yazınız. (...) Dinleme metni ("Armağan" şiiri) olmadan yapılamaz.

Sayfa 253: 4. Etkinlik

Dinlediğiniz şiirin konusunu ve ana duygusunu aşağıya yazınız. Dinleme metni ("Armağan" şiiri) olmadan yapılamaz.

Sayfa 253: 5. Etkinlik

Dinlediğiniz şiire uygun yeni başlıklar bularak bu başlıkları aşağıya yazınız. Dinleme metni ("Armağan" şiiri) olmadan yapılamaz.

Sayfa 254: 6. Etkinlik

Sınıfınızda insanların neden kitap yazma ihtiyacı duyduklarıyla ilgili duygu ve düşüncelerinizi ifade eden bir konuşma yapınız. Konuşmanızda ikna etme stratejisini uygulayınız. (...) Bu bir konuşma etkinliğidir.

Sayfa 254: 7. Etkinlik

Bugün yaşadığımız olayları düşününüz. Bu olayları tarih belirterek yazınız. Dilerseniz bugünden başlayarak bir günlük oluşturabilirsiniz. Bu bir yazma (günlük tutma) etkinliğidir.

Sayfa 259: Ölçme ve Değerlendirme (A Bölümü - Müziği Neden Severiz? Metni)

Aşağıdaki soruları “Müziği Neden Severiz?” adlı metne göre cevaplayınız. 1. İnsanlar, müziği neden kullanmaktadır? Metnin girişinde müziğin eski çağlardan beri insanların duygularını anlatmak için kullandığı bir araç olduğu belirtiliyor.

2. Araştırma sonucuna göre insanlar, müziği neden çok sevmektedir? Araştırmaya göre, sevdiğimiz bir şarkıyı dinlemek, sevdiğimiz bir yemeği yemek gibi beyinde "dopamin" adlı kimyasal maddenin salgılanmasını artırıyor . Bu dopamin artışı, beynimizdeki ödüllendirme sistemini harekete geçiriyor ve kendimizi ödüllendirilmiş gibi hissetmemizi sağlıyor, bu da bize zevk veriyor .

3. Metinden açıklayıcı anlatım örneği bularak örneğimizi noktalı alana yazınız. Örnek: "Beynimizde çok sayıda sinir hücresi bulunur. Bu hücreler arasında sürekli olarak bir iletişim vardır. Bu iletişim, hem elektriksel hem de kimyasal yollarla gerçekleşir. İletişimin kimyasal olarak gerçekleşmesinde birçok madde rol oynar. Bu maddelerden biri dopamindir. Dopamin, beynimizde belirli bölgelerden salgılanır." Bu bölümde beyindeki iletişim ve dopamin hakkında bilgi verilmektedir.

Sayfa 260: Ölçme ve Değerlendirme (B Bölümü - Anlatım Biçimleri)

Aşağıdaki metinleri, harf ile verilen anlatım biçimleriyle eşleştirerek harfleri yay ayraçların içine yazınız.

1. (Serbest şiir eleştirisi) -> **(c) Tartışmacı anlatım** (Yazar kendi görüşünü savunuyor, karşıt görüşü eleştiriyor.)
2. (Kartal ve yavruları) -> **(ç) Öyküleyici anlatım** (Bir olay –kartalın yorgunluğu, yavruların açlığı- anlatılıyor.)
3. (Eski çatı, kiremitler, baca, duvarlar, pencerelerdeki çiçekler...) -> **(b) Betimleyici anlatım** (Bir yer –kondu- tasvir ediliyor.)
4. (Mustafa Kutlu'nun yeni kitabı hakkında bilgi) -> **(a) Açıklayıcı anlatım** (Kitap hakkında bilgi veriliyor.) (Not: d) Tanımlama şıkkı boşta kalmıştır.)

Sayfa 260: Ölçme ve Değerlendirme (C Bölümü - Örnekleme)

Aşağıda verilen cümlelerden örnekleme ilişkisi olanlara (α), olmayanlara (x) işareti koyunuz.

1. Sağlıklı beslenmek için elma, muz, portakal, mandalina gibi meyveleri sık sık tüketmeliyiz. (α)
2. Romanlar da hikâyeler gibi bir solukta okunabilir. (x) (Karşılaştırma/Benzetme var.)
3. Tarihimizde Alp Arslan, Fatih Sultan Mehmet, Kanuni Sultan Süleyman gibi nice kahramanlar vardır. (α)
4. Sınava giderken kalem, silgi, açacak gibi gereçleri yanınıza almayı unutmayınız. (α)
5. Hep birlikte tahtadan, yuvarlak bir yer sofrasına otururduk. (x) (Betimleme var.)
6. Lisenin son sınıfından bu yana tam 21 yıl geçmiş. (x) (Açıklama var.)
7. Edebiyatımızda Faruk Nafiz Çamlıbel, (...) gibi şairler Anadolu temasını sıklıkla işlemişlerdir. (α)
8. Hayat uyku ile uyanıklık arasında dans eder. (x) (Benzetme/Mecaz var.)

Sayfa 261-262: Ölçme ve Değerlendirme (Ç Bölümü - Çoktan Seçmeli) (Bu sorular önceki yanıtta cevaplanmıştı.)

Sayfa 263: Ek Değerlendirme (Tanılayıcı Dallanmış Ağaç - Anlatım Bozuklukları)
(Önceki yanıtta cevaplandı.)

(264. sayfadan devam ediyorum)

Sayfa 266: Hazırlık Çalışması

Robotlar hakkında neler biliyorsunuz? Robotlar ne amaçlarla kullanılmaktadır?
Araştırınız. Elde ettiğiniz bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız. Bu bir araştırma ve paylaşım etkinliğidir. Metin, robotların oyun oynama, koşma, dans etme, yük taşıma, tehlikeli işleri yapma (okyanus dibine dalma, yüksek sıcaklıkta çalışma), sanayide üretim (kaynak, montaj, boyama), tarım, tıp, eğlence, arama kurtarma, güvenlik gibi amaçlarla kullanıldığını veya kullanılabileceğini anlatmaktadır .

Sayfa 272: 1. Etkinlik

Okuduğunuz metinden bazı kelimeler verilmiştir. Bu kelimelerin anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. (...)

- **enstitü:** Tahmin: Araştırma yapılan kurum, yüksek okul. (Cümle öğrenciye ait)
- **sınamak:** Tahmin: Denemek, test etmek. (Cümle öğrenciye ait)
- **koloni:** Tahmin: Birlikte yaşayan topluluk (hayvanlar için). (Cümle öğrenciye ait)
- **kızılötesi:** Tahmin: Gözle görülmeyen bir ışık türü, ısıyı algılayan. (Cümle öğrenciye ait)
- **algılayıcı:** Tahmin: Çevreyi fark eden, bilgi alan parça/sensör. (Cümle öğrenciye ait)
- **mekanik:** Tahmin: Makine ile ilgili, hareketli parçaları olan. (Cümle öğrenciye ait)

Sayfa 272: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Günümüzde robotlar hangi işlerde kullanılmaktadır? Robotlar oyun oynama, koşma, dans etme gibi insansı hareketler yapabilmekte ; insanlara zor veya tehlikeli gelen işleri (okyanus dibine inme, yüksek sıcaklıkta çalışma, gezegenlerde dolaşma, ağır yük taşıma) yapabilmektedir . Çoğunlukla sanayide (otomobil fabrikalarında kaynak, montaj, boyama gibi işlerde robot kollar olarak) , ayrıca tarım ve tıp alanlarında kullanılmaktadır. Eğlence dünyasında ve robot yarışmalarında da yer almaktadırlar. Arama kurtarma, güvenlik gibi alanlarda da kullanılabilecekleri belirtilmiştir. Nanorobotların ise makineleri, kumaşları, ozon tabakasını ve insan vücudunu onarması hedeflenmektedir.

2. Robotların eğlence dünyasındaki yeri nedir? Açıklayınız. Robotlar eğlence dünyasında da kullanılmaktadır ve bu alanın gelişmesinde amatör robotçuların payı büyüktür. Dünyanın farklı yerlerinde robot yarışmaları (örneğin robot futbol takımlarının yarıştığı RoboCup) düzenlenmektedir .

3. Yapay zekâ nedir? Metne göre, bir robotun düşünme gücü varsa ve dışarıdan karışılmadan, kendiliğinden hareket edebiliyorsa yapay zekâsı var demektir.

4. Nanorobotlar hangi amaçlarla geliştiriliyor? Nanorobotlarla bazı zor işlerin yapılması planlanıyor; makineleri, kumaşları, ozon tabakasını, hatta insan vücudunu bile onarmaları hedefleniyor .

5. Ülkemizde üretilen sürü robotların özellikleri nelerdir? ODTÜ Kovan Araştırma Laboratuvarı'nda geliştirilen "Kobot" adı verilen sürü robotları, karınca kolonilerinden esinlenilmiştir . Tek başlarına değil, iş birliği yaparak görevleri başarırlar. Bir robot çevresindeki engelleri ve sürüdeki diğer bireyleri ayırt edebilmek üzere programlanmıştır . Arama kurtarma, güvenlik gibi alanlarda kullanılabilirler.

Sayfa 272: 3. Etkinlik

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

- **Metnin Konusu:** Robotların tanımı, yetenekleri (yapabildikleri ve yapamadıkları), kullanım alanları (sanayi, tıp, eğlence vb.), yapay zekâ ve nanoteknoloji gibi ilgili araştırma alanları ve Türkiye'deki robot çalışmaları (Kobot ve Kurt).
- **Metnin Ana Fikri:** Robotlar, programlanabilen ve çeşitli görevleri yerine getirebilen makineler olup, günümüzde sanayiden tıba birçok alanda kullanılmakta ve yapay zekâ gibi alanlardaki gelişmelerle yetenekleri ve kullanım alanları sürekli artmaktadır.

Sayfa 273: 4. Etkinlik

Okuduğunuz metinde geçen geçiş ve bağlantı ifadelerinin yer aldığı örnek cümlelerden birkaçını aşağıya yazınız. Bu ifadelerin hangi düşünce veya olaylar arasında bağlantı sağladığını açıklayınız.

- "Peki, bir gün boyunca hiç yorulmadan top oynanabilir mi? Çok zor **ancak** robotlar bunu gerçekleştirebilirler." ('Ancak' karşıtlık bildirir, insanların yapamamasını robotların yapabilmesine bağlar.)
- "**Elbette** bu ekibin düş gücü, yaratıcılığı ve bilgisi kadar." ('Elbette' önceki sorunun (Ne kadar zeki?) cevabını kesinlik ve doğrulukla ifade eder.)
- "**Örneğin**, ayakkabı bağlamak." ('Örneğin' robotların yapamadığı işlere bir örnek verir.)
- "**Aslında** bunlara, “robot kol” demek daha doğru." ('Aslında' önceki ifadenin (fabrikadaki robotlar) daha doğru veya farklı bir yönünü belirtir.)

Sayfa 273: 5. Etkinlik

Metni tekrar okuyunuz. Okuduğunuz metni özetleyerek aşağıya yazınız. (...) Robotlar, programlanarak çeşitli işleri yapabilen makinelerdir. İnsanların yapamayacağı veya tehlikeli bulunduğu işleri yapabilirler ama ayakkabı bağlamak gibi bazı hassas işlerde zorlanırlar. En çok sanayide robot kollar olarak kullanılırlar ama tıp, tarım, eğlence gibi alanlarda da yaygınlaşmaktadır. Robotlarla ilgili yapay zekâ (kendi kendine düşünebilme) ve nanoteknoloji (çok küçük boyutlu robotlar) gibi araştırmalar sürmektedir. Türkiye'de de ODTÜ'de sürü halinde çalışabilen Kobot'lar ve öğrenme yeteneği olan Kurt gibi robotlar geliştirilmektedir.

Sayfa 273: 6. Etkinlik

Sınıfınızda ihtiyaç duyduğunuz bir iş için tasarlayacağınız robotun özellikleri konulu bir konuşma yapınız. Konuşmanızda eleştirel konuşma stratejisini uygulayınız. (...) Bu bir konuşma etkinliğidir.

Sayfa 273: 7. Etkinlik

Tasarladığınız robotun üretim aşamasındaki işlem basamaklarını maddeler hâlinde dosya kâğıdına yazınız. Bu bir yazma etkinliğidir.

Sayfa 274: 8. Etkinlik

Aşağıda bir robot süpürgeye ait kullanma kılavuzundan sayfalar verilmiştir. Kullanım kılavuzunda yer alan iş ve işlem basamaklarını inceleyiniz. Kullanma kılavuzunda belirtilen iş ve işlem basamakları hatalı ya da eksik uygulanırsa ne tür problemlerle karşılaşılabılır? Düşüncelerinizi defterinize yazınız. Kullanma kılavuzundaki işlem basamakları (örneğin kurulum, şarj etme, çalıştırma, bakım) hatalı veya eksik uygulanırsa robot süpürge düzgün çalışmayabilir, temizlik yapamayabilir, şarj olmayabilir, parçaları zarar görebilir, evin içinde eşyalara çarpabilir veya sıkışabilir, garanti kapsamı dışında kalabilir veya güvenlik sorunları (elektrikle ilgili vb.) ortaya çıkabilir.

Sayfa 275: Hazırlık Çalışması

Sizce insanları diğer canlılardan ayıran özellikleri nelerdir? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız. (Öğrenciye ait) Şiirde insanın "aklı" ön plana çıkarılmaktadır.

Sayfa 277: 1. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz şiire göre cevaplayınız.

1. Şair, insan aklını neye benzetiyor? Neden? Şair, insan aklını "masmavi sonsuz bir denize" ve "sonsuz gökyüzüne" benzetiyor. Çünkü insan aklı sayesinde gemiler yüzyüyor, kamyonlar koşuyor, trenler kayıyor, uçaklar uçuyor; dağlar oyulup barajlar yapılıyor, elektrik üretiliyor, yollar, kitaplar, okullar, fabrikalar, tarlalar aydınlanıyor; uzaya gemiler gönderiliyor, yeni dünyalar aranıyor. Aklın bu geniş kapsamlı gücü ve sınırsız potansiyeli nedeniyle sonsuz denize ve gökyüzüne benzetiliyor.

2. Şiirde insanların aklılarını kullanarak neler yaptıklarından bahsediliyor? Gemi, kamyon, tren, uçak yapıp hareket ettirdikleri; dağları oyup baraj yaptıkları, elektrik ürettikleri; bu elektriği yollara, kitaplara, okullara, fabrikalara, tarlalara ulaştırdıkları; gökyüzünü inceledikleri, uzaya gemiler gönderip yıldızlara yaklaştıkları, yeni dünyalar aradıkları anlatılıyor.

3. “Artık tutsak değiliz yeryüzünde” dizesiyle ne anlatılmak istenmiştir? İnsan aklı ve bilimi sayesinde sadece yeryüzüne bağlı kalmadığımız, uzaya açılabilmiş, yıldızları ve diğer gezegenleri keşfetmeye başladığımız anlatılmak istenmiştir. İnsanın keşfetme ve sınırları aşma gücü vurgulanmıştır.

4. “Günden güne emekle / Daha da çiçeklenmekte dünyanın yüzü.” dizeleriyle şair ne anlatmak istemiştir? İnsanların aklını kullanarak ve emek vererek dünyayı daha güzel, daha

yaşanılır bir yer haline getirdiğini anlatmak istemiştir. Tıpkı bir çiçeğin açması gibi, dünyanın da insan emeğiyle güzelleştiği ifade edilmiştir.

5. Sizce şairin şiire yazdığı başlık uygun mudur? Siz olsaydınız bu şiire hangi başlığı yazardınız? Neden? Başlık ("Akıl Aydınlığında") şiirin içeriğiyle uyumludur, çünkü şiir boyunca insan aklının getirdiği aydınlık ve ilerlemeler anlatılmaktadır. (Öğrencinin kendi başlık önerisi ve nedeni soruluyor.)

Sayfa 277: 2. Etkinlik

Okuduğunuz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. (...) Şiirde geçen "yaman", "göğeren", "atlas", "orak", "topaç" gibi kelimeler üzerinde durulabilir. (Öğrenciye ait)

Sayfa 277: 3. Etkinlik

Okuduğunuz şiirin konusunu ve ana duygusunu aşağıya yazınız.

- **Şiirin Konusu:** İnsan aklının gücü, bilim ve teknoloji sayesinde elde edilen başarılar (ulaşım, enerji, uzay keşfi) ve emeğin dünyayı güzelleştirmesi.
- **Şiirin Ana Duygusu:** İnsan aklına ve başarısına duyulan hayranlık, umut, ilerlemeye olan inanç, coşku.

Sayfa 278-279: 4. Etkinlik

Aşağıdaki çizgi romanı inceleyiniz. Çizgi roman hakkındaki görüşlerinizi ve görsel yorumcunun iletmek istediği bilgi ya da düşüncüyü nasıl ilettiğini yazınız. Çizgi roman, "Bilim insanı nasıl çalışır?" sorusuna aşamalı cevaplar veriyor: Merak eder, araştırır, dener, yanılır, tekrar dener, başarır, paylaşır ve yeniden merak eder. Yorumcu, bilimsel çalışma sürecinin merakla başlayan, araştırma, deneme-yanılma, sabır, başarı ve paylaşımı içeren döngüsel bir süreç olduğunu basit çizimler ve kısa ifadelerle etkili bir şekilde anlatmıştır. Bilimsel yöntemin temel adımlarını ve bilim insanının motivasyonunu (merak) vurgulamıştır.

Sayfa 280: 5. Etkinlik

Dünyanın en zeki insanların hayatları ve icatları konusunda bir sunum hazırlayınız. (...) Bir sonraki derste sunumunuzu yapmak üzere prova yapınız. Bu bir sunum hazırlama etkinliğidir.

Sayfa 280: 6. Etkinlik

Aşağıya "Akıl Aydınlığında" adlı şiirin konusu ve ana duygusundan hareketle hikâye edici bir metin yazınız. (...) Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz. Bu bir yazma etkinliğidir.

Sayfa 281: 7. Etkinlik

Aşağıdaki blog (ağ günlüğü) yazısını okuyunuz. 1. Canan Dağdeviren, niçin kalp hastalıklarının tedavisine yönelik çalışmalar yapmak istemiştir? Dedesinin yirmi sekiz

yaşındayken kalp yetmezliğinden vefat ettiğini öğrendiği için, kendisi de yirmi sekiz yaşına gelene kadar bu konuda başarılı olmak adına kendi kendine söz vermiştir .

2. Canan Dağdeviren'in yaptığı bilimsel çalışmalar nelerdir? Metinde geçenler:

Piezelektrik aletleri kullanarak kalbin üzerine yapıştırılabilen ve kalbin atış enerjisini elektrik enerjisine dönüştürebilen giyilebilir bir kalp pili icat etmiştir. Pilsiz çalışan giyilebilir bir kalp çipi ve cilt kanserini teşhis eden bir cihaz geliştirmiştir. Genel olarak biyo-elektronik projeler üzerinde çalıştığı belirtilmiştir.

3. Günümüz bilim insanlarından bildiklerinizi ve bunların çalışmalarını sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız. (Öğrenciye ait)

Sayfa 282: Hazırlık Çalışması

İnsanlar hayatlarını kolaylaştırmak için neler yapıyorlar? Siz hayatınızı kolaylaştıracak bir icat yapacak olsaydınız ne icat ederdiniz? Nedenleriyle anlatınız. (Öğrenciye ait)
Metin, Pastör'ün kuduz aşısını bulma sürecini anlatmaktadır.

Sayfa 286: 1. Etkinlik

Aşağıdaki soruları okuduğunuz metne göre cevaplayınız.

1. Kasabalılar kurttan niçin korkuyorlarmış? Çünkü kurt kuduzdu ve geceleri ortaya çıkıp ineklere, koyunlara ve insanlara saldırıyordu. O zamanlar kuduz hastalığının tedavisi yoktu ve yakalananlar kurtulamıyordu.

2. Aşı bulunmadan önce kuduz hastalığına yakalanan insanlar, nasıl tedavi edilmeye çalışılıyormuş? Bilinen tek tedavi yöntemi, kuduz hayvan tarafından ısırılan yerin kızgın demirlerle yakılıp dağlanmasıydı, ancak bu yöntem hem çok acı vericiydi hem de çoğu zaman işe yaramazdı .

3. Pastör neden kuduz aşısı üzerinde çalışmaya başlamış? Çocukluğunda kasabalarına dadanan kuduz kurdun yarattığı korkuyu unutamamış ve kendi kendine "Hayatım boyunca bu kudurmuş kurtlarla savaşacağım..." diye söz vermişti .

4. Kuduz köpek tarafından ısırılan çocuğu neden Pastör'ün laboratuvarına getirmişler? Çünkü o sıralarda herkes Pastör'ün kuduz aşısı üzerinde çalıştığını duymuştu ve çocuğun başka kurtuluş umudu yoktu . Kızgın demirle dağlama tedavisi çocuğun ölümüne sebep olabilirdi.

5. Çocuğun anne ve babası, neden kuduz aşısının çocukları üzerinde denenmesini istemiş? Çünkü başka çareleri kalmamıştı. Dağlama yöntemi ölümcül olabilirdi, hiçbir şey yapmazlarsa çocuk zaten kuduzdan ölecekti . Aşı ise küçük de olsa bir kurtulma umuduydu.

Sayfa 286: 2. Etkinlik

Okuduğunuz metinden bazı kelimeler verilmiştir. Bu kelimelerin anlamını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. (...)

- **sicim:** Tahmin: İp gibi, ince ve sürekli akan (gözyaşı). (Cümle öğrenciye ait)

- **şarbon:** Tahmin: Hayvanlarda görülen bulaşıcı bir hastalık. (Cümle öğrenciye ait)
- **kuduz:** Tahmin: Hayvanlardan insanlara geçen ölümcül bir hastalık. (Cümle öğrenciye ait)
- **dağlamak:** Tahmin: Kızgın bir demirle yakmak. (Cümle öğrenciye ait)

Sayfa 286: 3. Etkinlik

Okuduğunuz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız.

- **Metnin Konusu:** Louis Pastör'ün çocukluğunda yaşadığı kuduz korkusundan yola çıkarak kuduz aşısını bulma süreci ve aşığı ilk kez bir insan (Joseph Meister) üzerinde denemesi.
- **Metnin Ana Fikri:** Bilimsel çalışmalar ve azim, insanlığın karşılaştığı en korkutucu hastalıkların bile üstesinden gelmek için umut olabilir; zorluklar ve korkular, büyük buluşlar için bir motivasyon kaynağına dönüşebilir.

Sayfa 287: 4. Etkinlik

Okuduğunuz metinde anlatılan sorunu ve bu sorunun çözümü için ürettiğiniz farklı çözüm yollarını aşağıya yazınız.

- **Sorun:** Kuduz hastalığının ölümcül olması ve etkili bir tedavisinin bulunmaması. Eski tedavi yönteminin (dağlama) hem acı verici hem de yetersiz olması.
- **Çözüm (Metindeki):** Louis Pastör'ün kuduz aşısını geliştirmesi ve uygulaması.
- **Farklı Çözüm Yolları (Öğrenciye ait):** (Örneğin: Kuduz hayvanların kontrol altına alınması, aşı bulunana kadar ısırılan kişilerin karantinaya alınması, farklı bitkisel veya kimyasal tedavi yöntemleri araştırılması vb.)

Sayfa 287: 5. Etkinlik

Okuduğunuz “Pastör’ün Savaşı” adlı metindeki hikâye unsurlarını belirleyerek aşağıya yazınız.

- **Metnin Adı:** Pastör’ün Savaşı
- **Kişiler/Varlıklar:** Louis Pastör (çocuk ve bilim insanı), Dole kenti sakinleri, kuduz kurt, Joseph Meister (çocuk), Joseph'in annesi ve babası, iki doktor, Osmanlı Sultanı II. Abdülhamit.
- **Yer:** Fransa, Jura Dağları bölgesi, Dole kenti , Pastör'ün laboratuvarı.
- **Zaman:** Belirsiz bir geçmiş zaman ("Uzun zaman önce"), Pastör'ün çocukluğu, aşığı bulduğu yıllar (1885 yılı Temmuz ayı).
- **Olay Örgüsü:** Pastör'ün çocukluğunda yaşadığı kuduz kurt korkusu ve kuduzla savaşmaya söz vermesi. Büyüyüp bilim insanı olması ve kuduz aşısı üzerinde çalışması. Kuduz köpek tarafından ısırılan Joseph Meister'in ailesinin son umut olarak Pastör'e başvurması. Pastör'ün doktorlarla konuştuktan sonra aşığı çocuk üzerinde denemeye karar vermesi. Aşının başarılı olması ve çocuğun iyileşmesi.

Sayfa 288: 6. Etkinlik

Yukarıdaki örnekten yararlanarak okuduğunuz metinde koşul ilişkisi içeren cümleleri tespit ederek aşağıya yazınız.

- Eğer kuduza karşı insanların bildiği tek tedavi çaresi olan kızgın demirle dağlamak metodu bu küçük çocuğa uygulanacak olsa kuduzdan önce kızgın demirin acısından çocuk ölüp gidecekti...
- Eğer aşı bir işe yaramazsa durumumuz değişmeyecek ki!
- Ama ya işe yararsa!
- Eğer aşı işe yararsa kuduza çare bulmuş olacaksınız.

Sayfa 288: 7. Etkinlik

Sınıfınızda “icadların yararları” konulu bir tartışma yapınız. (...) Bu bir tartışma etkinliğidir.

Sayfa 288: 8. Etkinlik

Dosya kâğıdına icadlar konulu hikâye edici bir metin yazınız. (...) Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız. Bu bir yazma etkinliğidir.

Sayfa 289: Hazırlık Çalışması

Geçmişte yaşamış dünyaca ünlü bilim insanlarımız kimlerdir? Araştırınız. Araştırma sonucunda elde ettiğiniz bilgileri sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız. Bu bir araştırma ve sunum etkinliğidir. Dinlenecek metin Harezmi hakkındadır.

Sayfa 289: 1. Etkinlik

Dinlediğiniz metindeki anlamını bilmediğiniz kelime ya da kelime gruplarını aşağıya yazınız. (...) Dinleme metni ("Harezmi") olmadan yapılamaz.

Sayfa 290: 2. Etkinlik

Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre cevaplayınız. Dinleme metni ("Harezmi") olmadan yapılamaz. Sorular şunlardır:

1. Harezmi nerede doğmuştur?
2. Harezmi hangi bilim alanlarında çalışmalar yapmıştır?
3. Astronomi alanında Harezmi'nin yaptığı çalışmalar nelerdir?
4. Avrupa, 1'den 9'a kadar olan sayı sistemini ve sıfır sayısını ne zaman kullanmıştır?
5. Yazar neden Harezmi'yi çağdaşlarından çok daha ileri seviyeli bir bilgin olarak tanımlamıştır?

Sayfa 290: 3. Etkinlik

Aşağıya dinlediğiniz metinle ilgili üç soru yazınız. (...) Dinleme metni ("Harezmi") olmadan yapılamaz.

Sayfa 290: 4. Etkinlik

Dinlediğiniz metnin konusunu ve ana fikrini aşağıya yazınız. Dinleme metni ("Harezmi") olmadan yapılamaz.

Sayfa 290: 5. Etkinlik

Dinlediğiniz metne uygun bir başlık bularak bu başlığı aşağıya yazınız. Dinleme metni ("Harezmi") olmadan yapılamaz.

Sayfa 291: 6. Etkinlik

Harezmi'nin bilime katkıları konusunda bir araştırma yapınız. Araştırma sonucunda edindiğiniz bilgilerden yararlanarak bir sunum hazırlayınız. (...) Bu bir araştırma ve sunum hazırlama etkinliğidir.

Sayfa 291: 7. Etkinlik

Aşağıya sıfırın matematikteki önemi konusunda daha önce belirtilen yazma sürecine uygun bilgilendirici bir metin yazınız. (...) Yazdığınız metni sınıfta arkadaşlarınıza okuyunuz. Bu bir yazma etkinliğidir.

Sayfa 295-296: Ölçme ve Değerlendirme (A Bölümü - Var Mı? Şiiri)

Aşağıdaki soruları "Var mı?" adlı şiire göre cevaplayınız. 1. İnsanoğlunun icat ettiği mercekler ve aynalar, onlara nasıl imkânlar sağlamıştır? Mercekler küçüğü büyütmeyi, büyüğü küçültmeyi sağlamıştır. Aynalar (muhtemelen periskop kastediliyor) denizin altından üstünü göstermeyi sağlamıştır.

2. (...) "kâşif" ve "mucit" kelimelerinin anlamlarını öğreniniz ve bu kelimeleri cümle içinde kullanınız.

- **Kâşif:** Yeni bir şey bulan, ortaya çıkaran kimse; özellikle yeni ülkeler, yollar bulan kimse.
- **Mucit:** Yeni bir buluş ortaya koyan, icat eden kimse. (Cümle kurma öğrenciye aittir.)

3. İnsanoğlunun yaptığı her yeni şey, dünya için olumlu olmuş mudur? Neden? Şiire göre hayır. İnsanoğlu ok ve yay yetmeyince savaşlarına barutu eklemiş , içindeki hırs, tamah ve acımasızlıkla yüzyıllarca huzursuzluğu sırtında taşımıştır. Bu durum, icatların her zaman olumlu sonuçlar doğurmadığını gösterir.

4. (...) uzay ile ilgili gelişmelerden örnekler bulunuz ve bulduğunuz örneklerden birkaçını yazınız. Şiirde "Kâh uçmuş göklerde kuşlara inat, / Kâh uzaydan el sallamış dünyadakilere. / Uydularla yaptıklarını duyurmuş / Bütün dünyaya." dizeleri geçmektedir. Bu dizeler uçakları, uzay yolculuklarını (astronotları) ve iletişim uydularını örnek olarak vermektedir.

Sayfa 296: Ölçme ve Değerlendirme (B Bölümü - Cümle İlişkileri)

Aşağıdaki cümleleri, harf ile verilen cümle ilişkileriyle eşleştirerek harfleri yay ayraçların içine yerleştiriniz.

1. Yollar kapalı olduğu için köyden ayrılamamış. -> **(b) Neden-sonuç ilişkisi**
2. Sesini fazla açmadan müzik dinleyebilirsin. -> **(a) Koşul cümlesi** (Dinleyebilmenin koşulu sesi açmamak)

3. Yağmur yağınca piknik ertelendi. -> **(b) Neden-sonuç ilişkisi**
4. İlaç almak için nöbetçi eczane arıyordu. -> **(c) Amaç-sonuç ilişkisi**
5. İki gün sonra getireceksen kitabı veririm. -> **(a) Koşul cümlesi**
6. Sınavı kazanırsam tatile gideceğiz. -> **(a) Koşul cümlesi**
7. Sağlığını korumak için spor yapıyordu. -> **(c) Amaç-sonuç ilişkisi**
8. Sana baktıkça gençliğimi hatırlıyorum. -> **(a) Koşul cümlesi** (Hatırlamamın koşulu sana bakmak) VEYA **(b) Neden-sonuç ilişkisi** (Sana bakmam hatırlamama neden oluyor) - Koşul daha belirgin.

Sayfa 297: Ölçme ve Değerlendirme (C Bölümü - İşlem Basamakları Sıralama)

Aşağıda bir kahve makinesine ait kullanma kılavuzunun aşamaları karışık bir şekilde verilmiştir. Doğru bir sıralama ile noktalı alana yazınız. Doğru Sıralama:

1. **c)** Fişi prize takınız.
2. **d)** Açma-kapama düğmesine basınız.
3. **e)** Su haznesine su ekleyiniz.
4. **f)** Pişirme haznesine kahveyi koyunuz.
5. **g)** Pişirme haznesini makineye yerleştiriniz.
6. **a)** Yapacağınız kahve miktarına göre ön panoda bulunan tek kişilik veya çift kişilik düğmelerine basınız.
7. **b)** Kullanacağınız fincanın büyüklüğüne göre ön panoda bulunan küçük, orta veya büyük fincan düğmelerine basınız.
8. **ç)** Makinenin bitiş uyarısıyla kahvelerinizi fincanlarınıza boşaltınız.

Sayfa 297-298: Ölçme ve Değerlendirme (Ç Bölümü - Çoktan Seçmeli) (Bu sorular önceki yanıtta cevaplanmıştı.)